

COI Focus

JEMEN

Veiligheidssituatie

19 oktober 2021 (update)

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	3
Inleiding.....	4
1. Algemene context	5
1.1 Beknopte voorgeschiedenis	5
1.2 Recente gebeurtenissen.....	9
2. Actoren van geweld.....	13
2.1 al-Houthi's	13
2.2 Hadi-regering	16
2.2.1 Algemeen	16
2.2.2 Legereenheden	17
2.3 Joint Forces.....	19
2.3.1 Guards of the Republic	19
2.3.2 Giant Brigades	20
2.3.1 Tihama Resistance.....	20
2.4 De Zuidelijke Beweging en Southern Transitional Council	20
2.5 Saoedi-geleide coalitie.....	22
2.6 Tribale militias.....	25
2.7 AQAP (al-Qaeda in the Arabian Peninsula's) – Ansar al-Sharia	27
2.8 Islamic State (IS)	30
2.9 Verenigde Staten van Amerika	31
3. Aard en intensiteit van het geweld	33
3.1 Noordwest-Jemen	34
3.1.1 Aantal incidenten.....	34
3.1.2 Militaire campagne al-Houthi's	34
3.1.3 Gevechten Hodeidah	38
3.1.4 Gewapende schermutselingen tussen al-Houthi's en regeringsgezinde stammen.....	39
3.2 Zuid-Jemen.....	40
3.1.1 Aantal incidenten.....	40
3.2.2 Gewapende confrontaties	40
3.2.3 Gevechten Southern Transitional Council (STC)	42
3.3 Luchtbombardementen door de Saoedi-geleide coalitie.....	43
3.4 Sektarisch en politiek geweld	44
3.4.1 Arbitraire detenties en verdwijningen	45
3.5 Amerikaanse drone-aanvallen	46
4. Gevolgen voor de burgerbevolking	48
4.1 Burgerdoden en -gewonden	48
4.2 Schade aan infrastructuur.....	52
4.3 Bewegingsvrijheid.....	55
4.4 IDP's.....	56
4.5 Landmijnen.....	58
Samenvatting	60
Bijlagen	62
1. Kaart: Political map of Yemen	62
2. Kaart ACLED: State of Yemen 2021 Q2.....	63
Bibliografie.....	64

Lijst van afkortingen

ACAPS	Assessment Capacities Project
AQAP	al-Qaeda in the Arabian Peninsula
CARPO	Center for Applied Research in Partnership with the Orient
CIMP	Civilian Impact Monitoring Project
IOLDC	International Organization for Least Developed Countries
IRIN	Integrated Regional Information Networks (sinds maart 2019 The New Humanitarian)
GPC	General People's Congress
GCC	Gulf Cooperation Council
HTC	Hadramawt Tribal Confederacy
HRW	Human Rights Watch
IDMC	Internal Displacement Monitoring Center
IED	Improvised explosive devices
IOM	International Organisation for Migration
JMP	Joint Meeting Parties
NDC	National Dialogue Conference
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
OHCHR	United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights
PNPA	Peace and National Partnership Agreement
SAF	Small arms fire
SA/LW	Small arms / Light weapons
SPC	Supreme Political Council
STC	Southern Transitional Council
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
USD	United States dollar
USDOS	United States Department of State
UXO	Unexploded ordinance
VAE	Verenigde Arabische Emiraten
YER	Jemenitische reaal

Inleiding

Deze COI Focus bespreekt de actuele veiligheidssituatie in Jemen. Verschillende crisissen, die zich afspelen in een verschillende geografische context maar elkaar wel onderling beïnvloeden, hebben een impact op deze veiligheidssituatie. Deze COI Focus is een update van de COI Focus *Veiligheidssituatie Jemen* van 14 juli 2020.

Deze COI Focus gaat in een eerste hoofdstuk kort in op het revolutiejaar 2011 en de hierop volgende politieke overgangperiode waarna de COI Focus de actuele ontwikkelingen behandelt. Het tweede hoofdstuk geeft vervolgens een beschrijving van de actoren die de veiligheidssituatie in Jemen bepalen. Hoofdstuk drie gaat dan in op de aard en intensiteit van het geweld in de verschillende regio's en analyseert de nog aan de gang zijnde conflicten. Hoofdstuk vier geeft tenslotte een overzicht van de impact op de burgerbevolking.

Deze COI Focus beoogt een globaal beeld van de veiligheidssituatie in Jemen te geven. Het rapport bevat een niet exhaustief overzicht van de veiligheidsincidenten die zich in Jemen hebben voorgedaan. De vermelde incidenten dienen voornamelijk om de algemene trend in Jemen of in een bepaalde Jemenitische regio te verhelderen.

Deze COI Focus is gebaseerd op informatie uit openbare bronnen. Cedoca gebruikte informatie van verschillende internationale gouvernementele organisaties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving uit de internationale en Jemenitische media. De bibliografielijst achteraan geeft een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen.

Deze COI Focus maakt gebruik van cijfergegevens met betrekking tot veiligheidsincidenten uit de databank van het Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), een Amerikaanse *non-profit* organisatie die informatie over conflicten verzamelt, analyseert en in kaart brengt. Ervaren onderzoekers verzamelen de data door gebruik te maken van informatie afkomstig van een brede waaier van lokale, regionale en internationale nieuwsbronnen en organisaties.

De databank is publiek beschikbaar op de website van ACLED en wordt voortdurend aangevuld en bijgewerkt wanneer eventueel nog nieuwe informatie (al dan niet over een reeds ingevoerd incident) aan het licht komt.¹ De cijfers van ACLED die Cedoca in deze COI Focus gebruikt zijn opgevraagd op 29 juni 2020. De inventaris van ACLED geeft het type van geweld, de actoren van geweld, een beschrijving van de incidenten, de locatie en het aantal dodelijke slachtoffers weer.² ACLED wijst erop dat de verzamelde gegevens in zekere mate de prioriteiten van de verslaggeving door media en organisaties weerspiegelen en dat een onderschatting van het geweld zodoende mogelijk is.³

In zijn Codebook licht ACLED de toegepaste methodologie voor de invoering en voortdurende controle van de data uitgebreid toe.⁴ Gelet op de methodologie, codering en invoering van gegevens kunnen de cijfers van ACLED volgens Cedoca slechts beschouwd worden als een schatting en indicatie van de tendensen met betrekking tot geweld in een bepaalde periode.

Cedoca volgt de veiligheidssituatie in Jemen op. In geval van fundamentele wijzigingen of nieuwe ontwikkelingen die de situatie zoals beschreven in deze COI Focus in belangrijke mate wijzigen, wordt deze COI Focus versneld geactualiseerd.

¹ ACLED, *Coding review Process*, 10/04/2019, [url](#)

² ACLED, *ACLED Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

³ ACLED, *ACLED User Guide for Media*, 10/04/2019, [url](#)

⁴ ACLED, *ACLED Codebook*, 10/04/2019, [url](#)

1. Algemene context

1.1 Beknopte voorgeschiedenis

Sinds 1990 was Ali Abdullah Saleh president van Jemen en sindsdien was hij erin geslaagd alle autoriteit naar zich toe te trekken. In januari 2011 begon zijn positie te wankelen nadat de Jemenitische regering een voorstel tot grondwetswijziging indiende waardoor de president onbeperkt kon herkozen worden. Hierop braken protesten uit van vooral jongeren en activisten in Sanaa, Taiz en andere steden, geïnspireerd door de Arabische revolutie in de regio. De protesten richtten zich aanvankelijk tegen deze voorgestelde grondwetswijziging, de corruptie binnen de regering en de heersende werkloosheid maar geleidelijk aan klonk de eis tot aftreden van president Ali Abdullah Saleh harder.⁵ Saleh klampte zich nog lang aan zijn positie vast maar uiteindelijk dwongen de protesten hem om op 23 november 2011 in te stemmen met een machtsoverdracht in ruil voor volledige immuniteit. Hij tekende hiertoe het *Gulf Cooperation Council (GCC) transition plan*, gesteund door de VS en de VN, dat voorziet in een overgangsperiode van twee jaar.⁶ De macht werd hierbij overgedragen aan vicepresident Abdrabuh Mansur Hadi.⁷

Een nieuwe eerste minister, Muhammed Basindawa, vormde in december 2011 een regering van nationale eenheid waarin de meerderheidspartij (GPC, General People's Congress, de partij van Saleh) en de oppositiepartijen (JMP, Joint Meeting Parties) gelijk vertegenwoordigd waren. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de JMP in het Saleh-tijdperk de oppositie uitmaakte maar evengoed deel uitmaakte van het establishment en regime. In februari 2012 vonden presidentsverkiezingen plaats waarin Abdrabuh Mansur Hadi de enige en algemeen gedragen kandidaat was.⁸

Op dat moment waren er drie machtsblokken in Jemen: President Hadi (gesteund door elementen van de Islah-partij), voormalig president Saleh en generaal Ali Mohsen.⁹ Het akkoord van november 2011 wendde een burgeroorlog af maar zorgde er ook voor dat de bestaande elitestructuren (en hun conflicten) behouden bleven en sloot bepaalde groepen (zoals de de Zuidelijke Beweging (Hiraak) en de al-Houthi's) uit.¹⁰ Het akkoord voorzag wel in een periode van nationale dialoog waarbij de belangrijkste uitdaging was om alle partijen te betrekken. Zowel de al-Houthi's in het hoge noorden en de Zuidelijke Beweging in het zuiden als de onafhankelijke jeugd (die aan de basis lagen van de revolutie) verwierpen namelijk het akkoord dat de bestaande (noordelijke) elitestructuren in stand hield en immuniteit aan Saleh verleende. De National Dialogue Conference (NDC) ving aan op 18 maart 2013 en duurde uiteindelijk tot 25 januari 2014. Al-Houthi's en enkele elementen van de Zuidelijke Beweging (zie punt 2.4) waren erin vertegenwoordigd maar ze slaagde er niet in om echt knopen door te hakken.¹¹

De al-Houthi's en ook al-Qaeda, voerden reeds lang een strijd tegen Saleh en toen in 2011 het conflict uitbrak in de hoofdstad Sanaa maakten zij van de chaos in de hoofdstad gebruik om nieuwe gebieden in te nemen. Dit gebeurde door de al-Houthi-rebellen in het noorden en al-Qaeda in het zuiden.¹²

⁵ ICG, 03/07/2012, [url](#); Freedom House, 20/9/2012, [url](#); AI, 24/5/2012 [url](#); Press Tv, 26/2/2012 [url](#)

⁶ Al-Jazeera, 11/2011, [url](#); BBC News, 27/2/2012, [url](#)

⁷ ICG, 3/7/2012, [url](#)

⁸ ICG, 3/7/2012, [url](#); IPI, 10/2014, pp. 2-3, [url](#)

⁹ ICG, 3/7/2012, [url](#); IRIN, 8/8/2012, [url](#); Le Monde Diplomatique (Bonney L.), 10/2014, [url](#)

¹⁰ ICG, 3/7/2012, [url](#); Friedrich Ebert Stiftung (Gross A.), 04/2014, pp. 5-6, [url](#)

¹¹ UNHCR, 04/2013 [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (al-Muslimi F.), 31/10/2014, [url](#); Congressional Research Service (Sharp J.), 06/02/2014, [url](#); United Nations Human Rights Council, 27/08/2014, pp. 3-7, [url](#); ICG, 25/09/2013, [url](#); Stiftung Wissenschaft und Politik (Alwazir A.), 08/2013, [url](#)

¹² USDOS, 24/5/2012, [url](#)

willen aftreden. Op 24 augustus 2014 braken de gesprekken over het vormen van een nieuwe regering al af. Volgens de regering gebeurde dit omdat de al-Houthi's de onmiddellijke herinvoering van de oliesubsidies eisten.¹⁸ Ondertussen waren er reeds gewapende conflicten aan de gang tussen al-Houthi militieën en regeringstroepen in het noorden. Midden september 2014 bereikten deze gevechten Sanaa zelf, waar de al-Houthi's er in slaagden om de macht over te nemen.¹⁹ Eind september 2014 vluchtte generaal Ali Mohsen, wiens troepen tot dan tegen de al-Houthi's gestreden hadden, naar Saoedi-Arabië.²⁰

Op 21 september 2014 tekende de Hadi-regering de Peace and National Partnership Agreement (PNPA) met de al-Houthi's. De brede politieke concessies die de al-Houthi's via de overeenkomst kregen verzwakte de elite en opende ruimte voor politieke veranderingen.²¹ Volgens International Crisis Group (ICG) hebben noch de regering van Hadi, noch de al-Houthi's de PNPA echt nageleefd.²²

Al-Houthi militieën bleven aanwezig in Sanaa waar ze ordehandhavingfuncties opnamen en checkpoints oprichtten. Ze zetten daarnaast hun militaire optocht verder door. Op 14 oktober 2014 bereikten ze de havenstad Hodeidah aan de Rode Zee en trokken verder naar Bab-al Mandab in het zuiden. In centraal Jemen vonden er hevige gevechten plaats tussen al-Houthi's enerzijds en al-Qaeda in the Arabian Peninsula (AQAP) en stammen die hen steunen anderzijds.²³

Op 14 oktober 2014 vaardigde de Zuidelijke Beweging op een massavergadering op het Arood plein in Aden een verklaring uit waarin het alle Jemenitische overheidspersoneel, ordediensten en militairen opriep om tegen 30 november 2014 het zuiden te verlaten. Sommige leiders van de Zuidelijke Beweging verklaarden dat de inname van Sanaa door de al-Houthi's de zuidelijk roep om onafhankelijkheid legitimeert.²⁴

Chatham House en ICG schrijven dat Saleh en de al-Houthi's in de loop van 2014 een verstandshuwelijk aangegaan zijn en dat ze sindsdien vanuit eigenbelang samenwerken in hun strijd tegen andere actoren binnen het conflict.²⁵ Zo meldt Reuters dat de partij GPC op 8 november 2014 president Hadi afzet als voorzitter en in zijn plaats de voormalige president Saleh aanstelde.²⁶

IRIN bericht dat Saoedi-Arabië in december 2014 verklaarde dat het zijn jaarlijkse hulp van meer dan één miljard Amerikaanse dollar aan Jemen stopzette uit protest tegen de machtsconcentratie bij de al-Houthi's. Dit legde een zware last op de Jemenitische economie.²⁷

In januari 2015 kwam de onenigheid over de ontwerpgrondwet tot het kookpunt, wat er toe leidde dat de al-Houthi's hun controle over Sanaa versterkten, het presidentieel paleis omsingelden en Hadi en zijn regering onder huisarrest plaatsten. Hierop dienden de eerste-minister al-Bahah en president Hadi op 22 januari 2015 hun ontslag in.²⁸ Op 6 februari 2015 riepen de al-Houthi's een *Revolutionary Council* en een *Supreme Security Council* in het leven. Deze stappen werden volgens ICG door velen als een machtsgreep gezien en leidden tot een toenemend verzet tegen de al-Houthi's. Alle politieke

¹⁸ Reuters, 24/08/2014, [url](#)

¹⁹ IRIN, 23/09/2014, [url](#); The Jamestown Foundation, 25/07/2014, [url](#); IRIN, 24/02/2014, [url](#)

²⁰ Le Monde Diplomatique (Bonnefoy L.), 10/2014, [url](#)

²¹ Carnegie Endowment for International Peace (Transfeld M.), 31/10/2014, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (al-Muslimi F.), *A new deal for Yemen?*, 31/10/2014, [url](#); IRIN, 29/09/2014, [url](#)

²² ICG, 27/03/2015, p. 3, [url](#)

²³ IRIN, 23/09/2014, [url](#); Reuters, 13/11/2014, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Transfeld M.), 31/10/2014, [url](#); Yemen Times, 23/10/2014, [url](#)

²⁴ Yemen Times, 16/10/2014, [url](#)

²⁵ Chatham House, 18/11/2015, [url](#); ICG, 09/02/2016, p. 2, [url](#)

²⁶ Reuters, 8/11/2014, [url](#)

²⁷ IRIN 12/02/2015, [url](#)

²⁸ ICG, 27/03/2015, p. 01, [url](#)

partijen, waaronder de GPC van Saleh, verwierpen de maatregelen van de al-Houthi's en tegenstanders hielden betogingen in Sanaa, Ibb en Taiz.²⁹

President Hadi vluchtte op 21 februari 2015 naar Aden waar hij zijn autoriteit als president probeerde te herstellen en een anti-Houthi coalitie probeerde samen te stellen die bestond uit delen van Hiraak en tribale milities van zijn thuisregio Abyan, het zuiden en de soenitische regio's van het noorden.³⁰

In maart 2015 vroeg president Hadi aan Saoedi-Arabië om gastland te zijn voor overleg binnen het kader van de GCC. Saoedi-Arabië was akkoord, maar stelde volgens ICG te strenge voorwaarden aan de al-Houthi's zoals het erkennen van Hadi als president en de terugtrekking van alle al-Houthi troepen uit Sanaa. De al-Houthi's en Saleh's GPC weigerden het overleg te verplaatsen uit Sanaa.³¹

Critical Threats vermeldt dat al-Houthi gevechtsvliegtuigen op 19 maart 2015 de residentie van Hadi in Aden bombardeerden. Hadi bleef hierbij ongedeerd.³² Kort daarop verliet Hadi Jemen. Op 26 maart 2015 kwam hij aan in de Saoedische hoofdstad Riyad. Hadi riep vervolgens op tot een militaire interventie door de GCC in Jemen.³³

Volgens de nieuwszender al-Jazeera was de Islah-partij één van de eersten om de oproep voor militaire interventie van Hadi te steunen. Volgens al-Jazeera arresteerden al-Houthi's naar aanleiding hiervan begin april 2015 meer dan honderd middenkaderleden van Islah en namen ze de woningen van de voornaamste partijleiders in.³⁴

ICG vermeldt dat al-Houthi rebellen op 25 maart 2015 de Jemenitische minister van Defensie arresteerden. Die avond startte het buurland Saoedi-Arabië in een coalitie met negen andere landen een militaire campagne in Jemen om de opmars van de al-Houthi's een halt toe te roepen. Binnen de coalitie waren de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) na Saoedi-Arabië de voornaamste partner.³⁵

Met steun van de coalitie slaagden regeringsgetrouwe troepen erin om Aden opnieuw in te nemen en op 1 augustus 2015 keerde vicepresident Khaled al-Bahah terug naar deze stad om er een bestuur te installeren.³⁶

In november 2015 schrijft de denktank Chatham House al dat de twee voornaamste strijdende coalities steeds meer barsten vertoonden en dat de loyaliteit binnen deze groepen redelijk vaag was. In tegenstelling tot een beeld van een duidelijke strijd tussen pro-Houthi's en pro-Hadi's waren de beweegredenen om te strijden en de beoogde doelstellingen in werkelijkheid veel complexer. Zo leefde er volgens Chatham House en ICG bij de anti-Houthi coalitie weinig tot geen loyaliteit met Hadi, terwijl velen van de pro-Houthi groep eerder anti-Saoedi en anti-Islah waren dan pro-Houthi. Hadi zelf had nog weinig autoriteit volgens Chatham House en het VN-Panel van experts voor Jemen.³⁷

In 2016 schrijft ICG dat de gevechten op dat moment elementen van drie historische breuklijnen combineerden: de Zaydi noordelijke hooglanden (al-Houthi/Saleh) tegen de soennitische rest van het land; het noorden tegen het voordien onafhankelijke zuiden en de restanten van Saleh's GPC tegen Islah. Hierbij dient te worden opgemerkt dat Islah geen echte eigen militie had, maar kon rekenen op een netwerk van loyale tribale milities en trouwen binnen de ordediensten.³⁸

²⁹ ICG, 27/03/2015, [url](#) p. 4; IRIN, 12/02/2015, [url](#); Critical Threats, 09/02/2015, [url](#)

³⁰ ICG, 27/03/2015, [url](#) p. 4; UNHCR, 08/04/2015, [url](#)

³¹ ICG, 27/03/2015, p. 2, [url](#)

³² Critical Threats, 20/03/2015, [url](#)

³³ Critical Threats, 27/03/2015, [url](#)

³⁴ Al-Jazeera, 09/04/2015, [url](#)

³⁵ ICG, 27/03/2015, p.1, [url](#)

³⁶ Heidelberger Institut für Internationale Konfliktforschung, 02/2016, pp. 197-198, [url](#)

³⁷ Chatham House, 18/11/2015, p. 2, 5, [url](#); ICG, 09/02/2016, p. 5, [url](#); United Nations Security Council, 26/01/2016, p. 12, [url](#)

³⁸ ICG, 09/02/2016, p. 5, 16, [url](#)

In 2015 – 2016 vonden er meermaals op hoog niveau gesprekken plaats tussen de regering van Hadi enerzijds en het al-Houthi – Saleh kamp anderzijds. Buiten korte wapenstilstanden en gevangenenruilen bleven deze echter zonder enig echt gevolg.³⁹

Ondertussen hadden, Ansar Allah, de politieke partij van de al-Houthi's, en de GPC van Saleh op 28 juli 2016 een overeenkomst getekend om de macht in de door hen gecontroleerde gebieden te delen. Het al-Houthi Revolutionary Council werd ontbonden en vervangen door een Supreme Political Council waarin tien vertegenwoordigers van beide partijen zetelen.⁴⁰

Op 9 augustus 2016 sloot de Saoedische coalitie het luchtruim boven Sanaa waardoor de internationale luchthaven van de stad gesloten werd. Tot in september 2021 is de luchthaven van Sanaa zowat onafgebroken de facto gesloten geweest met uitzondering van occasionele humanitaire vluchten.⁴¹

Op 27 april 2017 ontsloeg Hadi twee zuidelijke leiders die voor de onafhankelijkheid van het zuiden waren. Dit leidde tot protesten in Aden en de oprichting in mei 2017 van het Southern Transitional Council (STC) onder leiding van al-Zubeidi en bin Breik. Verschillende zuidelijke gouverneurs sloten zich erbij aan en ze stelden dat ze de vertegenwoordigers van de belangen van het zuiden waren.⁴²

Vanaf 28 november 2017 vonden er in Sanaa gewapende treffens tussen eenheden van Saleh en de al-Houthi's plaats nadat de spanning tussen deze twee groepen reeds enige tijd opliep. Op 2 december 2017 verklaarde Saleh dat hij brak met de al-Houthi's en dat hij bereid was om onderhandelingen met de Saoedische coalitie op te starten. Op 4 december 2017 drongen de al-Houthi's de woning van Saleh in Sanaa binnen en brachten hem om het leven.⁴³

Op 21 januari 2018 riep de STC met de steun van de VAE de noodtoestand uit in Aden en riep Hadi op om zijn regering te ontbinden. Hadi ging hier niet op in en op 28-29 januari 2018 veroverden de STC en de VAE de controle over een groot deel van de stad maar aan het presidentieel paleis werden ze tegengehouden door Saoedische troepen.⁴⁴

Vanaf juni 2018 begonnen Jemenitische gewapende eenheden onder leiding van Tareq Saleh, een neef van de vroegere president Saleh, en gesteund door de VAE een offensief in de richting van de havenstad Hodeidah. In november 2018 bereikten ze de stadsrand, maar stopten toen hun offensief omdat er onderhandelingen plaatsvonden tussen de al-Houthi's en de Saoedische coalitie. Deze leidden tot de Stockholmovereenkomst van 13 december 2018 die onder andere in een staakt-het-vuren bij Hodeidah en gevangenenruilwisselingen voorzag, maar waarvan de implementatie moeizaam en partieel verliep.⁴⁵

1.2 Recente gebeurtenissen

In januari 2019 liep een overeenkomst tussen al-Houthi's en de noordelijke stammen van Hajour ten einde, wat leidde tot gevechten en de inname van Hajour door de al-Houthi's in maart 2019. In mei 2019 trokken de al-Houthi's van daaruit verder op in de provincies al-Dhaleh en Al-Bayda.⁴⁶

In mei 2019 eisten de al-Houthi's de verantwoordelijkheid op voor een drone-aanval op een oliepompstation langs een pijpleiding in Saoedi-Arabië. Dit leidde tot intensivering van de Saoedische

³⁹ Chatham House, 25/05/2016, pp. 37, 38, [url](#); Heidelberger Institut für Internationale Konfliktforschung, 02/2016, pp. 197-198, [url](#); IPI Global Observatory, 23/03/2016, [url](#); Al-Jazeera, 27/06/2016, [url](#); Middle East Institute, 25/04/2016, [url](#); Middle East Eye, 01/08/2016, [url](#); Middle East Eye, 06/08/2016, [url](#)

⁴⁰ Critical Threats, 04/08/2016, [url](#)

⁴¹ OHCHR, 03/09/2019, p. 26, [url](#); OHCHR, 13/09/2021, p. 7, [url](#)

⁴² OHCHR, 03/09/2019, pp. 26-27 & 51, [url](#)

⁴³ Bertelsman Stiftung, 29/04/2020, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, p. 27, [url](#)

⁴⁴ OHCHR, 03/09/2019, p. 27, [url](#)

⁴⁵ Bertelsman Stiftung, 29/04/2020, [url](#); OHCHR, 09/08/2019, p. 4, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

⁴⁶ OHCHR, 09/08/2019, p. 4, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, p. 28, [url](#)

bombardementen waarna de al-Houthi's hun raketaanvallen op Saoedi-Arabië verder opdreven. Op 14 september 2019 eisten de al-Houthi's de verantwoordelijkheid op voor een drone-aanval op een belangrijke Aramco olieraffinaderij waardoor de wereldwijde productie met 5 % terugviel. Deze aanval leidde tot een gedeeltelijk staakt-het-vuren en het oprichten van een officieus overlegkanaal tussen de Saoedi's en de al-Houthi's.⁴⁷

Vanaf juni 2019 begonnen de VAE met een geleidelijke terugtrekking van hun troepen uit Jemen. In oktober 2019 waren alle VAE-troepen weg uit Aden. Eind 2019 hield de VAE nog wel een beperkt aantal eigen troepen in de stad Mokha aan de Rode Zee kust, in Balhaf in de provincie Shabwa en in Mukalla en de Riyan luchthaven van Mukalla in de provincie Hadramawt.⁴⁸

In het zuiden bleef de veiligheidssituatie in de loop van 2019 gespannen. In augustus 2019 braken er in Aden na een aanslag op Security Belt-troepen hevige gevechten uit tussen troepen van Hadi en de door de VAE gesteunde Security Belt-eenheden van de STC. Deze laatsten verwierven na enige dagen de controle over de stad. De aanslag leidde ook tot een uitbraak van acties tegen noorderlingen waarbij meerdere winkels vernield werden en personen uit het noorden gedwongen uit Aden gezet werden.⁴⁹ De STC opende vervolgens een offensief buiten Aden, maar werd teruggeslagen door Hadi-getrouwe troepen. Eind augustus 2019 controleerde ze Aden en de helft van de provincie Abyan.⁵⁰

Deze ontwikkelingen zette Saoedi-Arabië ertoe aan om onderhandelingen tussen de STC en de Hadi-regering op te starten die zouden uitmonden in de Riyadh Agreement van 5 november 2019. Volgens deze overeenkomst krijgt de STC een plaats in de Hadi-regering, worden de gewapende eenheden van de STC onder haar bevel geplaatst en worden er nog een hele reeks maatregelen voorzien.⁵¹ Sanaa Center for Strategic Studies merkt hierbij op dat Saoedi-Arabië de feitelijke zeggenschap over de Hadi-regering heeft en dat vanaf oktober 2019 Saoedische troepen in het zuiden stellingen overnamen van terugtrekkende VAE-troepen en er ook de financiering van sommige lokale gewapende eenheden van de VAE overnamen.⁵²

Al snel bleek dat de implementatie van de Riyadh Agreement niet volgens plan verliep. In de periode november 2019 – januari 2020 haalde men geen enkele van de deadlines van de voorziene maatregelen van het akkoord.⁵³

Het niet uitvoeren van de bepalingen van de Riyadh Agreement zorgde voor oplopende spanningen die uitmondde in een verklaring van zelfbestuur van de STC in alle gebieden van het zuiden die het controleert op 26 april 2020. Verschillende zuidelijke provincies zoals Mahra, Socotra, Shabwa en Hadramawt verwierpen deze verklaring van de STC.⁵⁴

In de periode januari – mei 2020 vonden de gevechten tussen de al-Houthi's en de Hadi-troepenplaats in de provincies Marib en al-Bayda, waarbij de al-Houthi's vooral in Marib terreinwinst maakten.⁵⁵

Op 8 april 2020 verklaarde Saoedi-Arabië dat het een eenzijdig staakt-het-vuren zou starten en riep het de al-Houthi's op hetzelfde te doen. Op 10 april 2020 verklaarde de VN-gezant voor Jemen, Martin Griffiths, dat hij een aangepast vredesplan aan de strijdende partijen verdeeld had. De al-Houthi's schoven een lijst van eisen naar voren alvorens ze zich bij het staakt-het-vuren wilden aansluiten. Hierbij staat onder andere de eis voor de terugtrekking van alle coalitietroepen, de opheffing van alle

⁴⁷ OHCHR, 09/08/2019, pp. 4, 36-38, [url](#)

⁴⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 24-25, [url](#)

⁴⁹ OHCHR, 03/09/2019, p. 28, [url](#)

⁵⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 28-29, [url](#)

⁵¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 32-33, [url](#)

⁵² Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 33, [url](#)

⁵³ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 33-34, [url](#)

⁵⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 18, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, pp. 19-20, [url](#)

⁵⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, p. 23-24, [url](#)

blokkades en het vereffenen van herstelbetalingen door Saoedi-Arabië. Ondanks het verklaarde staakt-het-vuren vonden er in de loop van april 2020 meerdere gevechten plaats tussen de al-Houthi's en coalitietroepen.⁵⁶

Op 18 april 2020 verklaarde de Hadi-regering dat het staakt-het-vuren in het kader van de Stockholmoveerenkomst van 2018 in Hodeidah onhoudbaar was nadat een van hun waarnemers gedood is door een scherpschutter. Op 16 april 2020 verklaarde de speciale VN-vertegenwoordiger Griffiths al dat er nabij Hodeidah opnieuw dagelijks schendingen van het staakt-het-vuren plaatsvonden. In de loop van mei 2020 vertrok het grootste deel van het VN-personeel dat in Hodeidah aanwezig was om tussen de strijdende partijen te bemiddelen.⁵⁷

Op 11 mei 2020 barstten er gevechten los tussen Hadi-troepen die optrokken naar Zinjibar, provincie Abyan, en STC troepen nabij deze stad.⁵⁸ Eind mei 2020 bleef Saoedi-Arabië bemiddelen om de Riyadh Agreement alsnog uit te voeren waarbij het volgens de Jemenitische nieuwssite al-Masdar vooral een pijnpunt was of eerst het politieke of eerst het militaire luik van de overeenkomst uitgevoerd moet worden.⁵⁹

In mei 2020 verklaarde de Hadi-regering dat het instemde met het VN-vredesplan van Martin Griffiths van april 2020 en een staakt-het-vuren maar dat de al-Houthi's het vredesplan niet genegen waren. Op 14 mei 2020 verklaarde Martin Griffiths op zijn beurt dat hij nog steeds bemiddelde voor het vredesplan, maar dat de nieuw uitgebroken gevechten tussen de Hadi-regering en de STC dit sterk bemoeilijken.⁶⁰

Op 19 juni 2020 namen troepen van de STC de controle over op het eiland Socotra. Ze bezetten gebouwen van het Hadi-getrouwe eilandbestuur en slaagden er na korte gevechten in om Hadi-getrouwe troepen van het eiland te verdrijven en het volledig in te nemen.⁶¹

In december 2020 stemde de STC er mee in om een nieuwe Hadi-regering te vervoegen waarin ze ongeveer een vijfde van de ministerposten bezetten. De verhouding tussen de STC en Hadi blijft echter moeilijk. Zo bestormden aanhangers van de STC in maart 2021 bijvoorbeeld het presidentieel paleis in Aden en braken er op 1 augustus 2021 rellen uit in Hadramawt nadat de Hadi-gelieerde parlementsvoorzitter in die provincie een zitting van het parlement wilde houden. Volgens ICG beschuldigen de beide partijen er elkaar van dat ze hun aanhangers belagen, onrust stoken en parallelle machtsstructuren willen creëren. Op 26 juni 2021 verklaarde de STC-woordvoerder dat ze het overleg in het kader van de Riyadh Agreement opschorten. Het VN-Panel van experts voor Jemen omschrijft de overeenkomst tussen deze twee partijen om de macht te delen in september 2021 als disfunctioneel.⁶²

In oktober 2020 startten de al-Houthi's een nieuwe mobilisatiecampagne en in februari 2021 openden ze een vernieuwde, hevige aanval op Marib. Hevige gevechten in de regio van Marib hielden aan tot in september 2021 en de al-Houthi's staan op dat moment op enkele kilometers van de stad. In deze

⁵⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, pp. 18, 28, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, p. 30, [url](#)

⁵⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 31, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, p. 32, [url](#)

⁵⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 18, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, pp. 19-20, [url](#)

⁵⁹ Al-Masdar, 29/05/2020, [url](#)

⁶⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, p. 30, [url](#)

⁶¹ The Arab Weekly, 20/06/2020, [url](#); Middle East Eye, 25/06/2020, [url](#)

⁶² OHCHR, 13/09/2021, pp. 3-4, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 14/07/2021, p. 9, [url](#); ICG, Yemen's 30/03/2021, [url](#)

periode voerden de al-Houthi's ook gevechtsacties uit op tal van andere fronten en luchtaanvallen op Saudi-Arabië.⁶³

In februari 2021 verklaarde de nieuwe VS-president Biden dat hij streeft naar een diplomatieke oplossing in Jemen. Hiervoor kondigde hij de stopzetting aan van VS-steun aan offensieve operaties van de coalitie en het schrappen van de al-Houthi's van de VS-lijst van buitenlandse terroristische organisaties. Verschillende analisten geven aan dat de maatregelen een tegengesteld effect hebben en de al-Houthi's meer zelfvertrouwen geven en hen aanzetten tot nieuwe militaire operaties.⁶⁴

Op 22 maart 2021 stelde Saudi-Arabië eenzijdig een vredesovereenkomst voor aan de al-Houthi's en riepen ze op tot een staakt-het-vuren. De al-Houthi's zijn niet op het voorstel ingegaan.⁶⁵

Vredesgesprekken tussen de al-Houthi's en de Hadi-regering vonden in 2021 nog steeds plaats, onder andere onder leiding van de VN-gezant en van Oman. Ze leverden echter geen concrete resultaten op.⁶⁶ De al-Houthi's wijzen onderhandelingen af zolang hun eis over de heropening van de luchthaven van Sanaa en de haven van Hodeidah niet ingewilligd wordt.⁶⁷ Analisten zoals Fatima Abo Alasrar van het Middle East Institute menen dat de al-Houthi's niet geïnteresseerd zijn in een vredesovereenkomst omdat ze op het terrein op meerdere vlakken het overwicht hebben. Zo staan ze militair sterk, lijkt de houding van de Biden-administratie hen ademruimte te geven, slagen ze er door aanvallen op Saudi-Arabië in dat die hun aandacht meer op de bescherming van hun eigen grondgebied richten en verhindert hun religieuze ideologie enige bereidheid om hun macht te delen.⁶⁸

Op 6 augustus 2021 werd de Zweed Hans Grundberg aangesteld als nieuwe speciale VN-gezant voor Jemen. Grundberg staat vredesgesprekken voor tussen de coalitie en de al-Houthi's, maar deze laatste willen niet deelnemen zolang er geen akkoord is over de heropening van de luchthaven van Sanaa en de haven van Hodeidah.⁶⁹

In september 2021 braken er in de zuidelijke provincies protesten uit die de erbarmelijke levensomstandigheden van de bevolking aanklagen. Zowel de STC als de Hadi-regering drukten deze protesten met geweld de kop in en stelden een avondklok in. Bij het uiteendrijven van de protesten vielen verschillende dodelijke slachtoffers en meerdere gewonden.⁷⁰

Het European Union Institute for Security Studies schrijft in april 2020 dat er op dat moment vier, onderling vervlochten, conflicten aanwezig zijn in Jemen. Eerst is er een conflict tussen het politieke centrum (Sanaa) en de gemarginaliseerde periferie (al-Houthi's en de zuidelijke beweging). Daarnaast is er een conflict tussen oude en nieuwe elites: het samengaan van Saleh en de al-Houthi's ontspoorde de transitieplannen van de Hadi-regering en van de islamitische Islah-partij. Verder is Jemen het toneel van regionale rivaliteit tussen Saoedi-Arabië en Iran en tenslotte ontstaat er een zekere mate van sektarisme tussen sjiieten en soennieten, wat traditioneel niet aanwezig is in Jemen. Het instituut ziet anno 2020 drie centra van staatsmacht: de al-Houthi's in Sanaa, de Hadi-regering en de STC in Aden. Daarnaast zijn er lokale machtscentra en de internationale actoren van het conflict.⁷¹

⁶³ OHCHR, 13/09/2021, p. 4, [url](#)

⁶⁴ Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, 26/04/2021, [url](#)

⁶⁵ ACLED, 01/04/2021, [url](#)

⁶⁶ OHCHR, 13/09/2021, p. 4, [url](#); ICG, *Yemen*, 08/2021, [url](#)

⁶⁷ ACAPS, 26/08/2021, p. 1, [url](#)

⁶⁸ Middle East Institute (F. Alasrar), 25/03/2021, [url](#)

⁶⁹ ICG, 09/2021, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 05/08/2021, p. 11, [url](#)

⁷⁰ Euro-Mediterranean Human Rights Monitor, 19/09/2021, [url](#); ACAPS, 26/08/2021, p.1, [url](#); ACLED, 22/09/2021, [url](#)

⁷¹ European Union Institute for Security Studies, 21/04/2020, p. 2, [url](#)

2. Actoren van geweld

Vooraf kan worden opgemerkt dat Chatham House in 2016 schrijft dat tot dan de groepen in het conflict voorgesteld worden als pro-Hadi en pro-Houthi, maar dat de realiteit complexer is dan dat. Volgens Chatham House en het Panel van experts van de VN Veiligheidsraad steunen veel Jemenieten noch Hadi, noch de Houthi's, maar zijn ze lid van kleinere groepen met hun eigen identiteit, ideologie, bekommernissen en politieke doelstellingen.⁷²

Het Center for Applied Research in Partnership with the Orient (CARPO) schrijft hierover dat de overheid nooit het monopolie over het gebruik van geweld had in Jemen en dat de grens tussen overheidsactoren en niet-overheidsactoren hierbij altijd al vaag was. Zo hadden bijvoorbeeld tribale structuren een duidelijke rol binnen de structuren van Defensie. Na de machtsovername door de al-Houthi's is het onderscheid tussen overheids- en niet-overheidsactoren echter volledig verdwenen in heel Jemen. Het landschap van veiligheidsactoren in Jemen is in 2021 heel heterogeen: gebieden waar naast de overheid ook andere spelers de veiligheidsactoren aansturen, gebieden waar niet-overheidsactoren de overheidsinstellingen overgenomen hebben (door sommigen wel, door anderen niet erkend), gebieden waar informele actoren zich geformaliseerd hebben en al dan niet loyaal zijn aan de overheid en gebieden waar de overheidsactoren niet erkend worden.⁷³

Samenvattend schrijft het European Union Institute for Security Studies in 2020 over het conflict in Jemen: "rather than a simple, binary war, the situation is characterised by various layers of conflict with multiple state, hybrid, non-state actors and foreign state powers playing active roles".⁷⁴

2.1 al-Houthi's

De al-Houthi beweging is ontstaan binnen het zaydisme, een sjiietische strekking van de islam die in de 9de eeuw in Jemen opgericht is door imam Yahya al-Hadi al-Haqq. Het zaydisme leunt dicht aan bij het soennisme en traditioneel zijn er veel raakpunten tussen de zaydi en de soennitische hadi-meerderheid in Jemen. Vanaf de 9de eeuw tot 1962 bestuurdde de zaydi-elite onder de leiding van een zaydi-imam het noorden van Jemen, met de stad Saada als centrum, waar ze zowel de religieuze als de seculiere macht hadden. Volgens de zaydi's moet de imam lid zijn van de hashemieten-clan, afstammelingen van de profeet Mohammed. In 1962 vond er een republikeinse revolutie plaats waarbij de imam afgezet werd en er een seculier gezag ingesteld werd. Vanaf de jaren 1980 ontstond er een revanchistische zaydi-beweging waarbinnen Badruddin al-Houthi een vooraanstaande stem was. De al-Houthi's waren traditioneel een vooraanstaande zaydi-familie die tot de hashemieten-clan behoren. Husayn al-Houthi, zoon van Badruddin, bouwde de zaydi-beweging verder uit en verzette zich vanaf 2002 tegen de toenmalige Jemenitische president Saleh. Dit leidde tot de zes zogenaamde Saada-oorlogen die Saleh tegen de aanhangers van Husayn al-Houthi voerde in de periode 2004-2010. Deze oorlogen versterkten de militaire capaciteit en aanhang van de al-Houthi's. Vanaf 2011 noemen de al-Houthi's zichzelf ook Ansar Allah (Partizanen van God). Tijdens de eerste oorlog sneuvelde Husayn al-Houthi waarna zijn broer Abdulmalik aan het hoofd van de beweging kwam te staan. Abdulmalik al-Houthi is tot heden de leider van de al-Houthi beweging al vervult hij geen officiële functies. Hij wordt ook aangeduid als "Leider van de revolutie" of "Leider van de koran-mars".⁷⁵

In februari 2010 kwam een bestand tot stand dat officieel een einde maakte aan de Saada-oorlogen, maar begin 2011 braken opnieuw gevechten uit tussen regeringstroepen en al-Houthi-rebellen in de

⁷² Chatham House, 25/05/2016, p. 4, [url](#); United Nations Security Council, 26/01/2016, pp. 2, 17-18, [url](#),

⁷³ CARPO, 15/04/2021, pp. 5-6, [url](#)

⁷⁴ European Union Institute for Security Studies, 21/04/2020, [url](#)

⁷⁵ Oasis (Ardemagni E.), 28/07/2019, [url](#); ACAPS, 17/06/2020, pp. 2-3, [url](#); European Union Institute for Security Studies, 21/04/2020, p. 2, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 12, [url](#)

provincie Saada. Gebruik makend van de chaos in de hoofdstad naar aanleiding van de Arabische Lente verkregen rebellen in maart 2011 de facto de controle over Saada en geleidelijk aan ook over delen van een aantal andere noordelijke provincies. Eind 2011 oefende de regering er geen autoriteit meer uit en beheerden de al-Houthi's de facto het lokale bestuur, inden ze er belastingen, controleerden ze er de checkpoints en de wegen.⁷⁶ ICG en Le Monde Diplomatique merken op dat de al-Houthi's hierbij een zekere populariteit verwierven aangezien ze veiligheid en een vorm van justitie verzekerden in die gebieden, iets waar de overheid al lang niet meer in slaagde. Daarnaast spinnen ze garen van de frustraties inzake overheids corruptie, prijsstijgingen en nepotisme die leefde bij de bevolking en slaagden er zo in om hun sociale en politieke basis uit te breiden tot groepen buiten hun traditionele machtsbasis. Met de verkiezing van president Hadi in 2012 moesten de al-Houthi's wel een stap terug doen en de macht met hem delen.⁷⁷

In de periode 2012 – 2014 namen de al-Houthi's echter via enkele militaire acties de controle over de hele provincie Saada en delen van de provincie Amran over. Deze uitbreiding van de macht van de al-Houthi-rebellen lokte geweld uit vanwege salafistische strijders. Al sinds juli 2011 vonden er gewapende schermutselingen plaats tussen AQAP en de al-Houthi-strijders.⁷⁸

In de loop van 2014 gingen de al-Houthi's en de voormalige president Saleh een verstandshuwelijk aan. Verschillende bronnen vermelden dat Saleh via dit bondgenootschap hoopte een politieke terugkeer te maken via zijn partij en mogelijk via zijn zoon Ahmed Ali Abdullah Saleh. De al-Houthi's rekenden op Saleh's militaire en tribale steun. En gebruikten die om op 21 september 2014 de hoofdstad Sanaa over te nemen van de verkozen president Hadi.⁷⁹ Op 6 februari 2015 ontbonden de al-Houthi's en Saleh het parlement en stelden ze Muhammad al-Houthi aan als president van het Supreme Revolutionary Council (SRC) dat in de praktijk het bewind voert in de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden. In augustus richtten ze ook nog het Supreme Political Council (SPC) op. Op 2 december 2017 verklaarde Saleh dat hij breekt met de al-Houthi's, waarna hij op 4 december 2017 door al-Houthistrijders gedood werd. Vanaf dan hebben de al-Houthi's de volledige controle over noord-Jemen, waar zo'n 70 % van de Jemenitische bevolking verblijft.⁸⁰

Na hun machtsovername in de Saada provincie in 2011 en in Sanaa in 2014 hebben de al-Houthi's geleidelijk hun machtsgreep versterkt door ambtenaren en overheidsfunctionarissen te vervangen. Het betrof vooral leden van de GPC van Saleh. Een deel van de GPC-zwaargewichten bleef wel aanwezig in de machtsstructuren in Sanaa. Dergelijke lokale leiders die bondgenoten werden van de al-Houthi's worden vaak aangeduid met de term *mutahawwithin*⁸¹. Aan het hoofd van grotere instellingen plaatsten de al-Houthi's daarnaast ook personen hen trouw zijn, de zogenaamde *mushrif* (supervisor) die aan de al-Houthi's rapporteren en veto's kunnen stellen voor alle beslissingen. Kleinere instellingen en degene die de al-Houthi's als cruciaal beschouwen ontbinden ze soms en vervangen ze door nieuwe. De onderzoeksorganisatie ACAPS merkt op dat sinds de dood van Saleh in 2017 het supervisiesysteem van de al-Houthi's deels overbodig is omdat ze alle macht in het noorden naar zich toe getrokken hebben. Er vindt hierdoor een gedeeltelijke versmelting van de formele en de informele instellingen plaats waarbij de al-Houthi's volgens ACLED hun eigen getrouwen op sleutelposities aanstellen. Hierbij dient opgemerkt dat de GPC nog steeds werkzaam is in het al-Houthi gebied, al bepalen de al-Houthi's de bewegingsruimte van de GPC. ICG merkt hierover in 2020 op dat de al-Houthi's het patronage-systeem van Saleh deels overgenomen hebben en er zo in geslaagd zijn om een aanzienlijk deel van de politieke en tribale elite aan zich te binden die voordien trouw was aan

⁷⁶ USDOS, 24/5/2012, [url](#); IDMC, 18/09/2014, [url](#), p. 4; ICG, 10/06/2014, p. 3, [url](#)

⁷⁷ ICG, 10/06/2014, pp. 6-7, [url](#); Le Monde Diplomatique (Bonney L.), 10/2014, [url](#)

⁷⁸ ICG, 3/7/2012, [url](#)

⁷⁹ ICG, 27/03/2015, p. 2, [url](#); Chatham House, 18/11/2015, [url](#); ICG, 09/02/2016, p. 2, [url](#); ACAPS, 17/06/2020, p. 2, [url](#)

⁸⁰ ACAPS, 17/06/2020, p. 2, [url](#); ACLED, 09/02/2021, [url](#)

⁸¹ Vrij vertaald: de verhoutiseerden.

Saleh. Volgens het onderzoekscentrum CARPO hebben ze zo deels de tribale structuren verzwakt, al merkt Raiman al-Hamdani van Deeproot op dat de al-Houthi's de steun van de lokale stammen in Sanaa nodig hebben om er stand te houden. Tegelijk hebben de al-Houthi's een sterke veiligheidsdienst opgericht die zich vooral focust op het beschermen van het al-Houthi-bewind en het neerslaan van elke vorm van oppositie.⁸²

In 2021 beschikken de al-Houthi's over strijdkrachten van ongeveer 200.000 manschappen. Volgens ACLED zijn deze samengesteld uit een heterogene groep van eenheden. Enerzijds is er het reguliere leger, maar daarnaast zijn er ook speciale militaire eenheden, gewapende milities onder het bevel van hooggeplaatste al-Houthi's en militaire formaties onder bevel van tribale leiders. In principe moeten ze allen loyaal zijn aan de doelstellingen van de al-Houthi's maar de lokale commandanten hebben vaak een vorm van autonomie.⁸³

Binnen de al-Houthi-structuren is er volgens ACLED ook sprake van interne twisten. Deze doen zich vooral voor tussen de *mutahawwihin* en militieleiders die uit het noorden komen. Hierbij verdringen de laatsten de gezagspositie van de lokale *mutahawwihin*. Deze twisten kunnen uitmonden in onderlinge gewapende gevechten waarvan ACLED er in 2019 zo'n 31 en in 2020 zo'n 40 documenteerde.⁸⁴

De onderzoeksorganisatie ACAPS schrijft dat de benaming al-Houthi beweging en Ansar Allah in de praktijk door elkaar gebruikt worden, maar dat Ansar Allah feitelijk een onderdeel is van de bredere al-Houthi beweging. Ansar Allah wil de politieke, culturele en religieuze doelstellingen van de al-Houthi's vooruithelpen. Ze wordt geleid door Fadhl Abu Talib en telt verschillende onderafdelingen waaronder een politieke afdeling, externe relaties, gezondheidszorgafdeling, educatie-afdeling, media-afdeling en een sociale dienst. Wanneer er naar de al-Houthi-beweging verwezen wordt dan slaat dit op een breder veld van actoren die niet noodzakelijk lid zijn van Ansar Allah.⁸⁵ De grondlegger van de al-Houthi's, Badruddin, huwde vier maal en via deze huwelijken met andere stammen en de huwelijken van zijn kinderen (14 zonen, 7 dochters) bouwde hij de basis van de beweging op. De aanhangers van het eerste uur, die mee streden tijdens de oorlogen van 2004-2010, vormen volgens ACAPS een tweede *inner circle* van de al-Houthi beweging. Volgens ACAPS is het politieke leiderschap van de al-Houthi's georganiseerd rond vier "vleugels" die verschillende belangen hebben⁸⁶:

- Militaire vleugel: geleid door Abdullah Abu Ali al-Hakim, het hoofd van de militaire inlichtingendienst.
- Tribale vleugel: samengesteld uit loyale leden van noordelijke stammen die niet tot de traditionele religieuze elite behoren. Hun invloed zou in 2020 afgenomen zijn.
- Ideologische vleugel: geleid door de minister van Binnenlandse Zaken, Abdulkarim al-Houthi.
- De politieke vleugel: Zou grotendeels overlappen met Ansar Allah en wordt vertegenwoordigd door Mahdi al-Mashat het huidige hoofd van de SPC.

Het Sanaa Center for Strategic Studies en al-Monitor schrijven dat de al-Houthi's in de door hen gecontroleerde gebieden sinds 2018 steeds meer hun eigen versie van de islam opleggen, zowel in het onderwijs als in het publieke leven. Dit zorgt voor een toenemend spanningsveld tussen

⁸² Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 41-43, [url](#); ACAPS, 17/06/2020, pp. 4-6, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 5, 7-8, [url](#); Yemen Polling Center, 03/2020, p. 3, [url](#); Deeproot (al-Hamdani R.), 15/12/2019, pp. 11, 19, [url](#); ACLED, 09/02/2021, [url](#); CARPO, 15/04/2021, p. 4, [url](#)

⁸³ ACLED, 09/02/2021, [url](#)

⁸⁴ ACLED, 09/02/2021, [url](#)

⁸⁵ ACAPS, 17/06/2020, p. 3, [url](#)

⁸⁶ ACAPS, 17/06/2020, p. 3, [url](#)

verschillende stromingen binnen de islam. Hierbij is er ook sprake van een toenemende onderdrukking van dissidente stemmen.⁸⁷

ICG schrijft in 2020 dat de intensiteit van de banden tussen Iran en de al-Houthi's een bron van speculatie zijn en dat de omvang ervan moeilijk in te schatten is. De VS en Saoedi-Arabië stellen dat de al-Houthi's handpoppen van de Iraniërs zijn en dat Iran hen politiek en militair steunt. Iran ontkent dit en zegt voor een vredesplan te zijn. De al-Houthi's zelf verklaren dat ze geen noemenswaardige ondersteuning van Iran verkrijgen en dat het zaydisme, al is het een sjiiitische stroming, ideologisch ver van de Iraanse sjiieten staat. Volgens Sanaa Center for Strategic Studies verleende Iran tot 2015 enkel politieke steun en een aantal wapenleveringen aan de al-Houthi's maar is deze band in de loop van het conflict steeds hechter geworden. In 2019 stuurden de al-Houthi's een ambassadeur naar Teheran en oktober 2020 stuurde Iran een eigen ambassadeur naar Sanaa.⁸⁸

2.2 Hadi-regering

2.2.1 Algemeen

Nadat president Hadi in 2014 buiten gewerkt is door de al-Houthi's is hij vooral ondersteund door de Saoedi-geleide coalitie ([2.5 Saoedi-geleide coalitie](#)) die Hadi terug aan de macht wil brengen. Hadi zelf verblijft sinds 2015 vooral in Riyad, waar hij omgeven wordt door getrouwen die voornamelijk uit zijn geboortestreek Abyan afkomstig zijn. Zijn persoonlijk kabinet telt ook enkele Islah-aanhangers. Er zijn nog maar een beperkt aantal staatsinstellingen van Hadi echt operationeel in Jemen zelf. Zo is bijvoorbeeld het ministerie van de premier in Riyad gevestigd. Sinds december 2020 zit, minstens een deel, van de Hadi-regering wel opnieuw in Aden. Deze verplaatsing vond plaats in het kader van de Riyadh Agreement. De actuele eigen militaire slagkracht van de Hadi-regering is beperkt en steunt vooral op de coalitie. De analytische nieuwsdienst Fanack schrijft in 2019 dat Hadi officieel 70 % van het grondgebied van Jemen controleert, maar dit in de praktijk enkel kan met steun van de Saoedi's en de VAE die in de praktijk direct of indirect het door Hadi gecontroleerde gebied besturen. Zonder deze steun zou Hadi weinig autoriteit overhouden in Jemen. Daar komt bij dat Hadi zelf weinig connecties heeft binnen de tribale structuren in Jemen.⁸⁹

Het International Institute of Strategic Studies schrijft in 2021 dat Hadi slechts beperkte controle lijkt te hebben over de troepen die in naam onder het bevel van zijn regering staan. Officieel leiden vicepresident Ali Mohsen en defensie-minister Mohammed al-Maqdashi samen met Hadi's zoon Nasser de militaire operaties, maar volgens ICG zijn het vooral Saoedische militairen die de feitelijke leiding hebben.⁹⁰

Daarnaast is een deel van de Jemenitische troepen die voor Hadi strijden verbonden met andere actoren, die vaak een eigen agenda hebben.⁹¹ Zo vallen volgens ICG bijvoorbeeld een groot deel van de troepen die officieel voor Hadi strijden in het noorden van Jemen in de praktijk onder de controle van de partij Islah, zowat de belangrijkste bondgenoot van Hadi. Islah, een belangrijke politieke soennitische partij geworteld in het Moslimbroederschap, is een invloedrijke coalitie van islamisten en

⁸⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 43-47, [url](#); Al-Monitor, 08/08/2021, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 05/08/2021, p. 10, [url](#)

⁸⁸ ICG, 02/07/2020, pp. 22-24, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 31/01/2021, p. 22, [url](#)

⁸⁹ Counterterrorism Project, 04/2019, [url](#); European Council on Foreign Relations, 03/02/2020, [url](#); Middle East Institute, 14/05/2020, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 12, [url](#); Fanack, 19/06/2019, [url](#); Deeproot (al-Hamdani R.), 15/12/2019, p. 6, [url](#); Middle East Institute (N. al-Dawsari), 04/2021, p. 7, [url](#)

⁹⁰ Counterterrorism Project, 04/2019, [url](#); European Council on Foreign Relations, 03/02/2020, [url](#); Middle East Institute, 14/05/2020, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 12, [url](#); International Institute for Strategic Studies, 02/2021, p. 373, [url](#)

⁹¹ Fanack, 19/06/2019, [url](#)

tribale leiders die Hadi steunt maar die in de eerste plaats gekant is tegen de al-Houthi's.⁹² ICG vermeldt dat volgens sommigen Islah dominant is binnen het Hadi kamp maar merkt op dat Islah zelf sterk gefragmenteerd is, wat haar slagkracht verzwakt.⁹³ De positie van Islah ligt niet altijd eenvoudig, illustratief hiervoor is dat Islah in het noorden van Jemen gesteund wordt door de Saoedi's die hen wapens leveren, maar dat tegelijkertijd de VAE tegen Islah gekant is omwille van hun wortels in de Moslimbroederschap. De VAE ontplooidde al gewelddadige acties tegen Islah en steunt anti-Islah facties.⁹⁴

2.2.2 Legereenheden

De Jemenitische ngo Abaad schrijft in een rapport van januari 2015 dat er volgens hen na de inname van Sanaa door de al-Houthi's in september 2014 geen werkzaam leger meer was in Jemen. Een groot deel van de legerbrigades werden overgenomen door de al-Houthi's of geblokkeerd in hun kazernes. Volgens Abaad waren er op dat moment enkel in het oosten en het zuiden nog eenheden van het Jemenitische leger actief.⁹⁵ Na de machtsovername van de al-Houthi's in Sanaa heeft een deel van het Jemenitisch leger de al-Houthi's vervoegd en koos een deel de zijde van Hadi. Na de dood van ex-president Saleh heeft nog een deel van de vroegere Jemenitische legereenheden het al-Houthi-kamp verlaten, waarbij velen zich aansloten bij de troepen van Tareq Saleh.⁹⁶

Chatham House schrijft dat president Hadi in 2015 hoogstens over enkele duizenden manschappen beschikte (los van de 1ste pantserdivisie van Mohsen).⁹⁷

Volgens het International Institute of Strategic Studies telt het Jemenitische leger in 2021 zo'n 40.000 manschappen. Deze troepenmacht bestaat uit het Jemenitisch leger maar daarnaast ook uit verschillende gewapende militias uit Zuid en Oost Jemen. Sinds de STC in 2019 Aden overnam staat een deel van de manschappen niet meer onder controle van Hadi, maar onder die van de STC.⁹⁸

Het ministerie van Defensie van de Hadi-regering verklaart op zijn beurt in 2021 aan de analytische website al-Masdar dat het leger zo'n 320.000 manschappen telt. Het ministerie geeft geen verdere specificatie over de samenstelling van deze troepenmacht. Wel verklaart het ministerie dat het leger is onderverdeeld volgens zeven militaire districten. Hierbij heeft het vierde district het hoogste aantal manschappen met 56 % van het totaal. Het derde district heeft 13 % van de manschappen en het tweede 9,5 %. Onderstaande kaart geeft een overzicht van de militaire districten.⁹⁹

⁹² Fanack, 19/06/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 13-14, [url](#)

⁹³ ICG, 02/07/2020, p. 14, [url](#)

⁹⁴ Counterterrorism Project, 04/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

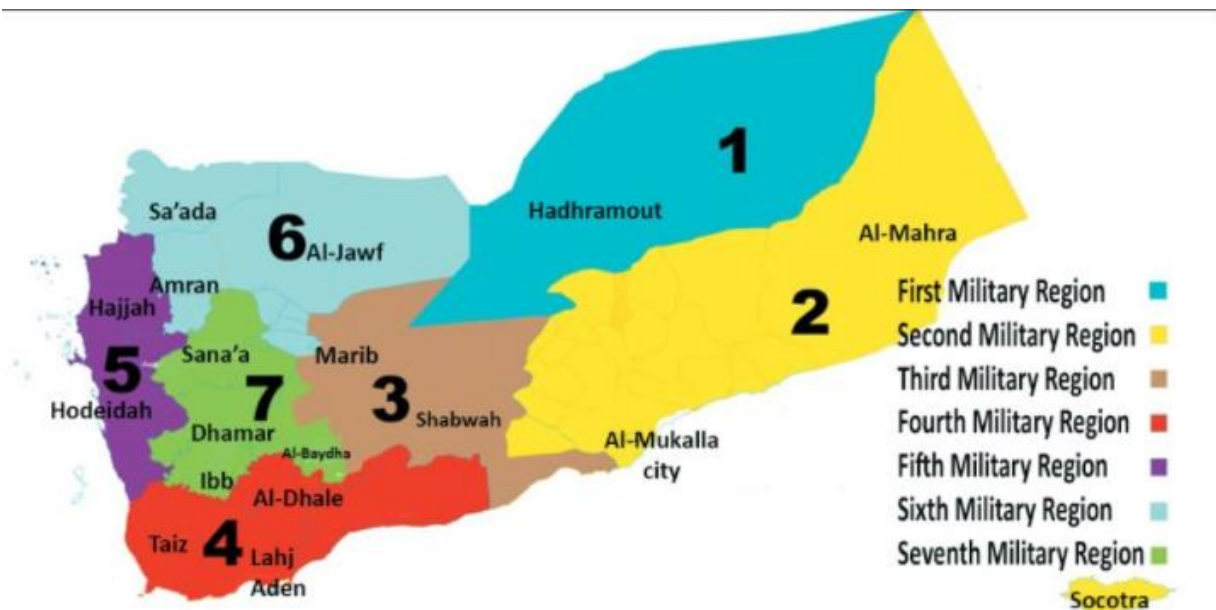
⁹⁵ Abaad, 04/01/2015, [url](#)

⁹⁶ Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#); International Institute for Strategic Studies, 02/2021, p. 374, [url](#)

⁹⁷ Chatham House, 25/05/2016, p. 28, [url](#)

⁹⁸ International Institute for Strategic Studies, 02/2021, pp. 373-374, [url](#)

⁹⁹ Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#)

Yemen's Military Regions¹⁰⁰

In 2012 richtte Hadi de Presidential Protection Brigades (PPB) op als tegenhanger van de Republican Guard die door Saleh gecontroleerd werd. De PPB valt technisch onder het ministerie van Defensie, maar in de praktijk staat het meer onder het directe bevel van Hadi en het is niet mee ondergebracht in de zeven militaire districten van de Hadi-regering. Met Saoedische financiële steun bouwde Hadi's zoon, Nasser Abdrabbug Mansour, de PPB steeds verder uit waarbij hij vooral ronselt in de thuisbasis van Hadi, de provincie Abyan. In 2020 is de PPB uitgegroeid tot een van de sterkste gewapende eenheden die Hadi controleert en telt het duizenden manschappen in vijf brigades die elk hun eigen hoofdkwartier en commandant hebben. De PPB staat in voor het beschermen van de belangen van de president waarbij de 1ste brigade instaat voor de veiligheid van de president zelf, vooraanstaande leden van de regering en strategische gebouwen, wegen en installaties.¹⁰¹

Tijdens het conflict waren de PPB vooral aanwezig in Aden, maar in augustus 2019 zijn ze er verdreven door de STC. Sindsdien zijn de PPB-brigades voornamelijk gestationeerd in de provincie Abyan. De Jemenitische nieuwssite al-Mansar geeft de volgende locaties van de PPB-brigades in mei 2020: de 1ste brigade onder leiding van generaal Sanad al-Rahwa is gestationeerd nabij Shaqra, provincie Abyan; de 2de brigade in al-Abr, Hadramawt, deze brigade beschermt traditioneel de vicepresident. De 3de en 4de brigades zitten eveneens nabij Shaqra in Abyan. De 3de brigade is een van de belangrijkste gevechtseenheden van de PPB en de 4de leed hevige verliezen in januari 2020. De 5de brigade zit in Taiz en staat onder bevel van Adnan Rozaiq.¹⁰²

In de stad en provincie Taiz was er na 2015 de zogenaamde Taiz Military Axis gevormd die verschillende militaire eenheden verenigde die de regio verdedigden tegen de al-Houthi's. In naam was deze Axis politiek neutraal maar na 2019 is de Axis volledig onder controle gekomen van de lokale afdeling van Islah. De Axis staat vijandig ten aanzien van de troepen van Tareq Saleh, die ze als een stroman van de VAE zien, die op hun beurt anti-Islah zijn.¹⁰³

¹⁰⁰ Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#)

¹⁰¹ Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#); Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#)

¹⁰² Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#)

¹⁰³ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/08/2021, pp. 9-10, 14, [url](#)

Het leger maakt volgens al-Masdar voornamelijk gebruik van Russische wapens die voor een groot deel gefinancierd worden door Saudi-Arabië. Het International Institute for Strategic Studies vermeldt dat het conflict ook sterk gevoed wordt door wapenvorraden die reeds in het land aanwezig waren enerzijds en de illegale invoer van wapens anderzijds.¹⁰⁴

2.3 Joint Forces

De Joint Forces zijn samengesteld uit drie militaire eenheden: de Guards of the Republic, de Giant Brigades en de Tihama Resistance Forces. Ze zijn alle drie actief in de Hodeidah regio waar ze strijden tegen de al-Houthi's. Ze worden ondersteund door de VAE. De drie eenheden hebben een verzamelnaam maar opereren in de praktijk onafhankelijk van elkaar. In 2019 ondernam Tareq Saleh, de commandant van de Guards of the Republic een poging om de andere twee onder zijn gezag te brengen, maar dit verliep zonder succes.¹⁰⁵

2.3.1 Guards of the Republic

In 2012 ontbond president Hadi de Republikeinse Garde van Saleh die onder bevel stond van Saleh's zoon Ahmed Ali en waarvan de grootste eenheid, de 3de brigade, geleid werd door Saleh's neef Tareq Saleh. Tareq Saleh werd kort na het aantreden van Hadi in april 2012 ontslagen, maar slaagde erin een militaire rol te blijven spelen en een deel van de Republikeinse Garde onder zijn bevel te houden. Daar komt bij dat Tareq Saleh een leidende figuur is van de GPC, de partij van zijn vermoorde oom Saleh, vanwaar hij eveneens een zekere machtsbasis kan opbouwen volgens Middle East Eye.¹⁰⁶

Tareq Saleh was na zijn ontslag door Hadi enige tijd een al-Houthi bondgenoot, maar wisselde na de dood van zijn oom in 2017 van kamp. In 2018 bouwde Tareq Saleh met VAE-steun in Mokha de gewapende eenheid Guards of the Republic op. Een deel van die troepen bestond uit legereenheden van het vroegere Jemenitisch leger die na de dood van Ali Saleh het al-Houthi-kamp verlieten. Aan het hoofd van deze troepen trok hij samen met de Giant Brigades en de Tihama Resistance op naar de stad Hodeidah aan de oostkust om er de al-Houthi's te verdrijven. Het verdrag van Stockholm van eind 2018 onderbrak echter de optocht van Tareq Saleh. Ondertussen had Tareq Saleh wel de controle verworven over de Jemenitische oostkust ten zuiden van Hodeidah.¹⁰⁷

De Guards of the Republic bestaat uit tien brigades waarvan een derde leden van legereenheden van ex-president Saleh. Brigadegeneraal Sadiq Dowayd zou de adjunct-bevelhebber zijn.¹⁰⁸

Toen de VAE in juli 2019 aankondigden dat ze zich uit Jemen zouden terugtrekken, bracht Tareq Saleh zijn eigen troepen samen in een bondgenootschap met de Giant Brigades en Tihama Resistance om zo de Joint Forces op te richten. Dit ondergroef het gezag van de Hadi-regering, waarvan Tareq Saleh de autoriteit niet erkent. In 2021 leidt hij nog steeds de anti-Houthi troepen aan de kust van de Rode Zee die gesteund en gefinancierd worden door de VAE en volgens ICG zo'n 40.000 manschappen

¹⁰⁴ Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#); International Institute for Strategic Studies, 02/2021, p. 374, [url](#)

¹⁰⁵ CARPO, 15/04/2021, p. 16, [url](#)

¹⁰⁶ Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#); Middle East Eye, 04/12/2019, [url](#); CARPO, 15/04/2021, p. 16, [url](#)

¹⁰⁷ Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#); Middle East Institute, 04/02/2020, [url](#); Middle East Eye, 04/12/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 2, 17-18, [url](#); International Institute for Strategic Studies, 02/2021, pp. 374, [url](#)

¹⁰⁸ Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#)

tellen. Al-Masdar schat hun aantal op 32.000 man en schrijft dat ze over zware wapens beschikken zoals tanks en artillerie.¹⁰⁹

2.3.2 Giant Brigades

De Giant Brigades zijn opgericht tussen 2016 en 2019 en voornamelijk actief aan de westkust van Jemen. Ze tellen volgens al-Masdar zo'n 22.000 manschappen die voornamelijk gerekruteerd zijn in de provincies Lahj, al-Dhale, Abyan en Hodeidah. De meesten zijn salafieten. Brigadegeneraal Ali Salem al-Jasni voert er in 2021 het bevel.¹¹⁰

2.3.1 Tihama Resistance

De Tihama Resistance is samengesteld uit vier brigades die elk ongeveer 7.000 manschappen tellen volgens al-Masdar. Ze zijn bijna allen lokaal in Hodeidah geronseld en Tareq Saleh probeert hen onder zijn rechtstreeks gezag te plaatsen.¹¹¹ Ze zijn in 2014 ontstaan uit de, oorspronkelijk vreedzame, Tihama Mouvement als een reactie tegen de invasie van de al-Houthi's in Hodeidah. De beweging was oorspronkelijk gericht op politieke en economische emancipatie van hun regio en was anti-Saleh. Tihama Resistance staat dan ook op gespannen voet met de Guards of the Republic van Tareq Saleh.¹¹²

2.4 De Zuidelijke Beweging en Southern Transitional Council

De jarenlange politieke hegemonie van Noord-Jemen over Zuid-Jemen na de burgeroorlog in 1994 en de hiermee gepaard gaande frustratie heeft mee geleid tot het opkomen van de Zuidelijke Beweging (Hiraak). Reeds sinds eind 2006 vonden voornamelijk vreedzame protesten plaats in het zuiden die vooral focusten op gelijke rechten voor zuiderlingen. Aanvankelijk eiste de beweging hervormingen binnen de structuur van het eengemaakte Jemen. Het Saleh-regime beantwoordde deze protesten met een mix van doelgerichte repressie, een beperkt aantal toegevingen en pogingen tot coöptatie. Bijgevolg begon de Hiraak-beweging vanaf 2007 openlijk voor onafhankelijkheid te pleiten. Terwijl Hiraak steeds sterker werd, ging het reeds zwakke centrale bewind in het zuiden verder achteruit.¹¹³

Begin 2011 zette de Zuidelijke Beweging de protesten van eerdere jaren gewoon verder al sloot ze zich vanaf maart 2011 aan bij de anti-regeringsprotesten waardoor de onafhankelijkheidseis tijdelijk op de achtergrond kwam. Vanaf oktober 2011 vonden er opnieuw massale protesten voor onafhankelijkheid plaats door de Zuidelijke Beweging.¹¹⁴ In 2012 hield de Zuidelijke Beweging over het algemeen vast aan vreedzame protesten maar waren er ook soms gevechten tussen zuidelijke separatisten en regeringstroepen.¹¹⁵

ICG en Bertelsman Stiftung vermelden dat slechts een kleine minderheid binnen Hiraak opteerde voor de gewapende strijd. De gewapende vleugel *Haraka Taqreeer al-Maseer* (*The Movement for Self-Determination*, HATAM) werd opgericht vlak na de burgeroorlog in 1994 in Dalia en Hadramawt. Daar

¹⁰⁹ Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); Al-Masdar, 11/05/2020, [url](#); Middle East Institute, 04/02/2020, [url](#); Middle East Eye, 04/12/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 2, 17-18, [url](#); International Institute for Strategic Studies, 02/2021, pp. 374, [url](#); Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#)

¹¹⁰ Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#); CARPO, 15/04/2021, p. 16, [url](#)

¹¹¹ Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#); CARPO, 15/04/2021, p. 16, [url](#)

¹¹² CARPO, 15/04/2021, p. 16, [url](#)

¹¹³ ICG, 3/7/2012, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 12, [url](#)

¹¹⁴ ICG, 20/10/2011, [url](#); Critical Threats (Curran C.), 16/5/2011, [url](#)

¹¹⁵ ICG, 20/10/2011, [url](#)

komt bij dat het Zuiden haar leger verloor in de burgeroorlog van 1994 en de meeste van haar ervaren commandanten met pensioen gingen.¹¹⁶

Toch merkt Jamestown Foundation op dat er sinds 2013 een toename is van het aantal facties binnen Hiraak die gewapend protest voorstonden. Er vonden sindsdien meer gewapende incidenten met Hiraak-aanhangers plaats in vooral al-Dhaleh, Lahij, Abyan en Aden.¹¹⁷ De beweging Hiraak bestond tot dan uit een losse en grote coalitie van verschillende groepen die wel populair waren en bleven groeien, ook in regio's buiten de voormalige hoofdstad Aden.¹¹⁸

De opmars van de al-Houthi's in 2014 wijzigde de situatie echter en zette de Zuidelijke Beweging aan tot meer eenheid. Op 27 oktober 2014 verklaarde de Zuidelijke Beweging dat de twee raden van bestuur van de beweging die sinds september 2013 bestonden opnieuw samengevoegd waren om zo alle zuiderlingen te vertegenwoordigen. De eengemaakte raad herhaalde de eis voor onafhankelijkheid die de Beweging al op 14 oktober 2014 uitsprak en stelde Hassan Baom aan als haar nieuwe leider.¹¹⁹ Volgens ICG leidde de hevige strijd in Aden in 2015 ertoe dat de roep om onafhankelijkheid van het Zuiden toenam, zonder dat dit de verdere versplintering van Hiraak afremde. Zo waren er in Aden alleen al 300 wijkleiders, met elk hun eigen gewapende milities.¹²⁰

Vanaf 2016 werden er in Zuid-Jemen politieke en militaire structuren opgericht die een onafhankelijk zuiden konden voorbereiden. Zo werden de verschillende milities die in 2015 tegen de al-Houthi's streken werden, met steun van de VAE, geïnstitutionaliseerd. De eenheden stonden in eerste instantie onder het bevel van de VAE en telden tienduizenden manschappen. Voorbeelden van deze milities zijn: Security Belt Forces in Aden, Lahij, al-Dhaleh en Abyan en de Elite Forces in Shabwani en Hadramawt.¹²¹

Op politiek vlak kwam er vanaf 2016 een nieuwe elite naar voren uit de Zuidelijke Beweging en het gewapende zuidelijk verzet. Toen Hadi in april 2017 enkele zuidelijken uit zijn kabinet ontsloeg kwam het tot protesten die, vanuit de elite, aanleiding gaven tot de oprichting van de Southern Transitional Council (STC) op 4 april 2017. Dit gebeurde onder leiding van Aydarus al-Zubeidi en bin Breik en met steun van de VAE.¹²²

Sinds mei 2017 kan de STC reken op de Security Belt Forces als haar militaire vleugel. De Security Belt Forces zijn als militaire eenheid opgericht in Aden in mei 2016 waarbij een aanzienlijk deel van de commandanten uit de provincies Ad-Dali en Lahij afkomstig zijn. Ze worden gefinancierd door de VAE en vielen initieel onder de formele controle van de Hadi-regering alhoewel ze van in het begin deels ook rechtstreeks bevelen van de VAE opvolgden. Na de oprichting van de STC zijn de Security Belt Forces onder hun gezag geplaatst.¹²³

Op 21 januari 2018 riep de STC met de steun van de VAE de noodtoestand uit in Aden. Na gevechten met Hadi-troepen op 28-29 januari 2018 veroverden de STC en de VAE de controle over een groot deel van de stad, maar Saoedische troepen verhinderden dat de Hadi-regering volledig verdreven werd.¹²⁴

In augustus 2019 braken er in Aden gevechten uit tussen de STC en de Hadi-regering waarbij de STC de controle over de stad en de helft van de provincie Abyan verwierf. Saoedi-Arabië zette daarop

¹¹⁶ ICG, 20/10/2011, [url](#); The Jamestown Foundation (Carlino L.), 06/03/2014, [url](#); Bertelsmann Stiftung, 01/2014, p. 13, [url](#)

¹¹⁷ The Jamestown Foundation (Carlino L.), 06/03/2014, [url](#)

¹¹⁸ The Daily Star, 10/9/2012, [url](#)

¹¹⁹ Yemen Times, 28/10/2014, [url](#)

¹²⁰ Chatham House, 18/11/2015, [url](#); ICG, 09/02/2016, p. 13-14, [url](#)

¹²¹ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#)

¹²² Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#); ICG, 30/03/2021, [url](#)

¹²³ ACLED, 18/12/2019, [url](#)

¹²⁴ OHCHR, 03/09/2019, p. 27, [url](#)

onderhandelingen tussen de STC en de Hadi-regering op wat leidde tot de Riyadh Agreement van 5 november 2019. De overeenkomst gaf de STC een plaats in de Hadi-regering en plaatste de STC-troepen onder bevel van de Hadi-regering. Al snel bleek dat de implementatie van de Riyadh Agreement nauwelijks uitgevoerd werd. De deadline van drie maanden werd niet gehaald en de STC leek niet bereid om zijn autoriteit op het terrein af te staan. Daar komt bij dat de Hadi-regering niet in staat was de soldij van onder andere de Security Belt Forces te betalen, waar voordien de VAE mee voor instond. In de periode februari-april 2020 volgt er een militaire opbouw door de beide partijen in Abyan en nabij Aden.¹²⁵

Eind 2019 telde de STC 24 leden van een Presidency Council, 12 departementen en een National Assembly van 303 leden en heeft ze de rol van de Zuidelijke Beweging overgenomen. Dat neemt niet weg dat niet alle geledingen van de Zuidelijke Beweging de leidende rol van de STC erkennen. Deze facties houden afstand van de STC.¹²⁶

Op 25 april 2020 roept de STC-zelfbestuur uit in de zuidelijke gebieden, ten koste van de Hadi-regering. Verschillende gouverneurs van zuidelijke provincies verwerpen deze verklaring van de STC, waardoor het STC-bestuur in eerste instantie geldt in Aden, de provincies Lahij en al-Dhaleh en een deel van de provincie Abyan. Volgens het Doha Instituut steunen de VAE de STC hierbij. ICG vermeldt dat de Hadi regering dadelijk een militair offensief tegen de STC opzette, maar dat dit op niets uitliep.¹²⁷

Op 19 juni 2020 hebben STC-troepen verschillende militaire kampen en politiestations op het eiland Socotra ingenomen waardoor ze de controle over het eiland verwierven. Dit ondanks de aanwezigheid van een duizendtal Saoedische militairen op Socotra.¹²⁸

In december 2020 is er een gezamenlijke regering van de STC en het Hadi-kamp aangesteld. Ze zetelt in Aden en een vijfde van de leden zijn van STC-signatuur. De STC heeft er onder andere de belangrijke portefeuilles Binnenlandse Zaken en Defensie.¹²⁹ Volgens analisten waren er al snel spanningen binnen deze regering.¹³⁰

De Jemen-analist Peter Salisbury schrijft in 2021 dat de STC en de Hadi-regering op dat moment een wachtende houding ten opzichte van elkaar aannemen. De Hadi-regering rekent er op dat de STC zal instorten vanaf het moment dat de VAE zijn financiële steun zou intrekken. De STC wacht op zijn beurt de uitkomst voor de gevechten tussen de al-Houthi's en de Hadi-regering in Marib af. Indien de Hadi-regering daar het onderspit delft, zouden alle partijen de STC moeten steunen om een volledige overname van Jemen door de al-Houthi's te voorkomen.¹³¹

2.5 Saoedi-geleide coalitie

Op 25 maart 2015 startte Saoedi-Arabië in een coalitie van negen, voornamelijk Arabische landen, een militaire operatie tegen de al-Houthi's met instemming van de Hadi-regering. Deze operatie draagt de naam Operation Decisive Storm en de volgende landen hebben hun steun aan de coalitie toegezegd: Bahrein, Koeweit, Qatar, VAE, Egypte, Jordanië, Marokko en Soedan.¹³² Egypte en Jordanië hebben

¹²⁵ OHCHR, 03/09/2019, p. 28, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 28-34, [url](#); Arab Center for Research and Policy Studies, 04/05/2020, p. 4, [url](#); Al-Masdar, 01/02/2020, [url](#); ICG, 30/08/2019, pp. 4-5, [url](#)

¹²⁶ OHCHR, 03/09/2019, pp. 26-27, 51, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#); Al-Masdar, 01/02/2020, [url](#); German Institute of Global and Area Studies (Heibach J.), 03/2021, p. 8, [url](#)

¹²⁷ Arab Center for Research and Policy Studies, 04/05/2020, pp. 4-5, 7, [url](#); ICG, 30/08/2019, p. 5, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 16, [url](#)

¹²⁸ Behorizon, 16/06/2020, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 16, [url](#)

¹²⁹ ICG, 30/03/2021, [url](#); GIGA (Heibach J.), 03/2021, [url](#)

¹³⁰ GIGA (Heibach J.), 03/2021, [url](#)

¹³¹ ICG, 30/03/2021, [url](#)

¹³² Critical Threats, 23/04/2015, [url](#)

echter slechts zeer beperkt deelgenomen aan de coalitie, in 2017 is Qatar uit de coalitie gezet en tegen 2020 hadden ook Marokko en Soedan de coalitie verlaten.¹³³

In juni 2019 verklaarden de VAE dat ze zich zouden terugtrekken. De VAE trokken daadwerkelijk een deel van zijn eigen troepen terug, maar ze blijven tot in 2021 een belangrijke actor in het conflict via enkele eigen troepenbasissen in het zuiden en milities die ze blijven trainen en financieren.¹³⁴

Human Rights Watch (HRW) bericht dat leden van de coalitie de militaire campagne op touw zetten op vraag van de Jemenitische president Hadi.¹³⁵ De Konrad Adenauer Stiftung schrijft in 2019 dat de Saoedi's en de VAE wilden voorkomen dat de Hadi-regering zou instorten en de al-Houthi's de controle over het ganse land zouden verwerven. Zowel de Saoedi's als de VAE staan vijandig ten opzichte van de ideologie van de al-Houthi's en hun banden met Iran. Om hun strategische belangen te beschermen vonden deze landen het dan ook nodig om de opmars van de al-Houthi's een halt toe te roepen.¹³⁶ Binnen de coalitie zijn Saoedi-Arabië en de VAE tot in 2021 de belangrijkste actoren en volgens ICG hebben ze in 2016 onderling hun actieterrein in Jemen verdeeld. Hierbij overzien de VAE de operaties in het zuiden en aan de kust van de Rode Zee en Saoedi-Arabië die in het noorden van Jemen.¹³⁷

De Saoedi's steunen president Hadi en hebben na diens vlucht naar Aden in februari 2015 hun ambassade naar deze stad verhuisd. Vanaf de start van de Saudische militaire tussenkomst voerde de Saudische luchtmacht tal van bombardementen uit van al-Houthi-doelwitten in Jemen. Tot heden voert de Saudische luchtmacht luchtbombardementen uit ter ondersteuning van de Hadi-troepen al is de frequentie hiervan wel gedaald. Daarnaast financieren de Saoedi's de mobilisatie van stammen in Noord-Jemen, voornamelijk rond Marib, en Zuid-Jemen tegen de al-Houthi's. ICG schrijft dat de Saoedi's al voor hun eigen militaire interventie financiële en militaire steun aan anti-al-Houthi-eenheden leverden.¹³⁸ Chatham House schrijft in 2016 dat de Saoedi's niet alleen in Jemen zelf, maar ook in de hele Golfregio Jemenitische strijders ronselen en opleiden om deel te nemen aan de gevechten.¹³⁹ Daarnaast schrijft Carnegie Endowment dat de tactiek van de Saoedi's, namelijk het financieren van lokale groepen om de militaire strijd in hun plaats te voeren, niet tot blijvende loyaliteit leidt. Daarnaast is het voor Saoedi-Arabië steeds moeilijker om de stijgende uitgaven hiervoor beschikbaar te stellen.¹⁴⁰ Ook de VAE financieren sinds september 2015 meerdere lokale milities (zie infra).¹⁴¹

In 2021 is de Saoedi-geleide coalitie er nog niet in geslaagd om de al-Houthi's te neutraliseren en wordt de coalitie zelf geplaagd door interne tegenstellingen. Zo staat de VAE weigerachtig tegen het leger van de Hadi-regering omdat het volgens hen teveel leden van de Islah-partij bevat, waar de VAE vijandig tegenover staat. De Saoedi's hebben ook twijfels bij de aanwezigheid van Islah maar blijven de Hadi-troepen steunen omdat het de enige reële anti-al-Houthi-groep is die ze ter beschikking hebben. Saoedi-Arabië houdt hierbij wel supervisie over alle militaire operaties en probeert Jemenieten te ronselen om onder direct Saoedisch bevel te strijden.¹⁴² Volgens ICG ondersteunt Saoedi-Arabië in juli 2020 Hadi-getrouwe troepen en tribale milities in delen van al-Jawf en Marib en grote delen van

¹³³ Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#); Mwatana, 09/2021, p. 40, [url](#)

¹³⁴ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 2, [url](#); Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#); USDOS, 30/03/2021, [url](#)

¹³⁵ HRW, 07/04/2015, [url](#); Mwatana, 09/2021, p. 40, [url](#)

¹³⁶ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 2, [url](#)

¹³⁷ Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#); ICG, 30/08/2019, p. 3, [url](#); USDOS, 30/03/2021, [url](#)

¹³⁸ ICG, 27/03/2015, p. 1-2, 5, [url](#); Congressional Research Service, 21/03/2021, p. 6, [url](#)

¹³⁹ Chatham House, 25/05/2016, p. 29, [url](#)

¹⁴⁰ Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 03/03/2016, [url](#)

¹⁴¹ Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#)

¹⁴² Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#)

zuidelijke provincies zoals Shabwa, Abyan, Hadramawt en al-Mahra.¹⁴³ In de provincie al-Mahra, nabij de grens met Oman, bouwt Saudi-Arabië nog een eigen militaire basis.¹⁴⁴

In juni 2020 schrijven verschillende Jemen-analisten op het onafhankelijk mediaplatform The Medialine dat Saoedi-Arabië een manier zoekt om zich terug te trekken uit het Jemenitisch conflict. Volgens de meeste analisten is het bijna niet mogelijk voor Saoedi-Arabië om zich zonder gezichtsverlies terug te trekken, zeker voor de kroonprins, Mohammed bin Salman.¹⁴⁵

Zoals bovenstaand al vermeld begonnen de VAE in juni 2019 met de geleidelijke terugtrekking van hun troepen uit Yemen. Tegen oktober 2019 waren ze volledig vetrokken uit Aden, maar in 2021 hielden ze nog wel een eigen militaire aanwezigheid in de stad Mokha aan de Rode Zee kust, op het eiland Socotra en in de provincie Shabwa in de hoofdstad Ataq en bij de LNG-terminal van Balhaf. De VAE verklaarde hierbij dat het van plan is een beperkte aantal troepen in Jemen te houden. Officieel voor contra-terroristische maatregelen maar in de praktijk ook om economische belangen te beschermen.¹⁴⁶ Naast de beperkte aanwezigheid van eigen troepen blijft de VAE na Saoedi-Arabië de grootste speler binnen de coalitie doordat het een groot aantal lokale, Jemenitische gewapende eenheden structureel financiert en ondersteunt.¹⁴⁷

De voornaamste paramilitaire groepen die de VAE ondersteunt zijn: de Security Belt Forces in Aden, de Logistics and Support Forces, de Shabwami Elite Forces in Shabwa, de Hadrami Elite Forces in Hadramawt, de Abu al-Abbas Brigades in Taiz, de Giant Brigades aan de westkust en de Guards of the Republic van Tareq Saleh. In 2021 financieren de VAE zo naar schatting 90.000 manschappen en volgens al-Masdar sturen ze hen ook aan vanuit commandoposten in Mukhala, Aden, Balhaf en Mokha. Zoals in [2.4 De Zuidelijke Beweging](#) toegelicht zijn de VAE ook belangrijke leenheren van de in 2017 opgerichte STC. De bovenvermelde Security Belt Forces en de Logistics and Support Forces staan zeer dicht bij de STC al hebben de bevelhebbers ook een zekere autonomie.¹⁴⁸

Na de terugtrekking van VAE-troepen stuurde Saudi-Arabië eigen troepen naar verschillende regio's in Jemen zoals Aden en Marib om de VAE-troepen te vervangen.¹⁴⁹ Toch ontstonden er na het vertrek van de VAE al snel barsten in het anti-al-Houthi kamp. Dit voornamelijk tussen de STC en de Hadi-regering. Nadat de STC in augustus 2019 de controle verwierf over Aden en in april 2020 zelfbestuur uitriep stak Saudi-Arabië zeer veel moeite in pogingen om de STC en de Hadi-regering te laten samenwerken, maar dit blijft tot in 2021 met beperkte resultaten.¹⁵⁰

Alhoewel de VAE lid zijn van de coalitie en officieel deelnemen aan het conflict om de al-Houthi's terug te dringen en de Hadi regering opnieuw te installeren volgden ze in de praktijk vaak hun eigen agenda. Zo traden ze al vaak op tegen de Islah-partij, die de voornaamste militaire en politieke steunpilaar van Hadi is, maar die ook een lokale afdeling zijn van het Moslimbroederschap, een organisatie die de VAE als een terroristische beschouwen. Daarnaast steunen de VAE de STC, die zich openlijk uitspreekt voor onafhankelijkheid voor het zuiden, tegen de Hadi-regering in en financiert de VAE Tareq Saleh, die een eigen koers vaart, los van de Hadi-regering.¹⁵¹

¹⁴³ ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

¹⁴⁴ SAM, 22/09/2021, p. 15, [url](#)

¹⁴⁵ The Medialine, 09/06/2020, [url](#)

¹⁴⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 26-27, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 31/01/2021, p. 18, [url](#); SAM, 22/09/2021, p. 14, [url](#)

¹⁴⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 25-26, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#); USDOS, 30/03/2021, [url](#)

¹⁴⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 25-26, [url](#); Konrad Adenauer Stiftung, 10/2019, p. 10, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 31/01/2021, p. 17, [url](#); Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#)

¹⁴⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 31/01/2021, p. 14, [url](#)

¹⁵⁰ ICG, 30/08/2019, pp. 9-11, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 31/01/2021, p. 15, [url](#)

¹⁵¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 25, [url](#); ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

2.6 Tribale militias

De tribale militias zijn een factor in de machtspolitiek in Jemen, maar kunnen niet verbonden worden aan één conflictpartij. Volgens Charles Schmitz van de universiteit van Maryland zijn de tribale militias gefragmenteerd en opgebouwd volgens interne en externe rivaliteiten. Ze vormen geen verenigd blok, maar zijn verdeeld volgens tal van kleinschalige, lokale conflicten.¹⁵² Schmitz en Nadwar al-Dawsari van het Middel East Institute schrijven dat tribale groepen in de eerste plaats lokale belangen en machtsevenwichten nastreven binnen hun eigen gebied. Vooral het machtsevenwicht met geografisch nabije groepen is voor hen belangrijk. Wanneer nationale actoren zich tot hen richten zullen ze vaak niet in de eerste plaats geïnteresseerd zijn in bijvoorbeeld de ideeën van een politieke partij maar in de middelen die de nationale actor ter beschikking heeft en wat dit betekent voor lokale machtsverhoudingen.¹⁵³

Schmitz merkt ook op dat de grenzen tussen verschillende tribale groepen niet altijd heel duidelijk afgelijnd zijn. Ook het behoren tot een specifieke tribale groep volgt niet altijd automatisch vanuit de afkomst van een persoon maar kan een persoonlijke loyauteitsverklaring zijn.¹⁵⁴

Al-Dawsari merkt op dat tribale groepen vaak eerder egalitair zijn en niet hiërarchisch opgebouwd. Tribale leiders hebben hierbij geen absoluut gezag over hun tribale groep. Een tribale leider kan zijn groep wel beïnvloeden, maar kan hen niet dwingen tot het maken van bepaalde keuzes zolang die de belangen van de groep niet schaden. Zo vechten bijvoorbeeld veel leden van de al-Shajanstam in al-Jawf aan de kant van de Hadi-regering terwijl de stamleider, Abdulsalam Shaiat, de al-Houthi's steunt. Binnen de geografische zone van hun stam zijn stamleden wel verplicht om in de eerste plaats loyaal te zijn aan de stam en hun persoonlijke keuzes op de tweede plaats te zetten. Dit om te voorkomen dat stammen getroffen zouden worden door interne strijd.¹⁵⁵

Volgens Schmitz is de rol van tribale groepen sinds het instorten van het centraal staatsbestuur in Jemen wel belangrijker geworden omdat de bevolking zich tot tribale leiders wendt voor ordehandhaving en basisvoorziening.¹⁵⁶ Het VN-Panel van experts voor Jemen schrijft in 2019 eveneens dat het tribale systeem volgens hun rapportering een vitale rol speelt in de hulp distributie en toedeling. Zeker in afgelegen gebieden waar hulporganisaties niet zelf aanwezig zijn en opvolging doen maar van op afstand werken.¹⁵⁷

Wat betrokkenheid van de tribale militias bij de conflicten betreft ontstonden er in 2011 bijvoorbeeld Local Popular Resistance Committees of volkscomités als reactie op de opmars van AQAP. Ze waren aanvankelijk gesteund door reguliere Saleh-legereenheden maar werden al snel een belangrijke onafhankelijke ordehandhaver. In 2013 werden er nieuwe militias gevormd in de provincie Shabwah. Er deed zich hierbij dus een trend voor waarbij de veiligheid in de periferie in Jemen afgewenteld werd naar lokale militias.¹⁵⁸ Volgens Raiman al-Hamdani van Deeproot waren de tribale militias hierbij vaak succesvoller dan de overheid in het bieden van weerwerk tegen extremistisch geweld van AQAP.¹⁵⁹

Deze volkscomités bestonden uit verschillende politieke strekkingen (Hiraak, Islah, salafisten en soennieten).¹⁶⁰ Bovendien werd lidmaatschap dikwijls politiek bepaald. Zo betaalde de gouverneur van

¹⁵² Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, 19/03/2018, [url](#)

¹⁵³ CTC Sentinel (Schmitz C.), 10/2011, [url](#); Middel East Institute (N. al-Dawsari), 04/2021, pp. 7-8, [url](#)

¹⁵⁴ CTC Sentinel (Schmitz C.), 10/2011, [url](#)

¹⁵⁵ Middel East Institute (N. al-Dawsari), 04/2021, p. 7, [url](#)

¹⁵⁶ Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, 19/03/2018, [url](#)

¹⁵⁷ OHCHR, 03/09/2019, pp. 197-198, [url](#)

¹⁵⁸ CTC (Swift C.), 21/6/2012, [url](#); Combatting Terrorism Center (Coombs C.L), 20/03/2013, [url](#); Critical Threats, 25/7/2012, [url](#); Bertelsmann Stiftung, 01/2014, p. 7, [url](#)

¹⁵⁹ Deeproot (al-Hamdani R.), 15/12/2019, pp. 17-18, [url](#)

¹⁶⁰ CTC (Swift C.), 21/6/2012, [url](#); Combatting Terrorism Center (Coombs C.L), 20/03/2013, [url](#); Critical Threats, 25/7/2012, [url](#)

Abyan de salarissen hoofdzakelijk uit aan stammen die hem steunden wat voor onvrede zorgde. Verschillende tribale militias kwamen daardoor in aanvaring met regeringstroepen of met elkaar met als gevolg dat stammenconflicten hierbij soms uitgevochten werden onder het mom van de strijd tegen al-Qaeda.¹⁶¹ In 2016 schrijft Chatham House dat doorheen het conflict veel verwarring was over wie er tegen wie streed.¹⁶²

Allianties met tribale militias kunnen veranderen doorheen de tijd. Zo hadden de al-Houthi's sinds 2012 een akkoord met de Hajour-stam in het noorden, voornamelijk via bemiddeling van voormalig president Saleh. Na de dood van Saleh in 2017 ontstonden er evenwel spanningen tussen de al-Houthi's en de Hajour die opliepen tot een hevige militaire confrontatie in maart 2019. De al-Houthi's hebben hierbij de Hajour militair verslagen.¹⁶³

In sommige gevallen kunnen tribale groepen grotere gebieden beheersen. Zo schrijft de Oxford Research Group in 2019 dat de uitgestrekte provincie Hadramawt in het noorden en het binnenland (Wadi Hadramawt) door de Hadi-regering gecontroleerd wordt, maar dat in het zuiden de Hadramawt Tribal Confederacy (HTC) de dienst uitmaakt. Sinds december 2013 vonden er al meermaals militaire confrontaties tussen beide plaats. Tegelijkertijd is er wel nog steeds een provinciegouverneur die wel goede relaties met de Hadi-regering en de STC onderhoudt. ICG vermeldt in 2020 dat de HTC vooral hun lokale autonomie ten aanzien van de Hadi-regering en de STC wil bewaren en dat de VAE wellicht de HTC steunen.¹⁶⁴ Verschillende bronnen vermelden dat Hadramawt vooral olie-inkomsten gebruikt om zijn autonomie te ondersteunen. Hadramawt ontwikkelt hierbij een eigen identiteit die zowel de Hadi-regering als de onafhankelijkheidseis van het zuiden verwerpt.¹⁶⁵

In de provincie Mahra, aan de grens met Oman, zijn de lokale tribale groepen en militias heel invloedrijk volgens Carnegie Endowment in 2020. De VAE en de STC hebben er al vruchteloos geprobeerd de controle over het gebied te verwerven. Vanaf 2017 probeert Saoedi-Arabië er een voet aan de grond te krijgen en in 2019 hadden ze controle over enkele havens en grensovergangen. De Saoedi's hebben enkele stammen aan zich kunnen binden en externe militias naar het gebied gebracht maar toch dienen ze rekening te houden met de belangen en invloed van de tribale groepen. Oman ziet de Saoedische aanwezigheid ondertussen als een bedreiging en steunt stammen die anti-Saoedisch ingesteld zijn. De tribale groepen zijn zo gesplitst in een pro-Oman en een pro-Saoedisch deel, maar onderlinge tribale controlemechanismen zorgen er voor dat de stabiliteit in de provincie bewaard blijft.¹⁶⁶

Onderstaande kaart geeft een overzicht van de traditionele regio's van de voornaamste stammen in Jemen:

¹⁶¹ Critical Threats (Gordon S.), 07/02/2013 [url](#); Combatting Terrorism Center (Coombs C.L.), 20/03/2013, [url](#)

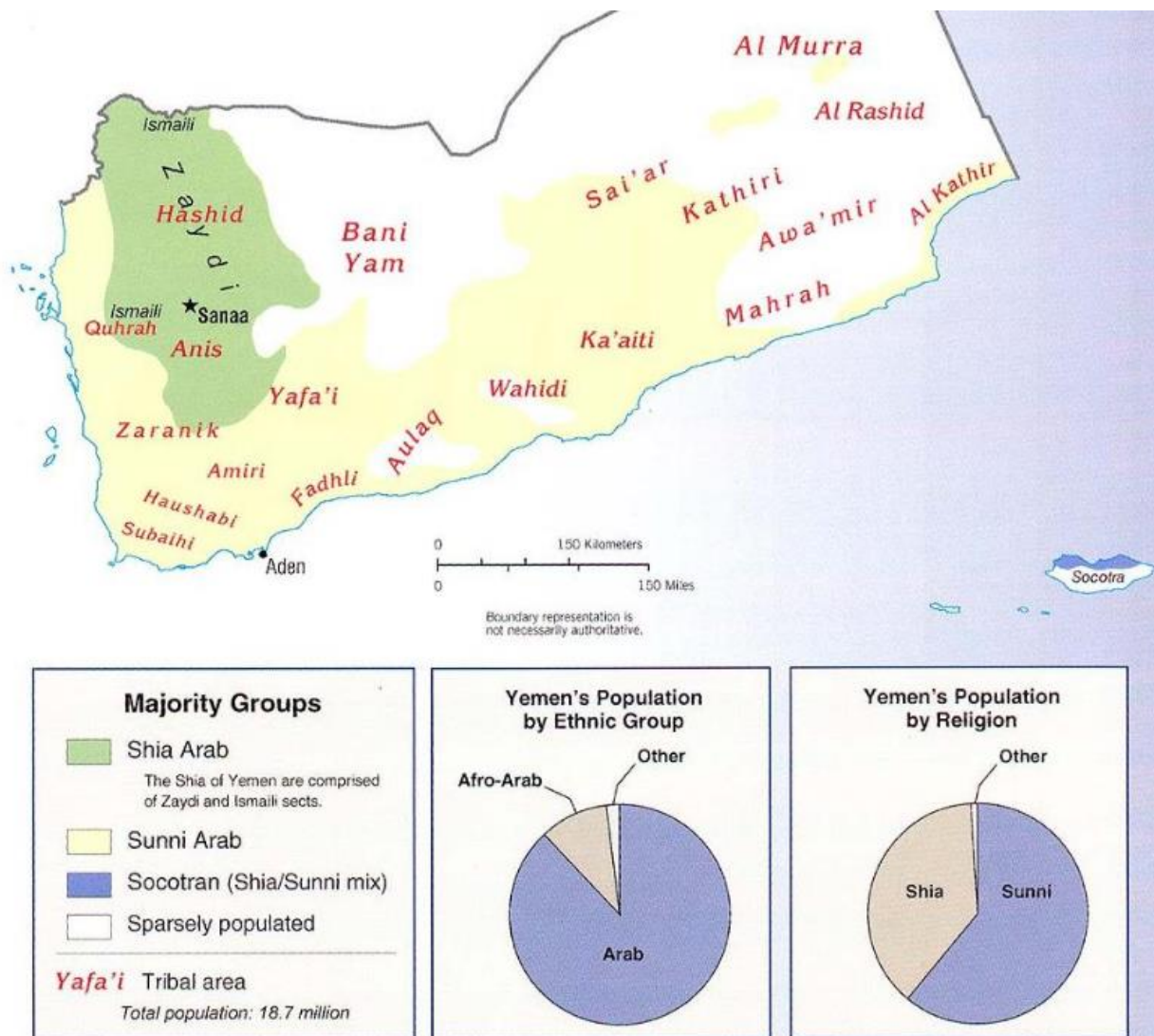
¹⁶² Chatham House, 25/05/2016, pp. 26-27, [url](#)

¹⁶³ Carnegie Endowment for International Peace (Shuja al-Deen M.), 23/04/2019, [url](#)

¹⁶⁴ Oxford Research Group, 10/07/2019, [url](#); ICG, 02/07/2020, pp. 2, 17, [url](#)

¹⁶⁵ Bertelsman Stiftung, 29/04/2020, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 51-52, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace, 27/03/2020, [url](#)

¹⁶⁶ Carnegie Endowment for International Peace (Nagi A.), 31/03/2020, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, p. 145, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, pp. 15-16, [url](#)

Yemeni tribes¹⁶⁷

2.7 AQAP (al-Qaeda in the Arabian Peninsula's) – Ansar al-Sharia

In 2009 werd een *offshoot* van al-Qaeda opgericht, genaamd Ansar al-Sharia (Partisans of Islamic Law) of al-Qaeda of the Arabian Peninsula (AQAP). Deze groepering heeft een meer lokale inslag en bestaat uit een mix van al-Qaeda-strijders en jonge lokale rekruten. Volgens The Washington Institute waren bij de oprichting ook vooraanstaande leden van het Saleh-regime betrokken.¹⁶⁸ De groep streeft naar een islamistisch model zoals dat van de Taliban in Afghanistan. In het jaar na haar oprichting voerde de groepering verschillende voedsel- en waterdistributiecampaagnes en zond het *sharia*-rechters om lokale rechtbanken bij te staan bij hun achterstand. Zo kende de groepering een snelle verspreiding. Het Saleh-regime heeft de verspreiding mee in de hand gewerkt door al-Qaeda gedurende jaren af te kopen om zich gedeisd te houden. Voorts zijn de tribale structuren in Abyan en

¹⁶⁷ Deeproot (al-Hamdani R.), 15/12/2019, p. 8, [url](#)

¹⁶⁸ CTC (Swift C.), 21/6/2012, [url](#); The Washington Institute, 30/09/2019, [url](#)

Jaar erg zwak.¹⁶⁹ Sinds mei 2011 maakte ze gebruik van het veiligheidsvacuüm in het zuiden en de politieke strijd in Sanaa om grote delen van de provincie Abyan in te nemen.¹⁷⁰ Bij het begin van de termijn van Hadi had Ansar al-Sharia bijgevolg de controle over 7 zogenaamde 'Islamitische Emiraten' (de steden al-Houta, Azzan, Jaar, Maudia, Lawder, Shaqra en Zinjibar). Ansar al-Sharia behield nagenoeg een jaar de controle over deze gebieden. De verspreiding naar gebieden ten westen van Abyan werd gehinderd door Hiraak, die haar basis in Aden had.¹⁷¹

Regeringstroepen slaagden er evenwel in om, in samenwerking met de Local Popular Resistance Committees (volkscomités) geleid door lokale tribale strijders en gesteund door de Amerikaanse luchtmacht (drones), een aantal regio's terug in te nemen. Op 12 juni 2012 namen regeringstroepen de zuidelijke hoofdstad Zinjibar en de stad Jaar terug in. Daarna werden ook de kuststeden Shaqra, Abyan en Azzan in de aangrenzende provincie Shebwa teruggewonnen.¹⁷²

Het regeringsoffensief van de lente van 2012 was volgens Critical Threats echter niet beslissend en langzaam nam de aanwezigheid van AQAP-elementen in de bevochten regio opnieuw toe. In de lente van 2014 hebben de Jemenitische troepen een nieuw offensief tegen AQAP in het zuiden uitgevoerd, waardoor AQAP zich opnieuw uit de provincies Abyan en Shabwah terugtrok naar Hadramawt.¹⁷³

In 2013 en 2014 voerde AQAP enkele grote aanslagen uit die tot sterke verontwaardiging bij de Jemenitische bevolking leidden.¹⁷⁴ Maar in maart 2015 schrijft ICG dat al-Qaeda in het zuiden van Jemen opnieuw aan invloed wint door toedoen van het instorten van de staatsstructuren en anti-Houthi gevoelens die er leven.¹⁷⁵ Ook de Jemenitische ngo Abaad schrijft in januari 2015 dat telkens de invloed van de al-Houthi's toeneemt het aantal sympathisanten van al-Qaeda groeit.¹⁷⁶ HRW bericht hierover in april 2015 dat al-Qaeda sinds het begin van de Saoedische luchtbombardementen op 25 maart 2015 territoriale winst geboekt heeft door het innemen van strategische civiele en militaire punten in de stad al-Mukalla in de provincie Hadramawt.¹⁷⁷

Critical Threats schrijft in maart 2015 eveneens dat al-Qaeda profiteert van de conflictsituatie in Jemen door zijn aanwezigheid in de zuidelijke en oostelijke provincies van Jemen uit te breiden. Er zijn volgens Critical Threats aanwijzingen dat al-Qaeda-strijders bij de plaatselijke bevolking infiltreren om al-Houthi-expansie te bestrijden. Deze infiltraties vinden vooral plaats in de provincies Marib en al-Bayda. Daarnaast heeft al-Qaeda zijn aanwezigheid in Bayhan versterkt nadat het er op 12 februari 2015 een van Jemens grootste militaire basissen innam.¹⁷⁸

Op 11 april 2015 heeft al-Qaeda volgens Critical Threats in de provincie Hadramawt een gezamenlijke raad gevormd met enkele Hadramistammen. Deze raad draagt de naam *Hadramawt People's Council* en ziet toe op het bestuur in de provinciehoofdstad Mukalla.¹⁷⁹

Volgens Critical Threats en Chatham House zet al-Qaeda sterk in op het voorzien van publieke voorzieningen in de regio's die ze controleren. Zo verklaarde al-Qaeda op 30 april 2015 dat ze bezig waren met het herstel van de elektriciteitsvoorzieningen in Shihr, Hadramawt.¹⁸⁰

¹⁶⁹ ICG, 20/10/2011, [url](#)

¹⁷⁰ ICG, 3/7/2012, [url](#); Critical Threats, 25/7/2012, [url](#); The Washington Institute, 30/09/2019, [url](#)

¹⁷¹ The Jamestown Foundation (Coombs C. L), 24/5/2012, [url](#)

¹⁷² Critical Threats, 14/08/2014, [url](#)

¹⁷³ Critical Threats, 14/08/2014, [url](#)

¹⁷⁴ USDOS, 30/04/2014, [url](#); Congressional Research Service (Sharp J.), 06/02/2014, [url](#); Critical Threats, 14/08/2014, [url](#)

¹⁷⁵ ICG, 27/03/2015, p. 5, [url](#)

¹⁷⁶ Abaad, 04/01/2015, [url](#)

¹⁷⁷ HRW, 07/04/2015, [url](#)

¹⁷⁸ Critical Threats, 20/03/2015, [url](#)

¹⁷⁹ Critical Threats, 17/04/2015, [url](#)

¹⁸⁰ Critical Threats, 01/05/2015, [url](#); Chatham House, 18/11/2015, p. 9, [url](#)

Chatham House schrijft over AQAP dat diens belangrijkste strategie in 2015 erin bestond om samen te werken met stammen en criminele groepen om zo een verenigd soenitisch front tegen de al-Houthi's te kunnen vormen.¹⁸¹

Carnegie Endowment bericht dat in juni 2015, Nasir al-Wuhayshi, de leider van AQAP in Jemen gedood werd door een VS-drone. Wat volgens Carnegie Endowment tot een tijdelijk leiderschapsvacuüm bij AQAP leidde.¹⁸²

In april 2016 slaagde een coalitie van zuidelijke Jemenitische stammen onder leiding van de VAE erin om AQAP uit Mukalla te verdrijven. Na het verdrijven van AQAP zagen de VAE erop toe om de basisvoorzieningen en levensomstandigheden in al-Mukalla te verbeteren en zo de voedingsbodemp voor AQAP weg te nemen. De VAE-gesteunde troepen van de Hadrami Elite Forces, de Shabwani Elite Forces en de Security Belt Forces hebben het offensief tegen AQAP daarna verdergezet.¹⁸³

Sinds 2018 is AQAP in het defensief gedwongen. Zo slaagden de Hadrami Elite Forces en de Shabwani Elite Forces met steun van de VAE erin om AQAP in de provincies Hadramawt, Shabwa en Abyan sterk terug te dringen. In mei 2019 had AQAP nog een sterke aanwezigheid in delen van de provincie Hadramawt ten zuidwesten en ten noordoosten van Mukalla maar dit zonder dat ze er grote gebiedsdelen controleerde. Daarnaast was AQAP nog aanwezig in kleine delen van zuidelijke en noordelijk Abyan en in oostelijk al-Bayda. Tenslotte controleerde het nog een klein gebied ten oosten van de kustplaats Shoqra in de provincie Abyan.¹⁸⁴ In juli 2020 schrijft ICG dat AQAP nog actief is in enkele beperkte zones in de provincies Abyan, al-Bayda, Shebwa en Hadramawt.¹⁸⁵ In de loop van augustus 2020 is AQAP nog verder teruggedrongen in al-Bayda waar het enkel in het zuidoosten nog activiteiten ontplooid volgens ACLED.

Begin februari 2020 doodden de VS met een drone-aanval in de provincie al-Bayda de leider van AQAP, Abu Hurairah Qassem al-Raimi. Eind maart 2020 nam Khaled Batarfi de leiding van AQAP over.¹⁸⁶

Volgens de analytische website Fanack en Inside Arabia had AQAP in 2019 en 2020 mogelijk nog enkele duizenden aanhangers in Jemen.¹⁸⁷

The National schrijft in april 2021 dat AQAP na jaren van neergang opnieuw probeert te hergroeperen. De groepering onderneemt deze pogingen voornamelijk in gebieden waar er een aanwezigheid is van het Moslimbroederschap. The National schrijft dit nadat AQAP in maart-april 2021 een drietal aanslagen opeiste.¹⁸⁸ Ook op 11 juni 2021 voerde AQAP in Zinjibar nog een aanslag uit op Security Belt Forces waarbij zeven soldaten om het leven kwamen en er 25 gewond raakten. De Security Belt Forces verklaarden een week later dat ze de leider en dertien leden van de AQAP-cel die de aanslag uitvoerde konden arresteren.¹⁸⁹

Volgens Elisabeth Kendall van CTC Sentinel is AQAP in 2020 getroffen door interne schisma's die de slagkracht van de groep verder ondermijnden.¹⁹⁰ In september 2021 schrijft Political Geography Now dat AQAP nog een aanwezigheid heeft in de provincies Hadramawt en Shabwa zonder dat het er echt

¹⁸¹ Chatham House, 18/11/2015, p. 9, [url](#)

¹⁸² Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 19/02/2016, [url](#)

¹⁸³ The Atlantic, 22/09/2018, [url](#); The Washington Institute, 30/09/2019, [url](#); The Atlantic, 22/09/2018, [url](#)

¹⁸⁴ Nederlands ministerie van Buitenlandse Zaken, 11/07/2019, pp. 20-21, [url](#); The Atlantic, 22/09/2018, [url](#); Fanack, 19/06/2019, [url](#); The Washington Institute, 30/09/2019, [url](#)

¹⁸⁵ ICG, 02/07/2020, p. 2, [url](#)

¹⁸⁶ Al-Masdar, 22/03/2020, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#)

¹⁸⁷ Fanack, 19/06/2019, [url](#); Inside Arabia, 25/02/2020, [url](#)

¹⁸⁸ The National, 10/04/2021, [url](#)

¹⁸⁹ The National, 14/07/2021, [url](#)

¹⁹⁰ CTC Sentinel (Kendall E.), 09/2021, [url](#)

nog zones rechtstreeks onder zijn controle heeft.¹⁹¹ Volgens The National is er in 2021 ook nog een aanwezigheid van AQAP in de provincie Shabwa.¹⁹²

Sinds IS eind 2014 - begin 2015 zijn intrede deed in Jemen bestaat er een sterke spanning tussen AQAP en IS, die volgens ICG in feite in dezelfde rekrutenvijver vissen en daar strijd om voeren.¹⁹³ Critical Threats schrijft in juni 2016 dat het initiële succes van IS sinds december 2015 afgenomen is en dat AQAP via banden met de lokale bevolking zijn positie kon versterken. IS heeft deze banden niet.¹⁹⁴ In de periode 2018 - 2019 was sprake van hevige gevechten tussen AQAP en IS, voornamelijk in de provincie al-Bayda. De gevechten vonden meestal plaats in de vorm van beschietingen door scherpschutters en verrassingsaanvallen. Vanaf februari 2020 nam de intensiteit van deze gevechten af en in de laatste negen maanden van 2020 vonden er geen onderlinge gevechten plaats.¹⁹⁵ In 2021 schrijft Elisabeth Kendall in CTC Sentinel dat IS en AQAP in de voorgaande jaren een hevige onderlinge strijd leverden waarbij ze er vooral op gefocust waren om elkaars manschappen om het leven te brengen.¹⁹⁶

2.8 Islamic State (IS)

Volgens ICG en het academisch tijdschrift CTC Sentinel kondigde de organisatie Islamic State (IS) in november 2014 haar bestaan in Jemen aan en aanvaarde Abu Bakr al-Baghdadi, de leider van IS, de eed van trouw van deze nieuwe afdeling die geleid wordt door Abu Bilal al-Harbi, een Saoedi.¹⁹⁷ Critical Threats en CTC Sentinel schrijven dat IS in Jemen zichzelf Vilayat Sanaa noemde en dat het probeerde om het sektarische conflict in Jemen op scherp te stellen. In oktober 2018 veranderde het zijn naam in Vilayat al-Yemen.¹⁹⁸

ICG en Critical Threats berichten beide dat IS de verantwoordelijkheid voor de aanslagen op 20 maart 2015 tegen al-Houthi moskeeën in Sanaa opeiste. Bij deze zelfmoordaanslagen tegen twee al-Houthi moskeeën kwamen meer dan 140 gelovigen om het leven. Een andere persoon probeerde dezelfde dag een zelfmoordaanslag te plegen in een al-Houthi moskee in Saada, maar werd gearresteerd. Hij bleef zichzelf later op terwijl hij in detentie zat.¹⁹⁹

Chatham House schrijft in november 2015 dat IS zijn activiteiten tot dan beperkte tot aanslagen tegen al-Houthi doelen en dat het zo tegelijkertijd de sektarische spanningen in Jemen wou opdrijven en vooraanstaande personen viseerde. Nog volgens Chatham was IS voornamelijk aanwezig in Aden en de nabijgelegen Lahij provincie, maar de omvang van IS in Jemen leek nog beperkt.²⁰⁰ In de periode 2015-mei 2016 heeft IS volgens Chatham House een vijftientigtal aanslagen gepleegd, waarbij volgens Carnegie Endowment onder andere een tiental moskeeën in Sanaa en Saada gevisieerd werden.²⁰¹ Volgens ICG was IS in 2016 aanwezig in Aden waarbij IS zowel met de separatisten als met de Hadi-getrouwen strijd leverde. Carnegie Endowment situeerde de IS-invloed in 2016 voornamelijk in Aden, Sanaa en Bayda.²⁰²

¹⁹¹ Political Geography Now, 28/09/2021, [url](#)

¹⁹² The National, 10/04/2021, [url](#)

¹⁹³ ICG, 09/02/2016, p. 19, [url](#)

¹⁹⁴ Critical Threats, 09/06/2016, [url](#)

¹⁹⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 68, [url](#); ACLED, 14/12/2020, [url](#)

¹⁹⁶ CTC Sentinel (Kendall E.), 09/2021, [url](#)

¹⁹⁷ ICG, 27/03/2015, p. 5, [url](#); CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#)

¹⁹⁸ Critical Threats, 20/03/2015, [url](#); CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#); Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), 02/2019, p. 83, [url](#)

¹⁹⁹ Critical Threats, 20/03/2015, [url](#); ICG, 27/03/2015, p. 5, [url](#)

²⁰⁰ Chatham House, 18/11/2015, p. 2-3, 9-10, [url](#)

²⁰¹ Chatham House, 25/05/2016, p. 33-34, [url](#)

²⁰² ICG, 09/02/2016, p. 14, 19, [url](#); CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 19/02/2016, [url](#)

In april 2016 citeert het analytische Council on Foreign Relations de *Wall Street Journal* volgens wie AQAP met enkele duizenden strijders in Jemen duidelijk groter was dan IS, dat over enkele honderden strijders beschikte in Jemen. Maar IS bleef een duidelijke destabiliserende factor in het conflict.²⁰³

In juni 2016 schrijft Critical Threats dat na de stevige groei van IS in de lente en zomer van 2015 het sinds december 2015 minder aantrekkingskracht leek te hebben in Jemen. Critical Threats ziet hier twee oorzaken: enerzijds betaalde IS zijn strijders sinds dan geen hoger salaris meer dan AQAP en anderzijds was er binnen IS ongenoegen met de leiding die voor een groot deel Saoedi's waren, wat tot spanningen met lokale rekruten leidde. Al voerde IS in 2016 succesvol terroristische campagnes uit in onder andere Aden en Mukalla, toch slaagde het er niet in om zijn werking echt uit te bouwen.²⁰⁴

Sinds 2015 liepen de spanningen tussen IS en AQAP steeds verder op waarbij ze in eerste instantie probeerden elkaar de loef af te steken met videoboodschappen en rekruten aan te trekken via steeds meer spectaculaire aanslagen. In juli 2018 mondde deze spanning evenwel uit in een gewapend conflict tussen de twee organisaties. In de loop van 2018 verklaarden de beide organisaties dat ze bij verschillende aanslagen verschillende tientallen leden van elkaar om het leven brachten.²⁰⁵ Deze strijd duurde voort in de eerste helft van 2019 waarbij de partijen voornamelijk beschietingen door sluipschutters en *hit-and-run* acties uitvoerden. IS leidde bij deze gevechten aanzienlijke verliezen en had bovendien te maken met overlopers naar AQAP.²⁰⁶

In augustus 2019 eiste IS de verantwoordelijkheid op voor enkele aanslagen in Aden. Het was de eerste keer in vijftien maanden dat IS nog een aanslag in Jemen opeiste.²⁰⁷

Midden 2019 beheerst IS een klein gebied in de al-Qayfa regio in al-Baydan. Het controleert geen andere stukken grondgebied.²⁰⁸ Het Sanaa Center for Strategic Studies schrijft in 2020 dat IS sinds zijn oprichting in 2014 niet zo zwak gestaan heeft in Jemen. Een zware slag voor IS was ook de arrestatie van hun commandant, Mohammad al-Sayari, door Saoedische troepen in juni 2019.²⁰⁹ In 2019 - 2020 vonden er nog intensieve gevechten plaats tussen IS en AQAP die de slagkracht van IS verder aangetast hebben. Volgens Elisabeth Kendall is IS in 2021 in Jemen grotendeels van het strijdtoneel verdwenen.²¹⁰

2.9 Verenigde Staten van Amerika

HRW vermeldt dat het Amerikaanse leger en de CIA minstens sinds 2009 zogenaamde *targeted killings* uitvoerden in Jemen. In de praktijk ging het hier bijna steeds over drone-aanvallen die Amerikaanse toestellen uitvoerden. De CIA of het *Joint Special Operations Command* voerden deze aanvallen uit. Het *Joint Special Operations Command* wordt door HRW omschreven als een quasi-geheime elite-eenheid van het Amerikaanse leger. De drones zouden gestationeerd zijn in Djibouti en Saoedi-Arabië.²¹¹ Sinds het aantreden van de nieuwe president Biden zijn volgens de monitoringorganisaties

²⁰³ Council on Foreign Relations, 19/04/2016, [url](#)

²⁰⁴ Critical Threats, 09/06/2016, [url](#); The Defense Post, 03/09/2019, [url](#)

²⁰⁵ ICG, 09/02/2016, [url](#), p. 14, 19; CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 19/02/2016, [url](#); The Defense Post, 03/09/2019, [url](#); Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), 02/2019, p. 82, [url](#)

²⁰⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 68, [url](#)

²⁰⁷ The Defense Post, 03/09/2019, [url](#)

²⁰⁸ Nederlands ministerie van Buitenlandse Zaken, 11/07/2019, p. 21, [url](#); The Defense Post, 03/09/2019, [url](#); Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), 02/2019, p. 84, [url](#)

²⁰⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 70, [url](#)

²¹⁰ CTC Sentinel (Kendall E.), 09/2021, [url](#)

²¹¹ Human Rights Watch, 20/02/2014, pp. 5-7, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2017, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2018, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2019, [url](#); The Bureau of Investigative Journalism, 2020, [url](#)

Airwars en New America de drone-aanvallen in Jemen stopgezet. Ook in 2020 was er al een aanzienlijke afname van het aantal waargenomen VS-drone-aanvallen.²¹²

Tijdens een ontmoeting van president Hadi met HRW op 28 januari 2014 verklaarde Hadi dat deze aanvallen "in het algemeen toegestaan zijn" volgens een overeenkomst die zijn voorganger, ex-president Saleh, tekende met de VS. Een vroegere medewerker van Saleh verklaarde aan HRW dat hij geen weet heeft van een getekende overeenkomst, maar dat er sprake is van een *gentlemen's agreement*. President Hadi vermeldde verder dat er een *joint operations room* is waar op voorhand de personen geïdentificeerd worden die uitgeschakeld moeten worden.²¹³

HRW en ICG berichten dat de VS op 25 maart 2015 aankondigden dat ze "*logistical and intelligence support*" zouden leveren aan de coalitie geleid door Saoedi-Arabië. Dezelfde bron citeert het persagentschap AFP volgens welke VS-militairen verklaarden dat ze brandstofvliegtuigen zouden leveren om de Saoedische gevechtsvliegtuigen te ondersteunen.²¹⁴ Volgens CTC Sentinel heeft de VS een *Joint Planning Cell* met de Saoedi's opgericht om doelwitten te selecteren.²¹⁵ ICG bevestigt begin 2016 deze militaire steun van de VS aan de coalitie en voegt er aan toe dat de VS sinds het begin van de Saoedische interventie in Jemen al voor 21 miljard dollar wapenleveringen aan Saoedi-Arabië goedgekeurd heeft; voornamelijk aanvullingen van raketten en munitie voor de acties in Jemen. ICG voegt er aan toe dat de instemming van de VS met de Saoedische inval in Jemen gezien wordt als een diplomatieke pasmuut voor Saoedische instemming voor de nucleaire overeenkomst met Iran.²¹⁶

Toen president Trump in 2017 aantrad als nieuwe VS-president verminderde hij de beperkingen die er waren om grondoperaties en drone-aanvallen uit te voeren in Jemen. 2017 kende dan ook een sterke stijging van het aantal drone-aanvallen. Zo duidde Trump in maart 2017 drie Jemenitische provincies aan als "*areas of active hostilities*" waardoor er nog nauwelijks beperkingen voor aanvallen waren. Naar aanleiding van de moord op de Saoedische journalist Khashoggi in oktober 2018 schortten de VS hun logistiek hulp voor het bijtanken van Saoedische vliegtuigen op.²¹⁷

In 2019 schrijven The Guardian en de Military Times dat de VS de Saoedi-geleide coalitie steunen met wapens, training en inlichtingsgegevens. Volgens een rapport van de VN Mensenrechtenraad van september 2019 dat The Guardian citeert zijn de VS mogelijk medeplichtig aan oorlogsmisdaden in Jemen door het blijvend leveren van wapens en inlichtingen aan de coalitie. In april 2019 legde president Trump zijn veto op een resolutie van het Amerikaanse Congres dat de wapenleveringen aan Saoedi-Arabië voor de oorlog in Jemen verbood.²¹⁸

Op 9 juni 2020 verklaarde president Trump aan het Amerikaanse Congres dat de VS een beperkt aantal militairen in Jemen aanwezig heeft om acties tegen AQAP en IS te ontplooiën. Daarnaast werken er volgens Trump VS-militairen nauw samen met de Hadi-regering en regionale partners. Daarnaast leveren VS-militairen ook advies en inlichtingen aan partners die strijd leveren met de al-Houthi's.²¹⁹

In 2021 verklaarde de nieuw verkozen president Biden dat de VS alle steun voor aanvallende operaties voor de oorlog in Jemen zou stopzetten en alle wapenleveringen in die zin zou stopzetten. Wel zou de VS nog "defensieve wapens" aan Saudi-Arabië blijven leveren. Aan de VAE blijft de VS wel alle soorten wapens verkopen.²²⁰

²¹² New America, 2021, [url](#); Airwars, 2021, [url](#)

²¹³ HRW, 20/02/2014, pp. 5-7, [url](#)

²¹⁴ HRW, 07/04/2015, [url](#); ICG, 15/04/2019, p. 2, [url](#)

²¹⁵ CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#)

²¹⁶ ICG, 09/02/2016, p. 25, [url](#)

²¹⁷ New America, 2020, [url](#); ICG, 15/04/2019, p. 22, [url](#)

²¹⁸ The Guardian, 03/10/2019, [url](#); Military Times, 16/04/2019, [url](#)

²¹⁹ Congressional Research Service, 19/06/2020, p. 1, [url](#)

²²⁰ Mwatana, 09/2021, p. 54, [url](#)

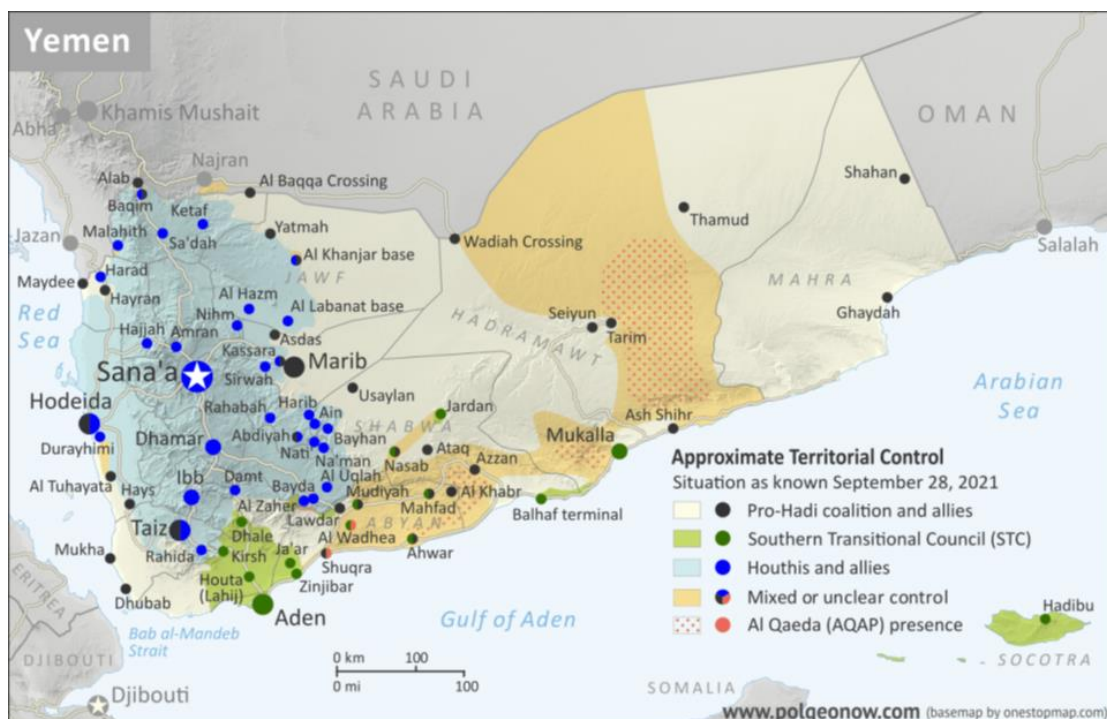
3. Aard en intensiteit van het geweld

Volgens de Jemenitische mensenrechtenorganisatie Mwatana dat er in 2021 meer dan 47 frontlijnen in Jemen. Het ligt niet in het bereik van deze COI Focus om al deze fronten exhaustief te behandelen, maar de volgende hoofdstukken gaan in op de voornaamste conflictgebieden en de typologie van het geweld dat zich voordoet in Jemen.²²¹

Onderstaande kaart van Political Geography Now geeft een overzicht van de situatie van de conflicten in Jemen in april 2021. Er zijn ruwweg vijf gebieden van politieke/militaire controle in Jemen. Deze zijn: het door de al-Houthi's gecontroleerde noordwesten; controle van Hadi-getrouwen in de provincies al-Jawf, Marib, Shabwa, noord-Hadramawt, al-Mahra en de stad Taiz; STC controle in Aden, Lahj en al-Dhaleh; controle door lokale milities in zuid-Hadramawt en tenslotte controle van de westkust ten zuiden van Hodeidah en delen van de provincie Taiz door Tareq Saleh.²²²

Verschillende bronnen vermelden dat er sinds begin 2020 een toename is van het aantal gevechten in enkele noordelijke provincies: Saada, al-Jawf, Marib en al-Bayda. Daarnaast doen er zich ook veel gevechten voor in Hodeida en Taiz. In 2021 nam het aantal gevechten in Marib sterk toe.²²³ Volgens de mensenrechtenorganisatie Mwatana liep het aantal actieve frontlijnen op van 33 in januari 2020 tot 47 in oktober 2020 en was er in 2021 nog een verdere toename van gevechten.²²⁴

Onderstaande kaart van Political Geography Now geeft een overzicht van de gebieden gecontroleerd door de verschillende actoren in september 2021:

Yemen Control Map²²⁵

²²¹ Mwatana, 09/2021, p. 56, [url](#)

²²² ICG, 02/07/2020, p. 1, [url](#)

²²³ ACAPS, 10/05/2021, p. 6, [url](#); CIMP, 02/2021, p. 4, [url](#); CIMP, 07/2021, [url](#); Mwatana, 09/2021, p. 56, [url](#)

²²⁴ Mwatana, 09/2021, p. 56, [url](#)

²²⁵ Political Geography Now, 28/09/2021, [url](#)

3.1 Noordwest-Jemen

3.1.1 Aantal incidenten

Hierbij geeft Cedoca een overzicht van het aantal incidenten dat plaats vond in Noordwest-Jemen volgens de cijfergegevens van ACLED²²⁶. Cedoca geeft hierbij cijfers voor de incidenten die ACLED aanduidt met de termen "battles", "explosions/remote violence" en "violence against civilians". De onderstaande tabel geeft cijfers voor de jaren 2018, 2019, 2020 en 2021 en geldt voor Noordwest-Jemen wat de volgende Jemenitische provincies omvat: Sadah, al-Jawf, Marib, Amran, Hajjah, Amanat al-Asimah, Sanaa, al-Mahwit, Hodeidah, al-Jabin, Dhamar en Ibb.²²⁷

	2018	2019	2020	01/01 – 23/09 2021
Battles	2.168	2.112	2.057	1.298
Explosions/remote violence	5.637	5.416	4.431	2.241
Violence against civilians	173	243	254	156

3.1.2 Militaire campagne al-Houthi's

Op 16 september 2014 braken er gevechten uit tussen al-Houthi's enerzijds en gemengde troepen van het regeringsleger en Islah-milities anderzijds in Al-Qabel, net buiten Sanaa. Deze gevechten drongen snel door tot centraal Sanaa waar de al-Houthi's na dagen van gevechten de controle over de overheidsinstellingen in Sanaa overnamen. Op 21 september 2014 tekenden de al-Houthi's een vredesovereenkomst (PNPA) met de regering. Volgens de PNPA moesten de al-Houthi milities zich terugtrekken uit de stad, maar o.a. IRIN, Reuters en Carnegie Foundation melden dat de gewapende volkscomités van al-Houthis aanwezig bleven in de stad.²²⁸

Op 14 oktober 2014 hebben de al-Houthi's de havenstad Hodeidah aan de Rode Zee kust ingenomen. Het is de tweede grootste haven van het land en de belangrijkste olie-exporthaven. De al-Houthi's verkregen zo meer zeggenschap over de regering omdat ze de olie-export mee controleerden en het voor hen de invoer van wapens eenvoudiger kon maken. Kort na de inname van Hodeidah vonden er in het centrale binnenland gewapende botsingen plaats tussen al-Houthi's en leden van Ansar al-Sharia, wat er toe leidde dat de al-Houthi's de stad Ibb innamen.²²⁹ Op 29 oktober 2014 hebben de al-Houthi's de stad Radmah in het zuiden van de provincie Ibb ingenomen en stootten ze door tot Marib in het oosten.²³⁰ Nu ze buiten hun traditioneel kerngebied militair oprukken ondervonden de al-

²²⁶ Toelichting bij deze organisatie staat in de inleiding van deze COI Focus.

²²⁷ ACLED, laatst geraadpleegde update: 24/09/2021, [url](#)

²²⁸ IRIN, 03/11/2014, [url](#); Carnegie Endowment for International Peace (Transfeld M.), 31/10/2014, [url](#); Reuters, 13/11/2014, [url](#)

²²⁹ Jamestown Foundation (Basinsky K.), 28/10/2014, [url](#)

²³⁰ The Jamestown Foundation (Brandon J.), 7/11/2014, [url](#)

Houthi's ook sterkere tegenkanting en gingen lokale soennitische stammen zich mobiliseren tegen de al-Houthi's.²³¹

Volgens de Britse krant The Guardian namen de al-Houthi's op 22 maart 2015 de stad Taiz in en op 25 maart 2015 namen ze volgens ICG een strategische militaire basis in ten noorden van Aden en trokken vervolgens delen van de stad in. Eind juli 2015 slaagden anti-Houthi-milities er in om de al-Houthi's terug uit Aden te verdrijven.²³²

Op 8 juni 2015 zouden de Saoedi's gepoogd hebben met grondtroepen Jemen in te trekken, maar zouden ze teruggedreven zijn. In september 2015 poogden al-Houthi-eenheden Saoedi-Arabië in te trekken, maar werden ze op hun beurt teruggedreven.²³³

Op 29 april 2015 bericht Critical Threats dat stammilities in gevechten verwikkeld zijn met de al-Houthi's om hun opmars te stuiten in onder andere Taiz, Aden, Marib en al-Dhaleh.²³⁴ In juli 2015 werden de Houthi's uit grote delen van Taiz verdreven door nieuw gestuurde anti-Houthi eenheden, maar de Houthi's konden in augustus 2015 een tegenoffensief opzetten en de stad in een blokkade zetten. In augustus 2015 was er een infiltratie van salafisten in de stad die het anti-Houthi verzet fragmenteerde en in september 2015 verklaarde de Saoedi's dat de al-Houthi's uit de stad Taiz verdreven waren, maar niet uit de provincie. Volgens het United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) werd in deze periode de stad zwaar gebombardeerd en waren er meldingen van willekeurige executies. In november 2015 was er een nieuw offensief van anti-Houthi eenheden, dat weinig aan de situatie veranderde.²³⁵ De analytische website IPI Global Observatory bericht in maart 2016 dat de al-Houthi's dan strijd leverden om Taiz te heroveren.²³⁶

In januari 2016 controleerden de al-Houthi en Saleh-eenheden volgens het VN Panel van Experts voor Jemen de noordelijke hooglanden in het westen en de westelijke kustregio met de havensteden Hodeidah, Mokha en Salif. Dit is minder dan de helft van het grondgebied, maar herbergt wel het grootste deel van de bevolking.²³⁷

Carnegie Endowment schrijft in maart 2016 dat sinds december 2015 Jemenitische legereenheden die aan de zijde van de al-Houthi's strijden al meermaals ballistische raketten afgevuurd hebben op doelwitten binnen Saoedi-Arabië zoals de luchthaven van Jizan, olie-installaties en de militaire basis Koning Faisal. Hierbij vielen Saoedische slachtoffers.²³⁸ In de tweede helft van juli 2016 was er ook een toename van aanvallen door de al-Houthi's op de Saoedische grens.²³⁹

De strijd om de stad Taiz zette zich voort in 2017 – 2018, maar het United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) noteert in deze periode een zekere afname van de intensiteit van de gevechten tussen de al-Houthi's en de Hadi-getrouwe troepen ten opzichte van de twee voorgaande jaren. Toch vonden er nog incidenten plaats waarbij burgers om het leven kwamen, zoals een luchtaanval op de Mahsees markt in december 2017 waarbij 36 burgers omkwamen en er 46 gewond raakten. Ook in 2019 zetten de gevechten in Taiz zich verder. Volgens OHCHR was er in dat jaar een zekere afname van de intensiteit van de gevechten tussen de al-Houthi's en Hadi-getrouwe troepen maar vond er daarnaast een toename plaats van conflicten tussen verschillende groepen binnen het Hadi-kamp. Zo vonden er bijvoorbeeld in maart – april 2019 gewapende treffens plaats

²³¹ The Jamestown Foundation (Brandon J.), 7/11/2014, [url](#); IRIN, 03/11/2014, [url](#); Daily Star, 13/11/2014, [url](#); The Guardian, 22/03/2015, [url](#)

²³² The Guardian, 22/03/2015, [url](#); ICG, 27/03/2015, [url](#) p. 1; OHCHR, 03/09/2019, p. 29, [url](#)

²³³ Heidelberger Institut für Internationale Konfliktforschung, 02/2016, pp. 197-198, [url](#)

²³⁴ Critical Threats, 29/04/2015, [url](#)

²³⁵ Chatham House, 18/11/2015, [url](#); Chatham House, 25/05/2016, [url](#), pp. 29-30; OCHA, 01/2016, p. 8, [url](#)

²³⁶ IPI Global Observatory, 23/03/2016, [url](#)

²³⁷ United Nations Security Council, 26/01/2016, p. 17, [url](#)

²³⁸ Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 03/03/2016, [url](#)

²³⁹ Critical Threats, 04/08/2016, [url](#)

tussen het Abu al-Abbas bataljon en Islah-groepen, die beide aan Hadi gelieerd zijn. In 2018 – 2019 nam het aantal luchtaanvallen af in Taiz, maar bleven er burgerdoden vallen bij deze aanvallen. In de periode mei – september 2019 vond er een escalatie plaats van het aantal gevechten aan de west-, noord- en ooststrand van de stad.²⁴⁰ Yemen Polling Center schrijft dat gevechten tussen verschillende strijdende partijen in de stad en de regio Taiz doorgaan tot in 2020.²⁴¹

Vanaf januari 2019 maakten de al-Houthi's volgens het Sanaa Center for Strategic Studies meer gebruik van drones als oorlogswapen. Op 10 januari 2019 ontplofte een drone bij een militaire parade van Hadi-getrouwe troepen op de luchtmachtbasis al-Anad waarbij de bevelhebber van de militaire inlichtingendienst gedood werd. In april 2019 haalde de Saoedische luchtverdediging tal van drones neer bij Sayoun en in de periode mei – september 2019 voerden de al-Houthi's tal van drone-aanvallen uit op militaire en civiele doelen in Saoedi-Arabië. In de laatste drie maanden van 2019 stopten de al-Houthi's met aanvallen over de grens met Saoedi-Arabië in het kader van een staakt-het-vuren.²⁴²

In de loop van 2019 slaagden de al-Houthi's erin om in het noorden van de provincie Saada aan de grens met Saoedi-Arabië opnieuw terreinwinst te boeken ten koste van Saoedische en Hadi-getrouwe troepen. Laat in augustus 2019 verklaarden de al-Houthi's dat ze aan de Saoedische grens nabij Najran een grote militaire overwinning boekten waarbij ze drie Hadi-brigades vernietigden. In oktober 2019 namen de al-Houthi's met een offensief in de richting van Jizan posities nabij de strategische stad al-Malahidh in.²⁴³

In de loop van 2019 vonden er eveneens hevige gevechten plaats in de zuidwestelijke al-Dhaleh provincie. In de eerste helft van het jaar slaagden de al-Houthi's erin om meerdere gebieden in deze provincie te veroveren. De coalitietroepen en lokale milities waren te verdeeld om tegen de al-Houthi's op te treden. In oktober 2019 kwam er toch een gezamenlijk offensief van Hadi-getrouwe en STC-troepen. Dit ondanks de gevechten die deze onderling in het zuiden voerden. Ze slaagden er in om de al-Houthi's grotendeels uit het noorden van al-Dhaleh te verdrijven, maar er bleven hevige gevechten in het al-Fakhir gebied plaatsvinden tot in november 2019.²⁴⁴

In de laatste maanden van 2019 was er een afname in het aantal gevechten, maar vanaf begin 2020 was er opnieuw een sterke toename van het geweld. In januari 2020 voerden de al-Houthi's opnieuw drone- en raketaanvallen uit. Op 18 januari 2020 doodden ze bij een raketaanval op een militair kamp in Marib 111 personen toen de raket insloeg in een moskee tijdens het avondgebed. Naar aanleiding van deze aanval voerden de Saoedi's de dagen erna het aantal luchtbombardementen opnieuw op. Op 30 januari 2020 verklaarden de al-Houthi's dat ze opnieuw drone-aanvallen uitvoerden boven Saoedisch grondgebied.²⁴⁵

In januari – februari 2020 vonden er op meerdere fronten opnieuw hevige gevechten plaats tussen de al-Houthi's en Hadi-getrouwe troepen. Volgens waarnemers op sommige plekken de hevigste in jaren. De gevechten vonden voornamelijk plaats in de provincies al-Jawf, Marib en in het district Nehm, provincie Sanaa. In deze periode slaagden de al-Houthi's erin het Nehm-front in te nemen en belangrijke delen van de provincie al-Jawf waar ze op 1 maart 2020 de provinciehoofdstad al-Hazm innamen. Deze inname opende voor hen de weg naar de provincie Marib, het laatste belangrijke gebied van de Hadi-regering in het noorden.²⁴⁶

²⁴⁰ OHCHR, 03/09/2019, pp. 75-76, [url](#)

²⁴¹ Yemen Polling Center, 03/2020, p. 2, [url](#)

²⁴² Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 35-36, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 13, [url](#); ACAPS, 13/05/2020, p. 6, [url](#)

²⁴³ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 64, [url](#)

²⁴⁴ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 66, [url](#)

²⁴⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 12, [url](#); ICG, 24/01/2020, [url](#)

²⁴⁶ ICG, 02/07/2020, p. 7, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 12, [url](#); ICG, 24/01/2020, [url](#); Al-Masdar, 03/01/2021, [url](#)

Ook in de zuidelijke provincies Taiz en al-Bayda leverden de twee kampen strijd. In februari 2020 vonden er ook gevechten in de buurt van Hodeidah plaats waar de al-Houthi's zeggen een Hadi-offensief te hebben tegengehouden in de stad Durayhimi en de Saoedische coalitie meerdere luchtbombardementen op de stad uitvoerde.²⁴⁷

In april 2020 vonden er nog steeds gewapende treffens plaats tussen de al-Houthi's en de Hadi-troepen, ondanks de afkondiging van een eenzijdig staakt-het-vuren door Saoedi-Arabië op 8 april 2020. In de periode 2 – 8 april 2020 voerde Saoedi-Arabië de hevigste luchtbombardementencampagne uit sinds juli 2018, maar na de afkondiging van het staakt-het-vuren nam de intensiteit af. Tijdens de eerste twee weken van het staakt-het-vuren voerde Saoedi-Arabië nog minstens 270 luchtbombardementen uit. Er vonden voornamelijk gevechten plaats in Marib, al-Jawf en al-Bayda al bewogen de frontlijnen in april 2020 volgens het Sanaa Center for Strategic Studies minder fel dan in de eerste maanden van 2020.²⁴⁸

In mei 2020 verschoof het zwaartepunt van de gevechten van de al-Houthi's van Marib naar de provincie al-Bayda waar ze vooral in de zone van Qaniyah strijd leverden. Bij deze gevechten voerde de Saoedische coalitie luchtbombardementen uit in de regio's Qaniyah en al-Suwadiyah. In Marib nam de intensiteit van de gevechten af in mei 2020 maar vonden er nog gewapende confrontaties plaats aan het Serwah-front.²⁴⁹

In februari 2021 startten de al-Houthi's een nieuw offensief in de regio van Marib. De gevechten houden tot het moment van schrijven van deze COI Focus aan en de al-Houthi's zijn de stad Marib tot op enkele kilometers genaderd, maar slagen er niet in ze in te nemen. Sinds juli 2021 zijn de gevechten rond Marib minder intensief en wijzigt de frontlijn nauwelijks. Ondertussen verblijven er, naargelang de bron, zo'n 800.000 à 1,5 miljoen IDP's in en rond Marib. Minstens tien IDP-nederzettingen nabij Marib zijn in 2021 rechtstreeks getroffen door deze gevechten. Volgens ACAPS is het moeilijk het aantal burgerslachtoffers in te schatten maar sneuvelden er grote aantallen strijders. In het voorjaar van 2021 lanceerden de al-Houthi's eveneens nieuwe offensieven aan de fronten in Hodeidah, Taiz, Hajjah, al-Jawf en Bayda.²⁵⁰

In maart-april 2021 slaagden de Hadi-getrouwe troepen erin om in de provincie Taiz een aanzienlijke gebiedswinst te boeken ten koste van de al-Houthi's die zich toen vooral op Marib concentreerden. Nadat de al-Houthi's versterkingen stuurden stopte de opmars van de Hadi-getrouwe troepen.²⁵¹ Hierdoor nam in het tweede kwartaal van 2021 het aantal incidenten aan de frontlijnen in Taiz opnieuw af.²⁵²

In juli 2021 startten de al-Houthi's een nieuw offensief in de provincie Shabwa nadat leden van de Yafastam er terreinwinst op de al-Houthi's geboekt hadden. In augustus 2021 nam de intensiteit van de gevechten in Noord-Jemen verder af al voerden de al-Houthi's nog wel aanvallen over de grens met Saudi-Arabië uit. In de provincie Shabwa heroverden de al-Houthi's de verloren gebieden op de Yafastam en stootten ze verder door in de bergachtige districten Nate en Naman, wat hen strategisch voordeel geeft.²⁵³

Half september 2021 hernieuwden de al-Houthi's hun offensief in de provincie al-Bayda na enkele weken van relatieve kalmte. Ze slaagden erin om grote gebieden in te nemen ten koste van de Hadi-

²⁴⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 12, [url](#); ICG, 24/01/2020, [url](#)

²⁴⁸ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 28, [url](#)

²⁴⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, pp. 23-24, [url](#)

²⁵⁰ OHCHR, 13/09/2021, p. 3, [url](#); ACAPS, 10/05/2021, p. 2, [url](#); CIMP, 07/2021, p. 1, [url](#); ICG, *Yemen*, 08/2021, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 10/09/2021, p. 18, [url](#); ACAPS, 07/2021, p. 4, [url](#)

²⁵¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 07/05/2021, pp. 17-18, [url](#)

²⁵² CIMP, 07/2021, p. 2, [url](#)

²⁵³ ICG, *Yemen*, 08/2021, [url](#); ICG, 09/2021, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 10/09/2021, p. 18, [url](#)

regering en stootten vervolgens door in de provincie Shabwah waar ze oprukten in de richting van de hoofdstad van het district Bayhan.²⁵⁴

Eind september 2021 zetten de al-Houthi's hun offensief in de provincie Marib door waar ze in het zuiden vooruitgang boekten ondanks verzet door Hadi-troepen en tribale milities en Saudische luchtbombardementen. Ze namen er onder andere de stad Harib in. Ook in de provincie al-Jawf flakkerden de gevechten tussen de al-Houthi's en Hadi-troepen opnieuw op waarbij de Saudi's hun luchtbombardementen opvoerden.²⁵⁵

3.1.3 Gevechten Hodeidah

Vanaf januari 2018 begonnen Hadi-getrouwe troepen en door de VAE-gesteunde troepen een militaire campagne tegen de door de al-Houthi's ingenomen havenstad Hodeidah aan de westkust. De militaire campagne trok vanuit Taiz in noordelijke richting naar Hodeidah waar ze in juni 2018 de stadsrand bereikten. De oprukkende troepen verklaarden dat ze de al-Houthi's uit de stad wilden verdrijven waarvoor er in de ganse provincie gevechten waren tot 13 december 2018 toen de al-Houthi's en de Hadi-regering de Stockholm Agreement ondertekenden die de gevechten voor al-Hodeidah beëindigde. De Stockholm Agreement is niet volledig geïmplementeerd maar leidde tot een aanzienlijke daling van het geweld in de provincie Hodeidah in 2019.²⁵⁶

Toch vonden er in 2019 rond Hodeidah nog tal van gevechten plaats die leidden tot het hoogste aantal burgerslachtoffers voor Jemen in 2019. Volgens ACAPS vielen zowat 25 % van alle burgerslachtoffers in 2019 in Hodeidah. Bij de gevechten maakten de strijdende partijen vooral gebruik van luchtbombardementen, artillerie- en mortiervuur en geweerbeschietingen.²⁵⁷

Tijdens de gevechten om Hodeidah voerde de Saoedi-geleide coalitie tal van luchtbombardementen uit. Volgens OHCHR werden in de periode mei 2018 – januari 2019 minstens 536 bombardementen uitgevoerd wat een zware tol eiste van de burgerbevolking. De al-Houthi's en de VAE-gesteunde troepen maakten vaak gebruik van mortieren en artillerie waarbij OHCHR meerdere gevallen documenteerde van het beschieten van gebieden waar burgers verbleven. Dit ook op momenten dat er geen gevechten plaatsvonden tussen de strijdende partijen. Daarnaast zijn er ook gevallen gedocumenteerd van het beschieten van hospitalen en maakten de al-Houthi's aan de hele westkust gebruik van landmijnen.²⁵⁸ Tenslotte meldt OHCHR dat er minstens zeventien meldingen zijn van het spoorloos verdwijnen van personen die de al-Houthi's arresteerden tijdens de gevechten in Hodeidah.²⁵⁹ Tijdens de gevechten in 2018 en begin 2019 zijn er ook tal van meldingen gemaakt van het beschieten van vissersboten en het arresteren en nadien spoorloos verdwijnen van vissers aan de westkust van Jemen. De luchtmacht en zeemacht van de Saoedi-geleide coalitie voeren deze acties uit. Volgens HRW kunnen deze aanvallen op burgers als oorlogsmisdaden aanzien worden.²⁶⁰

In februari 2020 vonden er gevechten in de buurt van Hodeidah plaats waar de al-Houthi's zeggen een Hadi-offensief te hebben tegengehouden in de stad Durayhimi en de Saoedische coalitie meerdere luchtbombardementen op de stad uitvoerde.²⁶¹

Begin 2021 bleef het relatief rustig in Hodeidah, maar in maart 2021 braken er hevige gevechten uit tussen de al-Houthi's en de Joint Forces waarbij meerdere honderden doden vielen. In maart 2021

²⁵⁴ ACLED, 22/09/2021, [url](#)

²⁵⁵ ACLED, 6/10/2021, [url](#); Political Geography Now, 28/09/2021, [url](#)

²⁵⁶ OHCHR, 03/09/2019, p. 123, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 22/01/2019, pp. 60-61, [url](#)

²⁵⁷ ACAPS, 13/05/2020, p. 11, [url](#)

²⁵⁸ OHCHR, 03/09/2019, pp. 127-135, 137-139, [url](#)

²⁵⁹ OHCHR, 03/09/2019, p. 140, [url](#)

²⁶⁰ OHCHR, 03/09/2019, pp. 143-145, [url](#); HRW, 21/08/2019, [url](#)

²⁶¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 12, [url](#)

voerde Saudi-Arabië een luchtcampagne uit tegen al-Houthi doelen aan de kust van Hodeidah, waarbij ze vooral de marine-capaciteiten van de al-Houthi's viseerden.²⁶² Ook in april 2021 braken er in Hodeidah nog geregeld gevechten uit tussen de al-Houthi's en Hadi-troepen en ook in de daaropvolgende maanden waren er sporadische opflakkingen van geweld. Op 15 augustus 2021 vonden er bijvoorbeeld nog gevechten plaats tussen de al-Houthi's en Hadi-troepen waarbij tien strijders om het leven kwamen en op 11 september 2021 voerden de al-Houthi's een beschieting uit van de stad Mokha met raketten en met explosieven beladen drones.²⁶³

3.1.4 Gewapende schermutselingen tussen al-Houthi's en regeringsgezinde stammen

In de helft van 2013 slaagden de al-Houthi's erin om naast zowat de volledige provincie Saada, ook de helft van de provincie Amran en grote delen van de provincies Hajjah en al-Jawf te controleren. Over het algemeen konden de al-Houthi's een relatief stabiel veiligheidsklimaat creëren in de regio's onder hun controle. Invallen van het leger in hun bolwerken in de bergen werden teruggedreven. De al-Houthi's zijn zwaar gewapend en worden soms beschreven als een "staat in een staat".²⁶⁴ Ondanks de vele inspanningen slaagde de regering er niet in haar gezag te herstellen in de tribale gebieden en vonden er regelmatig dodelijke schermutselingen plaats tussen al-Houthi-rebellen enerzijds en het leger en regeringsgezinde stammen anderzijds. De strijdende stammen in de noordelijke provincies zijn zwaar gewapend. Meestal eindigden de hernieuwde gevechten door bemiddeling tussen stammen.²⁶⁵

Zo vonden er in oktober 2013 gewapende incidenten plaats tussen de al-Houthi's en leden van de al-Ahmarstam in de provincie Amran, waarbij de inzet volgens Critical Threats voornamelijk de controle over de lokale administraties was.²⁶⁶ In januari 2014 zijn er dan enkele gewapende incidenten geweest tussen al-Houthi's en leden van de Hashidstam in verschillende delen van de provincie Amran.²⁶⁷

Volgens Chatham House vonden er in 2015 in de provincie al-Jawf geregeld kleine schermutselingen plaats tussen milities van de lokale al-Ahmar familie enerzijds en al-Houthi en Saleh-eenheden anderzijds. De lokale stammen hebben er wel een bestand met de al-Houthi's wat het conflict enigszins buiten de provincie houdt.²⁶⁸

In januari – maart 2019 vonden er in het noorden van het door al-Houthi's gecontroleerde gebied in de provincie Hajja gevechten plaats tussen de al-Houthi's en de tribale groep Hajour. De twee groepen hadden sinds 2013 een bestand dat mede door de voormalige president Saleh bemiddeld was. Na de dood van Saleh in 2017 liepen de spanningen weer op wat leidde tot de gevechten in 2019. Volgens het VN-Panel van experts voor Jemen vonden er hevige gevechten plaats met geweervuur en artillerie in dorpen. De al-Houthi's zouden ook willekeurige beschietingen uitgevoerd hebben van zones waar burgers verbleven. Hierbij hebben ze ook ballistische raketten ingezet. Daarnaast ontplooiden de al-Houthi's een patroon van het arresteren en laten verdwijnen van lokale mannen en minderjarige jongens van de Hajourstam.²⁶⁹

²⁶² Sanaa Center for Strategic Studies, 07/05/2021, p. 19, [url](#)

²⁶³ ACLED, 05/05/2021, [url](#); Xinhua, 16/08/2021, [url](#); Bloomberg, 11/09/2021, [url](#)

²⁶⁴ Brookings Doha Center (Sharqieh I.), 11/02/2013 [url](#); ICG, 04/04/2013, [url](#)

²⁶⁵ ICG, 04/04/2013, [url](#)

²⁶⁶ Critical Threats (Zimmerman K.), 02/2014, [url](#)

²⁶⁷ The Jamestown Foundation, 25/07/2014, [url](#); IRIN, 24/02/2014, [url](#); Critical Threats, 26/06/2014, [url](#); ICG, 10/06/2014, pp. 9-10, [url](#)

²⁶⁸ Chatham House, 25/05/2016, p. 29, [url](#)

²⁶⁹ OHCHR, 03/09/2019, pp. 113-118, [url](#)

In de loop van 2020 bood de Muradstam in de provincie Marib hevige gewapende weerstand tegen het al-Houthi-offensief in dat gebied. In het westen van Jemen sloot de al-Subayhastam zich aan bij de Giants Brigade om strijd te leveren tegen de al-Houthi's.²⁷⁰

De verhoudingen tussen de al-Houthi's en sommige stammen kunnen soms ook verschuiven. Zo steunden de Hujur- en al-Awadhstammen lange tijd de al-Houthi's, maar na de moord op ex-president Saleh mobiliseerden deze stammen zich in 2018 en 2020 tegen de al-Houthi's omwille van vermeende schendingen van tribale tradities. Uiteindelijk verkregen de stammen geen noemenswaardige steun van de Hadi-regering en werden de opstanden hardhandig neergeslagen.²⁷¹

3.2 Zuid-Jemen

3.1.1 Aantal incidenten

Hierbij geeft Cedoca een overzicht van het aantal incidenten dat plaats vond in Zuid-Jemen volgens de cijfergegevens van ACLED²⁷². Cedoca geeft hierbij cijfers voor de incidenten die ACLED aanduidt met de termen "battles", "explosions/remote violence" en "violence against civilians". De onderstaande tabel bevat cijfers voor de jaren 2018, 2019, 2020 en 2021 en geldt voor Zuid-Jemen wat de volgende Jemenitische provincies omvat: Taiz, al-Dhaleh, al-Bayda, Lahj, Aden, Abyan, Shabwah, Hadramawt, Mahra en Socotra.²⁷³

	2018	2019	2020	01/01 – 23/09 2021
Battles	1.496	1.506	1.888	824
Explosions/remote violence	1.010	932	811	387
Violence against civilians	246	277	422	190

3.2.2 Gewapende confrontaties

In de periode 2013 – 2016 vonden er in het zuiden van Jemen in onder andere de provincies Abyan, Lahij en Hadramawt gewapende confrontaties plaats tussen AQAP en Hadi-getrouwe troepen. Wanneer de al-Houthi's vanaf 2014 oprukten naar het zuiden nam het aantal gewapende botsingen tussen AQAP en al-Houthi's in het zuiden eveneens toe. AQAP voerde hierbij tal van aanslagen uit.²⁷⁴ In de loop van

²⁷⁰ ACLED, 09/02/2021, [url](#)

²⁷¹ ACLED, 09/02/2021, [url](#)

²⁷² Toelichting bij deze organisatie staat in de inleiding van deze COI Focus.

²⁷³ ACLED, laatst geraadpleegde update: 24/09/2021, [url](#)

²⁷⁴ Critical Threats, 15/08/2016, [url](#); USDOS, 30/05/2013, [url](#); Aden Tribune, *Aqap*, s.d., [url](#); Yemen Times, 4/3/2013, [url](#); The Jamestown Foundation (Carlino L.), 27/06/2013, [url](#); The Jamestown Foundation (McGregor M.), 30/05/2013, [url](#); Yemen Times, 10/06/2013, [url](#); IRIN, 23/09/2014, [url](#); Critical Threats, 14/08/2014, [url](#); Critical Threats, 14/08/2014, [url](#); United Nations Human Rights Council, 27/08/2014, p. 5, [url](#); Al-Jazeera, 04/01/2015, [url](#); The Long War Journal (Adaki O.), 10/11/2014, [url](#); Yemen Times, 25/11/2014, [url](#)

2015 en 2016 slaagde AQAP er in om in het zuiden grotere gebieden en steden, zoals Zinjibar, Jaar en al-Mukalla te controleren, maar tegen augustus 2016 zijn ze hier weer grotendeels uit verdreven.²⁷⁵

Wanneer de al-Houthi's in maart 2015 met hun gewapende opmars vanuit Sanaa ook de zuidelijke provincies en Aden bereikten verenigden de aanhangers van Hiraak zich met delen van de regeringsgezinde troepen en tribale milities om de al-Houthi's terug te drijven. Vanaf maart 2015 werden deze eenheden ook gesteund door de Saoedi's geleide coalitie.²⁷⁶

Na het teruggedrijven van de al-Houthi's ontstond er binnen deze verenigde groepen al snel een splitsing tussen groepen die de Hadi-regering trouw waren en anderen die eerder de VAE en de Saoedi's volgden. In Aden, de provincies al-Dhaleh, Abyan en Lahij financierden de VAE de Security Belt Forces. In Shabwah en Hadramawt financierden de VAE nog aparte milities. In april 2016 begonnen er vredesgesprekken in Koeweit die vergezeld werden van een staakt-het-vuren, maar OCHA en de International Organisation for Migration (IOM) schrijven dat de verschillende partijen deze wapenstilstand schonden en er nog gevechten en bombardementen plaats vonden in onder andere Aden, Lahj, Abyan en Hadramaut. De VAE verwierf tegen eind 2016 controle over grote gebieden in het zuiden van Jemen via de milities die ze financierden.²⁷⁷

Het VN-Panel van experts voor Jemen schrijft in 2019 dat de VAE en door hen gefinancierde troepen in de periode 2016 - 2019 in de door hen gecontroleerde gebieden een patroon ontwikkelden van arbitraire detenties, gedwongen verdwijningen en seksueel geweld. Dit veelal via geheime detentiefaciliteiten die ze beheren. Daarnaast voeren ze volgens de VN-groep in deze periode ook standrechtelijke executies uit.²⁷⁸

Op 17 februari 2020 vonden er in de provincie al-Mahra gewapende botsingen plaats tussen lokale stammen enerzijds en Hadi-getrouwe en Saoedische troepen anderzijds. De Saoedische troepen wilden een grenspost met Oman bemannen, maar werden verdreven door lokale stammen. Er kwamen verschillende Hadi-militairen om het leven.²⁷⁹

Op 11 maart 2020 vonden er in de regio Khiyami, provincie Taiz gevechten plaats tussen Hadi-getrouwe troepen en de VAE-gesteunde Abu al-Abbas brigades.²⁸⁰

Op 9 april 2020 voerde IS een bomaanslag uit in het district Juban, provincie al-Dhale waarbij drie al-Houthi's om het leven kwamen. Het was de eerste IS-aanslag in deze zuidelijke regio.²⁸¹

In maart 2021 voerde AQAP verschillende aanslagen uit tegen de ordediensten van de STC waarbij minstens twintig dodelijke slachtoffers vielen.²⁸²

In augustus 2021 vonden er in Taiz verschillende gewapende treffens plaats tussen leden van 170ste Air Force Brigade, onderdeel van de pro-Islah Taiz Military Axis, en leden van een lokale al-Haeq familie naar aanleiding van een landdispuut. Hierbij vielen meerdere doden waaronder de commandant van de brigade.²⁸³

²⁷⁵ HRW, 07/04/2015, [url](#); Chatham House, 18/11/2015, [url](#); CTC Sentinel, 19/01/2016, [url](#); Critical Threats, 17/04/2015, [url](#); Middle East Institute, 25/04/2016, [url](#); Critical Threats, 19/04/2016, [url](#); Critical Threats, 02/05/2016, [url](#); Critical Threats, 02/05/2016, [url](#); Critical Threats, 15/08/2016, [url](#)

²⁷⁶ OHCHR, 03/09/2019, p. 50, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 28, [url](#)

²⁷⁷ OCHA, 30/06/2016, [url](#); IOM, 31/05/2016, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, pp. 50-51, [url](#)

²⁷⁸ OHCHR, 03/09/2019, pp. 52-60, [url](#)

²⁷⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 15, [url](#)

²⁸⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 29/02/2020, p. 15, [url](#)

²⁸¹ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, p. 31, [url](#)

²⁸² Sanaa Center for Strategic Studies, 07/05/2021, p. 20, [url](#)

²⁸³ Sanaa Center for Strategic Studies, 10/09/2021, p. 18, [url](#)

3.2.3 Gevechten Southern Transitional Council (STC)

In mei 2017 richtten al-Zubeidi en bin Breik de Southern Transitional Council (STC) op die zelf verklaarde de legitieme vertegenwoordiger te zijn van de zuidelijke Jemenieten. In de loop van 2018 slaagde de STC erin om een parallel bestuur op te zetten in Aden.²⁸⁴ Na een dubbele aanslag in Aden op 1 augustus 2019 liepen de spanningen tussen de STC en de Hadi-regering verder op en mondten uit in open gevechten tussen de STC en Hadi-getrouwe troepen in Aden. Na enkele dagen veroverde de STC de hele stad waarna STC-troepen verder oprukten naar andere militaire basissen in de provincie Abyan waar ze al snel op hevig verzet stuitten en hun opmars moesten staken. Eind augustus 2019 controleerde de STC Aden en een deel van de provincie Abyan.²⁸⁵ In de periode augustus – november 2019 vonden er in de provincies Abyan en Shabwa nog gewapende confrontaties tussen beide partijen plaats.²⁸⁶

In november 2019 ondertekenden de STC en de Hadi-regering via Saoedische bemiddeling de zogenaamde Riyadh Agreement die een einde moest stellen aan hun onderlinge gevechten. De overeenkomst leidde tot een initiële afname van de gevechten, maar de implementatie verliep vanaf het begin uiterst moeizaam en vanaf begin 2020 liepen de spanningen opnieuw op. Zo blokkeerde Saoedi-Arabië in maart 2020 de terugkeer van enkele STC-leiders uit Aman naar Aden. Op 13 maart 2020 weigerde de STC dan weer om de luchthaven van Aden aan Saoedi-getrainde Jemenitische eenheden over te dragen en op 26 maart 2020 nam de STC in Aden ambulances voor de Hadi-regering in beslag. Deze acties leidden eind maart 2020 tot gewapende gevechten tussen STC- en Hadi-getrouwe troepen in het district Crater in Aden.²⁸⁷

Volgens ICG bouwde de STC in 2019 – 2020 ook een sterke invloed uit in de provincie Lahj, waar er volgens Yemen Polling redelijk grote steun leeft voor de STC.²⁸⁸

Op 1 mei 2020 sloten STC-troepen en Hadi-getrouwe troepen op Socotra een bestand nadat ze al enige tijd strijd leverden in de regio Haybat, 20 kilometer buiten Hodeba, de hoofdstad van het eiland. De gouverneur van Socotra, Ramzi Mahrous, was trouw aan de Hadi-regering.²⁸⁹

Op 11 mei 2020 braken er gevechten uit tussen STC-troepen en Hadi-troepen ten oosten en ten noorden van het door de STC gecontroleerde Zinjibar. Na een kort staakt-het-vuren op 24 mei 2020 zijn de gevechten verdergezet.²⁹⁰

Op 19 juni 2020 namen STC-troepen de controle over het eiland Socotra over. Ze bezetten overheidsgebouwen van het Hadi-getrouwe bestuur en na korte gevechten met Hadi-troepen dwongen ze deze om het eiland te verlaten. Vanaf enige dagen na de overname begon de STC met de gedwongen deportatie van Jemenieten van het noorden van Jemen. De noordelingen werden beschuldigd handlangers van de Hadi-regering te zijn en met boten naar de provincie al-Mahra gebracht.²⁹¹

In december 2020 is er een gezamenlijke regering van de STC en het Hadi-kamp aangesteld wat de gevechten tussen beide partijen opschortte.²⁹²

²⁸⁴ OHCHR, 03/09/2019, pp. 51-52, [url](#)

²⁸⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, pp. 28-29, [url](#); Yemen Polling Center, 03/2020, p. 5, [url](#)

²⁸⁶ European Council on Foreign Relations, 03/02/2020, [url](#)

²⁸⁷ Sanaa Center for Strategic Studies, 01/04/2020, [url](#)

²⁸⁸ ICG, 02/07/2020, p. 1, [url](#)

²⁸⁹ Sanaa Center for Strategic Studies, 05/05/2020, pp. 30-31, [url](#)

²⁹⁰ Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, pp. 20-21, [url](#)

²⁹¹ The Arab Weekly, 20/06/2020, [url](#); Middle East Eye, 25/06/2020, [url](#)

²⁹² GIGA (Heibach J.), 03/2021, [url](#)

In juni 2021 vonden er in Aden gevechten plaats tussen verschillende militairen eenheden van de STC, namelijk de Security Belt Forces en de Support and Backup Brigades. Volgens Sanaa Center for Strategic Studies wijst het op spanningen binnen de STC.²⁹³

In de zomer van 2021 vonden er in het Zuiden een groot aantal moorden plaats op functionarissen van de STC en de Hadi-regering.²⁹⁴

3.3 Luchtbombardementen door de Saoedi-geleide coalitie

UNHCR schrijft dat de Saoedi-geleide coalitie vanaf 26 maart 2015 bombardementen uitvoerde op al-Houthi-doelwitten in het kader van haar militaire campagne *Operation Decisive Storm*. Eerst werden voornamelijk Sanaa en Saada gebombardeerd, maar dat breidde zich vervolgens uit naar andere regio's.²⁹⁵

Op 3 mei 2015 verklaart HRW dat er geloofwaardige indicaties zijn dat de door Saoedi-Arabië geleide coalitie clustermunitie inzet bij zijn bombardementen. HRW vermeldt hierbij dat Saoedi-Arabië het verdrag voor een verbod op clustermunitie van 2008 niet ondertekend heeft.²⁹⁶

HRW schrijft in een rapport van april 2016 dat de Saoedische coalitie sinds maart 2015 meerdere onnauwkeurige en disproportionele luchtbombardementen uitgevoerd heeft waarvan sommige volgens HRW als oorlogsmisdaden beschouwd kunnen worden.²⁹⁷ Het VN Panel van Experts schrijft op zijn beurt in 2019 dat er in de luchtbombardementen die de coalitie uitvoert een patroon zit waarbij burgers en civiele doelwitten direct geraakt worden. Het VN Panel geeft hierbij enkele voorbeelden van beschietingen van hospitalen, openbaar vervoer en burgerwoningen in 2018 en 2019 waarbij er geen indicaties zijn van nabije militaire activiteiten.²⁹⁸ In 2021 schrijft het Panel dat in de laatste vier jaar de intensiteit van de luchtbombardementen fluctueert maar dat ze nog steeds vaststelt dat de bombardementen een verwoestende impact hebben op de burgerbevolking. Het Panel geeft hierbij voorbeelden van recente bombardementen die ze onderzocht en waarbij ze vaststelde dat de bombardementen onnauwkeurig uitgevoerd worden.²⁹⁹

De Yemen Polling Center schrijft in 2020 dat de Saoedische coalitie de luchtbombardementen samen met de blokkade gebruikt om politieke concessies van de al-Houthi's te verkrijgen. De bombardementen worden volgens het Center dan ook voornamelijk uitgevoerd in al-Houthi-gecontroleerd gebied. Hierbij richten de bombardementen zich ook op civiele infrastructuur, civiele samenkomsten, voedselbedrijven en boerderijen.³⁰⁰

Volgens het Yemen Data Project voerde de Saoedi-geleide coalitie 23.470 luchtbombardementen uit in de periode maart 2015 – augustus 2021. Hierbij vielen volgens deze bron 8.773 dodelijke burgerslachtoffers en 9.843 gewonden. Onderstaande tabel geeft een overzicht van spreiding in de tijd van deze bombardementen³⁰¹:

²⁹³ Sanaa Center for Strategic Studies, 14/07/2021, p. 8, [url](#)

²⁹⁴ ICG, 09/2021, [url](#)

²⁹⁵ UNHCR, 08/04/2015, [url](#)

²⁹⁶ HRW, 03/05/2015, [url](#)

²⁹⁷ HRW, 07/04/2016, [url](#)

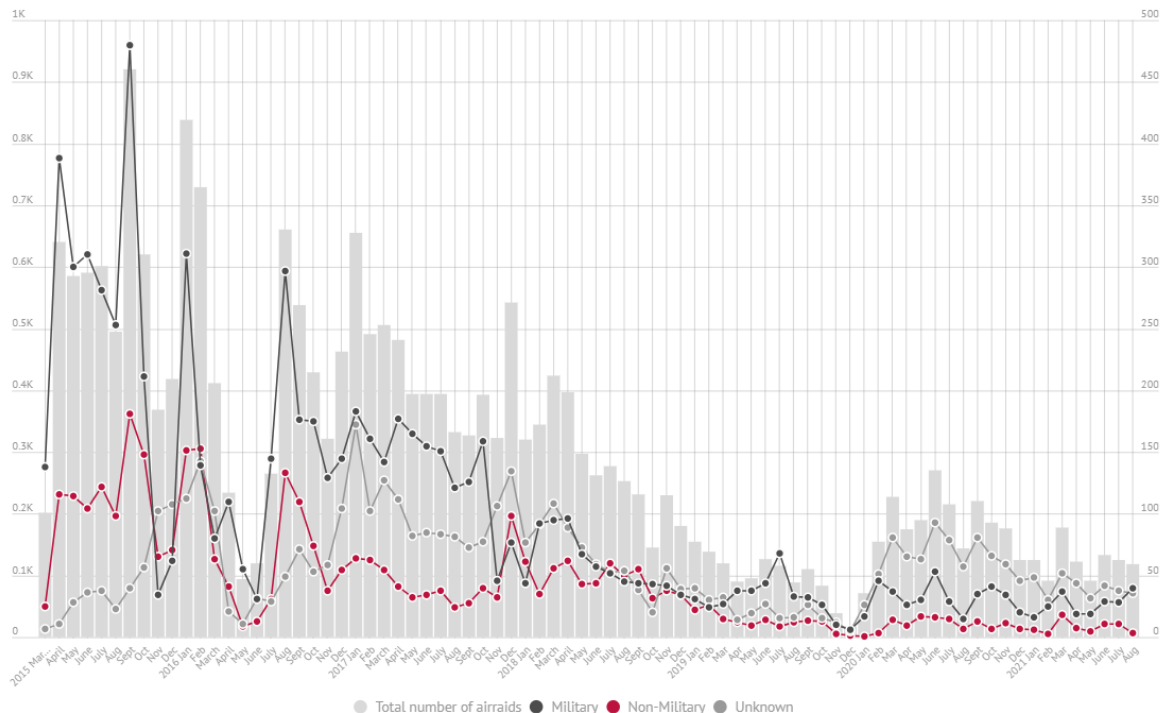
²⁹⁸ OHCHR, 03/09/2019, pp. 106-111, [url](#)

²⁹⁹ OHCHR, 13/09/2021, pp. 4-5, [url](#)

³⁰⁰ Yemen Polling Center, 03/2020, p. 2, [url](#)

³⁰¹ Yemen Data Project, s.d., [url](#)

AIRRAIDS TIMELINE PER MONTH

Airraids timeline per month³⁰²

3.4 Sektarisch en politiek geweld

De uitbreiding van de macht van de al-Houthi-rebellen lokte geweld uit vanwege salafistische strijders. Sinds juli 2011 vonden gewapende schermutselingen plaats en voert AQAP aanvallen uit tegen al-Houthi-strijders.³⁰³ al-Houthi-strijders viseerden op hun beurt salafistische religieuze activiteiten en bezetten salafistische moskeeën. Beide partijen pleegden aanslagen op elkaars moskeeën, koranscholen en andere religieuze instituten. Hierbij kwamen soms burgers om het leven.³⁰⁴ In de loop van 2018 en 2019 bleven er gevechten plaats vinden tussen de al-Houthi's en AQAP, voornamelijk in de provincie al-Bayda. Sinds 2018 was er in vergelijking met de voorgaande jaren wel een aanzienlijke daling merkbaar van het aantal aanvallen die AQAP uitvoert volgens het Sanaa Center for Strategic Studies. De meeste aanvallen door AQAP vonden plaats in de vorm van mortierbeschietingen, maar soms zetten ze ook hinderlagen op.³⁰⁵ Sinds 2020 is het aantal incidenten waarbij AQAP betrokken is sterk afgenomen. Dit komt door de verzwakte positie van AQAP (zie hoofdstuk [2.7 AQAP](#)).³⁰⁶

³⁰² Yemen Data Project, s.d., [url](#)

³⁰³ ICG, 3/7/2012, [url](#)

³⁰⁴ Khaled Fattah, 11/5/2012, [url](#)

³⁰⁵ Sanaa Center for Strategic Studies, 22/01/2019, p. 61, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 68, [url](#)

³⁰⁶ Sanaa Center for Strategic Studies, 30/01/2020, p. 68, [url](#); ACLED, 14/12/2020, [url](#); CTC Sentinel (Kendall E.), 09/2021, [url](#)

In 2019 en 2020 vonden er incidenten plaats waarbij de STC in gebieden die ze controleert Jemenieten uit het noorden arresteerde en deporteerde. Zo vonden er in Aden in augustus 2019, nadat de STC de controle over de stad verworven had, acties tegen noorderlingen plaats waarbij meerdere winkels vernield werden en personen uit het noorden gedwongen uit Aden gezet werden.³⁰⁷ Nadat STC-troepen op 19 juni 2020 de controle over het eiland Socotra verwierven begonnen ze met de gedwongen deportatie van Jemenieten van het noorden van Jemen. De noordelingen werden beschuldigd handlangers van de regering te zijn en met boten naar de provincie al-Mahra gebracht.³⁰⁸

In september 2021 braken er in Aden en de provincie Hadramawt in verschillende districten meermaals protesten uit tegen de verslechterde levensomstandigheden van de bevolking. Verschillende van deze betogingen zijn in Aden door de STC en in Hadramawt door de Hadi-regering met geweld neergeslagen. Hierbij vielen minstens negen dodelijke slachtoffers. ACLED registreerde in september 2021 het hoogste aantal demonstraties sinds 2015.³⁰⁹

3.4.1 Arbitraire detenties en verdwijningen

OHCHR schrijft in 2018 dat de strijdende partijen in het conflict in Jemen zoals de Hadi-regering en de VAE zich schuldig maken aan arbitraire detenties en verdwijningen. Ook het Nederlandse Ambtsbericht maakt hier in 2019 melding van.³¹⁰

In 2019 schrijft het VN-Panel van experts voor Jemen dat de overname van Sanaa door de al-Houthi's in 2014 gepaard ging met een zeer sterke stijging van het aantal arbitraire arrestaties en verdwijningen. Volgens de het Panel heerste er sindsdien een klimaat van angst in de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden. De al-Houthi's richtten zich hierbij op elkeen die ze als een tegenstander identificeren waardoor de publieke ruimte sterk ingeperkt en fundamentele vrijheden ondermijnd zijn.³¹¹

Het United States Department of State (USDOS) vermeldt dat alle partijen in Jemen zich schuldig maken aan arbitraire arrestaties, detenties en dat ze verdwijningen uitvoeren van hun opposenten. Er zijn meldingen van verdwijningen uitgevoerd door zowel de al-Houthi's al de Hadi-regering van politieke opposanten, medewerkers van ngo's en kritische journalisten. De al-Houthi's bestempelen de arrestanten vaak als aanhangers van de Saoedische coalitie of als *dawa'ish*, waarmee IS-aanhangers aangeduid worden. Ook arresteren de al-Houthi's soms personen die voor buitenlandse diplomatieke posten werken en familieleden van personen die voor de veiligheidsdiensten van de Hadi-regering werken. Daarnaast maken ook andere partijen in het conflict zich schuldig aan het uitvoeren van verdwijningen.³¹²

De Jemenitische mensenrechtenorganisatie Mwatana publiceert in juni 2020 een rapport over arbitraire detenties en verdwijningen in Jemen. Mwatana registreerde sinds 2016 1.605 gevallen van arbitraire detentie en 770 verdwijningen. Volgens Mwatana is de Hadi-regering verantwoordelijk voor 282 arbitraire detenties en 90 verdwijningen en de al-Houthi's voor 904 arbitraire detenties en 353 verdwijningen. De VAE en gelieerde groepen zijn tenslotte verantwoordelijk voor 419 arbitraire detenties en 327 verdwijningen.³¹³

In 2021 schrijft de Jemenitische mensenrechtenorganisatie SAM dat ze in de voorgaande zes jaar 9.810 gevallen van detentie en/of verdwijning van burgers in al-Houthi-gevangenissen

³⁰⁷ OHCHR, 03/09/2019, p. 28, [url](#)

³⁰⁸ The Arab Weekly, 20/06/2020, [url](#); Middle East Eye, 25/06/2020, [url](#)

³⁰⁹ ACLED, 22/09/2021, [url](#)

³¹⁰ OHCHR, 17/08/2018, p. 10, [url](#); Nederlands ministerie van Buitenlandse Zaken, 11/07/2019, p. 16, [url](#)

³¹¹ OHCHR, 03/09/2019, p. 90, [url](#)

³¹² AI, 18/05/2016, [url](#); USDOS, 25/04/2016, [url](#); USDOS, 30/03/2021, [url](#)

³¹³ Mwatana, 30/06/2020, p. 16, [url](#); SAM, 30/08/2021, p. 7, [url](#)

documenteerde, 445 dergelijke incidenten in gevangenschappen van de Hadi-regering en 392 in gevangenschappen van de STC.³¹⁴

In hun rapport van 2021 schrijft het VN-Panel van experts voor Jemen dat ze nog steeds arbitraire detenties en verdwijningen vaststellen. Alle partijen maken er zich schuldig aan en gebruiken het om diegenen die ze als tegenstanders waarnemen of die lid zijn van een specifieke religieuze groep aan te pakken en te bestraffen. Daarnaast gebruiken ze het om hun autoriteit te verstevigen via een klimaat van angst.³¹⁵

3.5 Amerikaanse drone-aanvallen

In 2011 – 2012 voerden de VS tientallen drone-aanvallen uit in Jemen waarbij minstens 200 personen om het leven kwamen.³¹⁶ Door het aanhoudende debat en kritiek jegens de Obama-regering over de legitimiteit en effectiviteit van drone-aanvallen daalde het aantal aanvallen in 2013.³¹⁷ In 2013 en 2014 bracht HRW twee kritische rapporten uit over drone-aanvallen in Jemen³¹⁸ maar dit verhinderde niet dat in de loop van 2015 en 2016 de Amerikaanse drone-aanvallen opnieuw toenamen, een evolutie die zich doorzette na het aantreden van president Trump in 2017. Na een scherpe stijging in het eerste ambtsjaar van Trump tekent zich wel een zekere daling af. Onder President Biden zijn er geen drone-aanvallen meer uitgevoerd volgens New America. De ngo Airwars vermeldt dat er in 2021 mogelijk nog een luchtaanval door de VS in Jemen is uitgevoerd.³¹⁹

Het onafhankelijke Bureau of Investigative Journalism dat onderzoek uitvoert naar Amerikaanse drone-aanvallen in Jemen geeft de volgende cijfers voor drone-aanvallen in 2017³²⁰:

	Bevestigde drone-aanvallen	Mogelijke drone-aanvallen
Aantal aanvallen	127	0
Totaal aantal dodelijke slachtoffers	135-184	0
Aantal burgerslachtoffers	3-10	0

Voor 2018 geeft The Bureau of Investigative Journalism de volgende cijfers³²¹:

	Bevestigde drone-aanvallen	Mogelijke drone-aanvallen
Aantal aanvallen	36	0
Totaal aantal dodelijke slachtoffers	31-42	0

³¹⁴ SAM, 22/09/2021, p. 40, [url](#)

³¹⁵ OHCHR, 13/09/2021, pp. 8-9, [url](#)

³¹⁶ Foundation for Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), 5/9/2012, [url](#); The Guardian, 6/9/2012, [url](#); Yemen Times, 6/9/2012, [url](#); HRW, 22/10/2013, pp. 19-20, [url](#); Foundation for the Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), 9/6/2013, [url](#)

³¹⁷ Foundation for the Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), 22/05/2013, [url](#); Foundation for the Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), 9/6/2013, [url](#)

³¹⁸ HRW, 22/10/2013, [url](#); HRW, 20/02/2014, [url](#)

³¹⁹ New America, 2021, [url](#); Airwars, 2021, [url](#)

³²⁰ The Bureau of Investigative Journalism, 2019, [url](#)

³²¹ The Bureau of Investigative Journalism, 2019, [url](#)

Aantal burgerslachtoffers	8-15	0
---------------------------	------	---

Voor 2019 geeft The Bureau of Investigative Journalism de volgende cijfers³²²:

	Bevestigde drone-aanvallen	Mogelijke drone-aanvallen
Aantal aanvallen	9	0
Totaal aantal dodelijke slachtoffers	1-6	0
Aantal burgerslachtoffers	Geen gegevens	Geen gegevens

Vanaf 2020 voerde The Bureau of Investigative Journalism geen opvolging van drone-aanvallen in Jemen meer uit. Hun onderzoek hebben ze doorgegeven aan de ngo Airwars die onderzoek doet naar luchtaanvallen in het Midden-Oosten, waaronder Jemen. Volgens de gegevens van Airwars zijn er in 2020 nog 18 VS-luchtaanvallen uitgevoerd, waarvan 15 bevestigde en 3 mogelijke. In 2021 vond er volgens Airwars nog een mogelijk luchtaanval plaats. In 2020 vielen hierbij 6 à 7 burgerslachtoffers, in 2021 mogelijks 2.³²³

De onafhankelijke denktank New America doet eveneens onderzoek naar Amerikaanse drone-aanvallen in Jemen. In onderstaande tabel staat een overzicht van hun cijfers sinds 2009. Voor het jaar 2017 verklaarde het US Central Command dat het meer dan 131 drone-aanvallen uitvoerde. New America kon 49 van deze aanvallen verifiëren, de overige niet. Daarom staat er voor dit jaar voor het aantal drone-aanvallen het cijfer 49 met het cijfer 83 tussen haakjes. Volgens New America vond de laatste drone-aanval plaats op 17 mei 2021. Bij deze aanval in de provincie Abyan kwam Saeed al-Awlaki, een AQAP-leider, om het leven.³²⁴

Jaar	Drone-aanvallen	Gedode militanten	Niet-geïdentificeerde Dodelijke slachtoffers	Burgerdoden
2009	2	54		41
2010	2	2.5	0	4.5
2011	12	91	16.5	4
2012	56	441	18	16
2013	25	103	4	19
2014	20	134.5		10
2015	24	90	1	0
2016	43	190	3	
2017	49 (83)	188	12	23
2018	42	47	16	14

³²² The Bureau of Investigative 2020, [url](#)

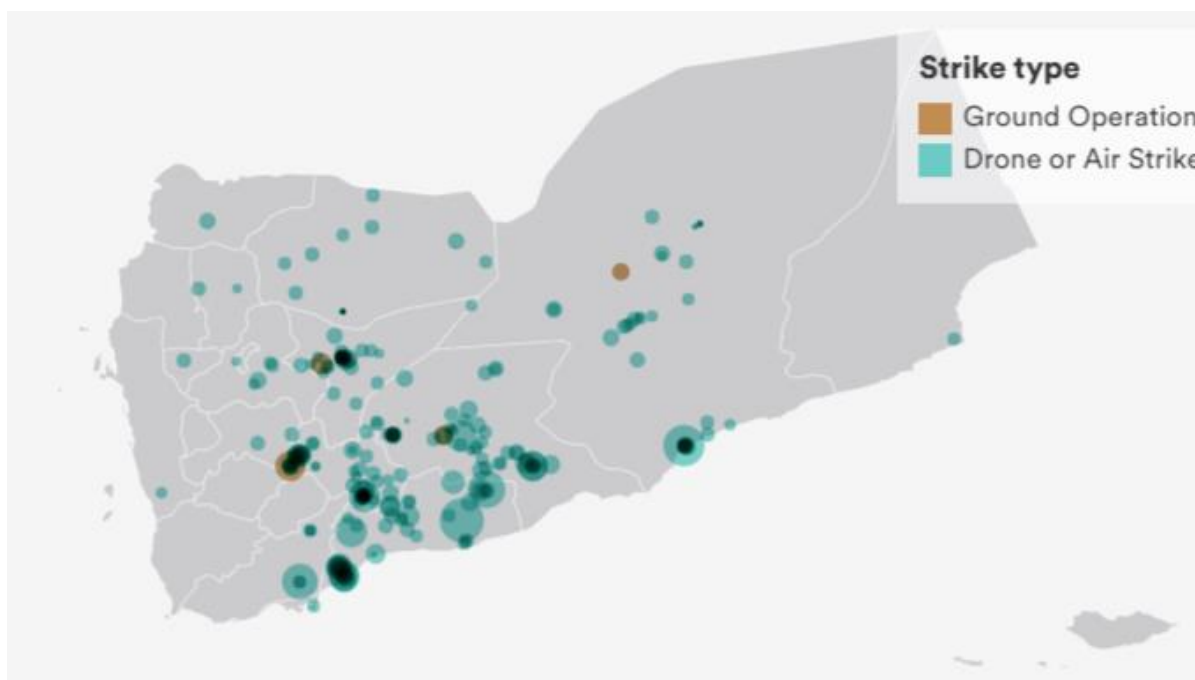
³²³ Airwars, 2021, [url](#)

³²⁴ New America, 2021, [url](#)

2019	11	15	5	0
2020	4	4.5		
2021	1	1		

Drone-aanvallen door VS en slachtoffers in Jemen³²⁵

Onderstaande kaart van New America geeft een overzicht van de geografische spreiding van alle VS-drone-aanvallen in Jemen:

Locations of Air, Drone, and Ground Operations in Yemen³²⁶

4. Gevolgen voor de burgerbevolking

4.1 Burgerdoden en -gewonden

Het VN Panel van Experts voor Jemen schrijft in januari 2016 en september 2021 dat alle strijdende partijen in Jemen zich schuldig maken aan aanvallen op burgers en civiele infrastructuur.³²⁷ In 2020 schrijft HRW dat de Saoedische coalitie sinds 2015 talloze willekeurige en disproportionele luchtaanvallen uitvoerde waarbij duizenden burgers om het leven kwamen en die in strijd zijn met het oorlogsrecht. Volgens het Yemen Data Project vielen er bij deze luchtaanvallen tot september 2021 zo'n 8.780 dodelijke burgerslachtoffers en 9.845 gewonde burgers. al-Houthi's hebben zich volgens HRW schuldig gemaakt aan het gebruik van landmijnen en het willekeurig met artillerie beschieten van verschillende steden.³²⁸ Ook het VN Panel van Experts voor Jemen schrijft in 2021 dat de al-

³²⁵ New America, 2021, [url](#)

³²⁶ New America, 2021, [url](#)

³²⁷ United Nations Security Council, 26/01/2016, p. 37, [url](#), OHCHR, 13/09/2021, pp. 5-6, [url](#)

³²⁸ HRW, 14/01/2020, [url](#); Yemen Data Project, s.d., [url](#)

Houthi's artillerie- en raketbeschietingen uitvoeren op dichtbevolkte civiele zones. De coalitie en Hadi-regering maken zich er eveneens schuldig aan, maar in mindere mate.³²⁹

In januari 2016 schrijft OCHA dat er in Jemen 6.100 dodelijke slachtoffers vielen en voegde het eraan toe dat een groot deel van hen burgers zouden zijn.³³⁰ In december 2017 bericht OHCHR dat er in Jemen in de periode maart 2015 – 14 december 2017 minstens 5.558 dodelijke burgerslachtoffers vielen en er meer dan 9.065 burgers gewond raakten.³³¹ In de periode 1 december 2017 – 31 augustus 2021 waren dat er volgens OCHA respectievelijk 4.839 en 7.640.³³²

Volgens OCHA vielen er in 2018 in Jemen 2.039 dodelijke burgerslachtoffers en 2.797 gewonden, wat in 2019 in totaal met 34 % daalde tot 1.104 dodelijke burgerslachtoffers en 2.120 gewonden.³³³ In 2020 vielen er volgens OCHA 749 dodelijke burgerslachtoffers en 1.338 gewonden, een daling van 35 % ten aanzien van 2019.³³⁴ In de eerste helft van 2021 vielen er 321 dodelijke burgerslachtoffers en 702 gewonden.³³⁵

Van de dodelijke burgerslachtoffers waren er in 2018 20 % kinderen wat opliep tot 25 % in 2019 en 2020.³³⁶

Alhoewel er in 2020 voor heel Jemen een afname was van het aantal burgerslachtoffers, zagen enkele provincies in dat jaar net een toename. Het gaat hier om de provincies al-Jawf, Marib en Bayda.³³⁷

Onderstaande grafiek van OCHA geeft een visueel overzicht van het aantal burgerslachtoffers per maand en het aantal incidenten per geografische zone in de periode december 2017 – augustus 2021:

³²⁹ OHCHR, 13/09/2021, p. 6, [url](#)

³³⁰ OCHA, 01/2016, p. 6-8, [url](#); United Nations Security Council, 20/04/2016, p. 27-28, [url](#)

³³¹ OHCHR, 21/12/2017, [url](#)

³³² OCHA, 31/08/2021, [url](#)

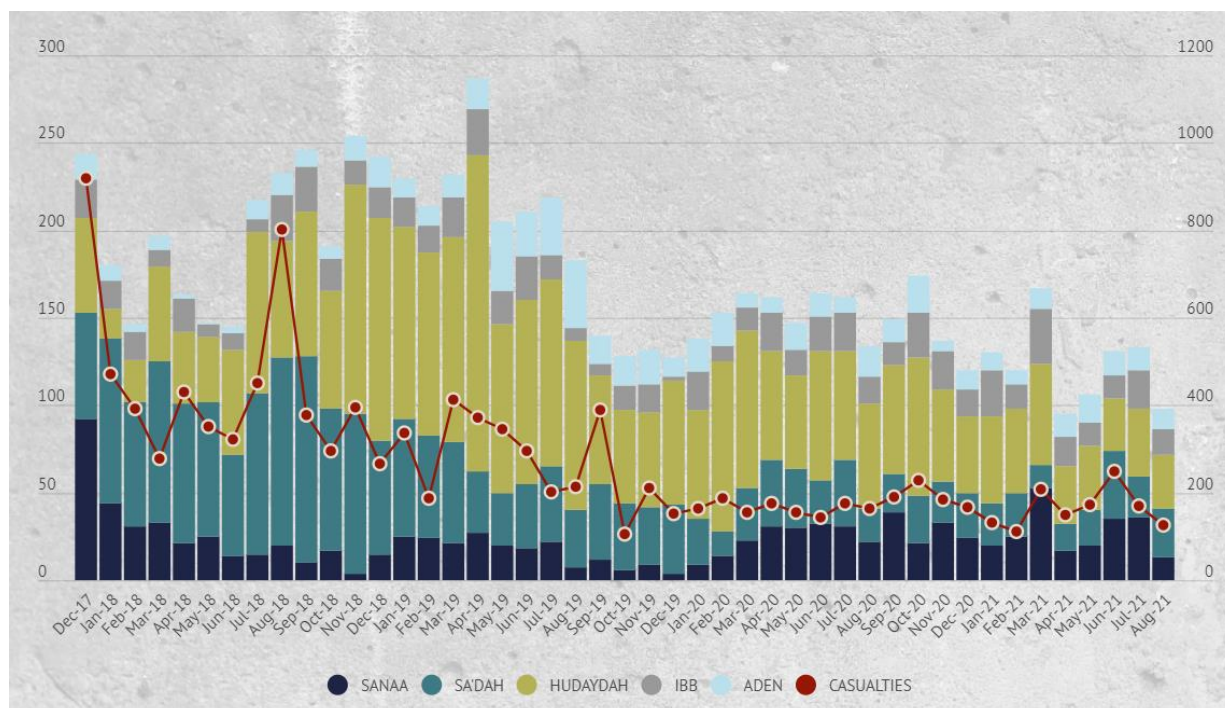
³³³ OCHA, 02/03/2020, p. 5, [url](#); OCHA, 02/2021, p. 6, [url](#)

³³⁴ OCHA, 02/2021, p. 5, [url](#); CIMP, 02/2021, p. 5, [url](#)

³³⁵ CIMP, 07/2021, p. 1, [url](#)

³³⁶ OCHA, 02/03/2020, p. 5, [url](#)

³³⁷ CIMP, 02/2021, p. 5, [url](#)

Number of civilian impact incidents per hub and civilian casualties per month³³⁸

Volgens OCHA vielen er in 2018 2.588 burgerslachtoffers (doden en gewonden) ten gevolge van luchtaanvallen, zowat de helft van het totale aantal. In 2019 nam dit met 71 % af tot 795 burgerslachtoffers en in 2020 verder afnam tot 216 slachtoffers. In 2019 vielen er volgens OCHA voornamelijk burgerslachtoffers door artillerievuur, zo'n 1.210 personen. Ook in 2020 was artillerievuur de dodelijkste vorm van geweld al daalde dit toen met 30 % ten opzichte van 2019 tot 835 slachtoffers. In de eerste helft van 2021 veroorzaakte artillerievuur nog steeds het hoogste aantal burgerslachtoffers: 417 in totaal. Dergelijke incidenten doen zich voornamelijk voor aan de frontlinies en in het bijzonder in Hodeidah, Taiz en Saada. Daarnaast vielen er in de eerste helft van 2021 ook 252 burgerslachtoffers door toedoen van geweervuur. In 2020 en 2019 vielen hierbij nog respectievelijk 615 en 678 slachtoffers; een stijging van 38 % ten opzichte van de 493 in 2018. Tenslotte vielen er in de eerste helft van 2021 zo'n 179 burgerslachtoffers door toedoen van landmijnen, *improvised explosive devices* (IED's) en *unexploded ordinance* (UXO's). In 2020 vielen er hierbij 284 burgerslachtoffers. In 2019 vielen er hierbij nog 498 burgerslachtoffers wat toen zo'n 38 % meer was dan de 405 in 2018.³³⁹

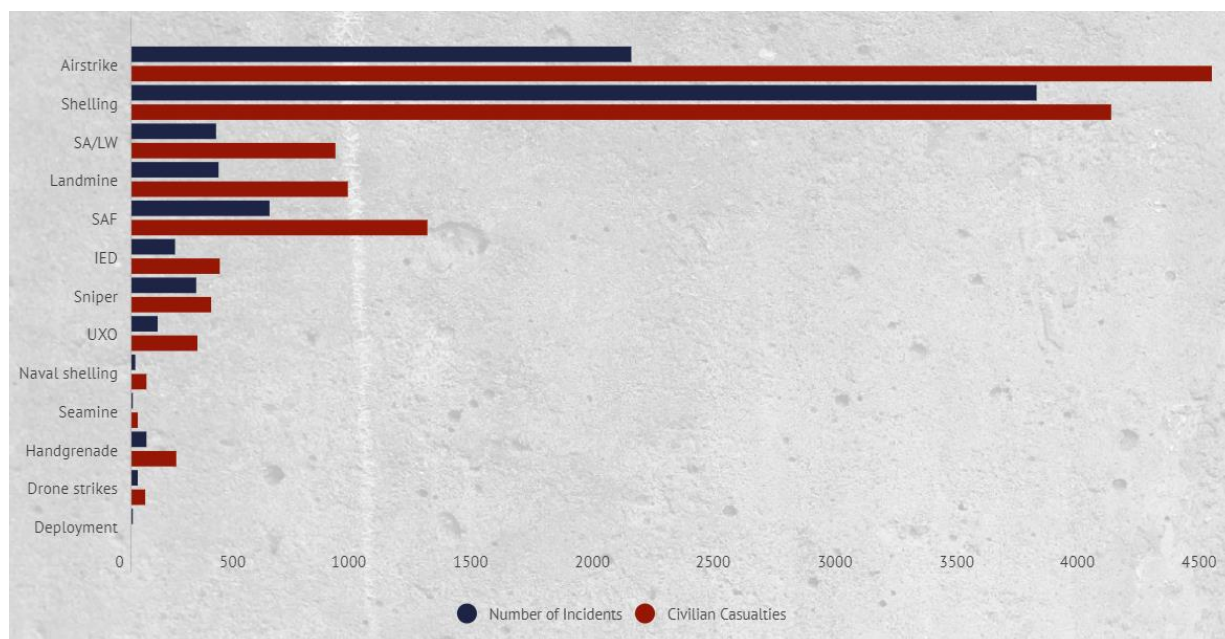
ACAPS vermeldt dat in 2019 meer dan 50 % van de burgerslachtoffers ten gevolge van gewapend geweld in burgerwoningen vielen. Vooral vrouwen en kinderen zijn hiervan het slachtoffer. In 2020 viel zo'n 35 % van de burgerslachtoffers van deze groep in burgerwoningen.³⁴⁰

Onderstaande grafiek van OCHA geeft een overzicht van het aantal burgerslachtoffers (zowel doden als gewonden) per type geweld sinds december 2017 tot september 2021:

³³⁸ OCHA, 31/08/2021, [url](#)

³³⁹ OCHA, , 02/03/2020, p. 2, [url](#); OCHA, 14/02/2019, p. 4, [url](#); CIMP, 02/2021, p. 7, [url](#); CIMP, 04/2021,[url](#); CIMP, 07/2021, p. 1, [url](#)

³⁴⁰ ACAPS, 13/05/2020, p.11, [url](#); CIMP, 02/2021, p. 6, [url](#)

Total civilian casualties by type of armed violence³⁴¹

Volgens gegevens van ACLED vielen er in periode 1 januari 2015 – 29 juni 2020 122.685 dodelijke slachtoffers in Jemen.³⁴² Voor deze periode geeft ACLED geen totaal van het aantal burgerslachtoffers, maar in een analyse over de periode januari 2015 – juni 2019 vermeldt ACLED dat er in die periode minstens 11.700 dodelijke burgerslachtoffers vielen.³⁴³

Per jaar zijn het totaal aantal dodelijke slachtoffers volgens ACLED de volgende³⁴⁴:

Jaar	2015	2016	2017	2018	2019	2020	1/1 – 23/09 2021
Dodelijke slachtoffers	17.535	15.725	17.610	34.240	28.043	19.768	12.746

Het aantal dodelijke burgerslachtoffers zijn volgens ACLED per jaar de volgende³⁴⁵:

Jaar	2015	2016	2017	2018	2019	2020	1/1 – 23/09 2021
Dodelijke burger-slachtoffers	4.500	2.200	1.900	2.400	1.237	Geen gegevens	Geen gegevens

Wat betreft de burgerdoden valt volgens ACLED 67 % van het aantal burgerdoden in de periode januari 2015 – juni 2019 ten gevolge van de gerapporteerde directe aanvallen door de Saoedische coalitie.

³⁴¹ OCHA, 24/09/2021, [url](#)

³⁴² ACLED, laatst geraadpleegde update: 24/09/2021, [url](#)

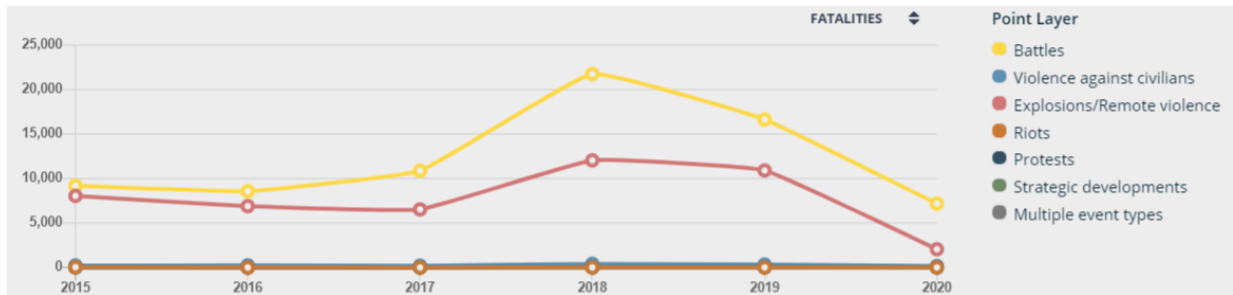
³⁴³ ACLED, 18/06/2019, [url](#); ACLED, 18/06/2019, [url](#)

³⁴⁴ ACLED, laatst geraadpleegde update: 24/09/2021, [url](#)

³⁴⁵ ACLED, 23/09/2021, [url](#)

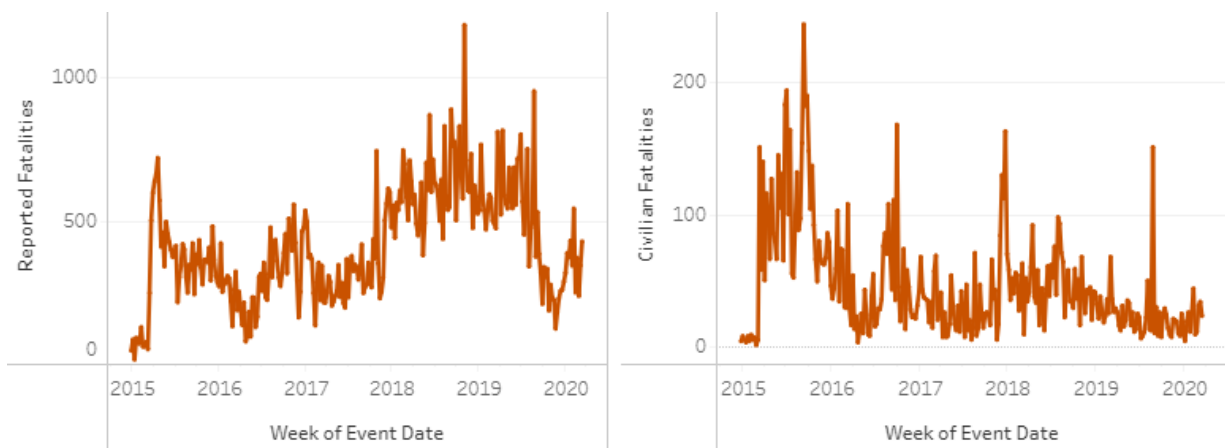
Deze 67 % vormt in reële cijfers meer dan 8.000 slachtoffers. De al-Houthi's zijn in deze periode verantwoordelijk voor 1.900 gerapporteerde dodelijke burgerslachtoffers.³⁴⁶

Onderstaande grafiek van ACLED geeft een visueel overzicht van het totaal aantal dodelijke slachtoffers per type gebeurtenis in de periode 1 januari 2015 – 19 juni 2020. Uit de grafiek blijkt dat er vooral dodelijke slachtoffers vielen bij "battles" en "Explosions/remote violence"³⁴⁷:

Reported Fatalities, Yemen January 2015 – June 2020³⁴⁸

Deze tweede grafiek van ACLED geeft een overzicht van het totale aantal slachtoffers en het aantal burgerslachtoffers in de ACLED-rapporteringsperiode januari 2015 – maart 2020:

Reported Civilian Fatalities, Yemen, January 2015 – March 2020³⁴⁹

4.2 Schade aan infrastructuur

Tal van bronnen schrijven dat bij het conflict in Jemen de civiele infrastructuur zwaar beschadigd is, zeker sinds de deelname van de Saoedische coalitie vanaf 26 maart 2015. The Guardian en het humanitair nieuwsagentschap IRIN berichten al in 2015 dat er in Jemen ernstige tekorten aan voedsel en medicijnen waren door schade aan luchthavens en de blokkade van havens. Daarnaast was er ook sprake van elektriciteit- en brandstoftekorten. Deze tekorten hinderden de werking van hospitalen en zorgden verder voor een gebrek aan drinkbaar water aangezien de waterpompen niet konden werken.³⁵⁰ Het VN-Panel van experts voor Jemen schrijft op zijn beurt in 2019 dat "Attacks by all

³⁴⁶ ACLED, 18/06/2019, [url](#)

³⁴⁷ ACLED, laatst geraadpleegde update: 24/09/2021, [url](#)

³⁴⁸ ACLED, 18/06/2019, [url](#)

³⁴⁹ ACLED, 24/09/2021, [url](#)

³⁵⁰ The Guardian, 01/05/2015, [url](#); IRIN, 01/05/2015, [url](#); IRIN, 23/04/2015, [url](#)

parties to the conflict impacting objects indispensable to the survival of the Yemeni population are of particular concern". De experts voegden eraan toe dat coalitiebombardementen landbouwterrein, watervoorzieningen en haveninfrastructuur vernietigden en dat deze aanvallen volgens bronnen systematisch zijn. al-Houthis maakten zich schuldig aan het plaatsen van landmijnen op landbouwgebied.³⁵¹

In 2019 schrijft de ngo Humanity & Inclusion dat de voorbij zes jaar van conflict de publieke infrastructuur in Jemen zeer ernstig aangetast heeft waardoor het de toegang tot essentiële diensten voor burgers ernstig belemmerd. Het betreft hierbij onder andere transportsystemen, hospitalen, watervoorzieningen, elektriciteitsnetwerken en publieke gebouwen.³⁵² Een voorbeeld hiervan is de haven van Hodeidah die cruciaal is voor de invoer van voedsel, maar die al meermaals tijdelijk gesloten is omwille van schade door bombardementen. Hierbij dient vermeld dat Jemen zo'n 90 % van zijn voedsel invoert. Daar komt nog bij dat de voedselimporten eerst goedgekeurd moeten worden door de VN en de Saoedische coalitie, waarvan die laatste nog steeds een blokkade in stand houdt.³⁵³ In 2020 zijn er ook een aanzienlijk aantal wegen en bruggen vernield in de bergachtige provincies Saada en Sanaa, wat de bewegingsvrijheid van de bevolking er beperkte. Ook zijn er in 2020 dubbel zoveel aanvallen op telecominstallaties geweest als in 2019.³⁵⁴

In maart 2016 schrijft Carnegie Endowment dat de oorlog leidde tot de sluiting van 3.809 scholen en schade aan 810 anderen. Daarnaast werden 39 universiteiten in het land beschadigd.³⁵⁵ In 2021 schrijft OCHA dat er sinds 2015 meer dan 2.500 scholen zijn die omwille van schade door gevechten of de aanwezigheid van gewapende strijders niet geschikt meer zijn om les te geven. Hierbij zijn er minstens 236 militaire aanvallen op scholen uitgevoerd en 245 scholen gebruikt voor militaire doeleinden. Daar komt bij dat sinds oktober 2016 zo'n 170.600 leerkrachten, zowat tweederde van het totale aantal, geen regelmatig loon meer ontvangen.³⁵⁶ Volgens cijfers van OCHA kunnen er in 2021 zowat 2 miljoen Jemenitische kinderen niet naar school gaan.³⁵⁷

De World Health Organisation schrijft dat in 2020 zowat 50 % van de Jemenitische gezondheidsinstellingen niet volledig functioneel zijn en dat in 2021 273 van de 333 Jemenitische districten acute nood hebben aan medische zorgen. Daardoor zouden zo'n 20,1 miljoen Jemenieten in 2021 medische bijstand nodig hebben.³⁵⁸ In 2021 is er volgens de ngo Safeguarding Health in Conflict nog steeds slechts de helft van de gezondheidsinstellingen operationeel.³⁵⁹ Volgens cijfers van OCHA zijn er in Jemen gemiddeld 10 medische hulpverleners per 10.000 inwoners, de helft van het minimumaantal van de WHO.³⁶⁰ De ngo Safeguarding Health in Conflict stelde in 2020 81 geweldsincidenten tegen medische infrastructuur vast tegenover 35 dergelijke incidenten in 2019. In 2020 maakten alle strijdende partijen zich schuldig aan dergelijke aanvallen. Het grootste aantal incidenten vond in 2020 plaats in Taiz (17) en in Hodeidah (9).³⁶¹

Ook secundaire factoren hebben een impact op de beschikbaarheid van gezondheidszorg. Zo nam in oktober 2019 bijvoorbeeld het aantal personen dat zich aandiende bij medische instellingen af met 50 % doordat op dat moment de olieprijs piekte en tal van Jemenieten zich de verplaatsingskosten

³⁵¹ OHCHR, 03/09/2019, pp. 180-181, [url](#)

³⁵² Humanity & Inclusion, 12/06/2020, p. 4, [url](#)

³⁵³ Food and Agriculture Organization of the United Nations, 01/2020, p. 12, [url](#); Humanity & Inclusion, 12/06/2020, p. 4, [url](#); OCHA, 14/02/2019, p. 10, [url](#); International Rescue Committee, 01/12/2019, p. 12, [url](#)

³⁵⁴ ACAPS, 10/05/2021, p. 7, [url](#)

³⁵⁵ Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), 03/03/2016, [url](#)

³⁵⁶ War Child UK, 23/05/2019, pp. 8, 10, [url](#); OCHA, 14/02/2019, pp. 9, 47, [url](#); OCHA, 03/10/2021, p. 5, [url](#)

³⁵⁷ OCHA, 14/02/2019, p. 4, [url](#); OCHA, 03/10/2021, p. 5, [url](#)

³⁵⁸ World Health Organisation, 25/09/2021, p. 2, [url](#)

³⁵⁹ Safeguarding Health in Conflict, 24/05/2021, p. 78, [url](#)

³⁶⁰ OCHA, 14/02/2019, pp. 4, 9, 37 [url](#)

³⁶¹ Safeguarding Health in Conflict, 24/05/2021, pp. 78-80, [url](#)

niet konden veroorloven. Een situatie die volgens de World Health Organisation aanhoudt in 2021.³⁶² Op 10 april 2020 was er in Jemen de eerste officiële melding van een COVID-19 besmetting. De officiële cijfers van het aantal besmetting zijn wellicht een onderschatting, maar zowat alle bronnen zijn het eens dat Jemen niet in staat is om de COVID-19 epidemie het hoofd te bieden. Officieel heeft het land slechts 675 bedden voor intensieve zorg en 309 beademhalingsstoelstoelen voor een bevolking van 30 miljoen.³⁶³ In september 2021 is volgens OCHA 0,1 % van de Jemenitische bevolking gevaccineerd tegen COVID-19. Wel is hierbij 61 % van het medisch personeel ingeënt.³⁶⁴

Het database project Yemen Archive schrijft in november 2019 dat 134 aanvallen op hospitalen in Jemen gekwalificeerd kunnen worden als oorlogsmisdaden. 72 van deze aanvallen zijn uitgevoerd door de Saoedische coalitie en 52 door de al-Houthi's.³⁶⁵

In de eerste helft van 2021 vonden er zo'n 381 geweldsincidenten tegen burgerwoningen plaats.³⁶⁶ In 2020 waren dit er nog 994, een daling ten opzichte van 2019 toen het er zo'n 1.268 waren. Volgens OCHA leden privéwoningen, van alle burgerstructuren, het meeste schade in het conflict in 2019. Daarnaast vonden er in 2019 zo'n 168 incidenten plaats waarbij civiele infrastructuur beschadigd raakte bij geweldsincidenten. Dit was een daling met 75 % ten opzichte van 2018 toen er 371 van dergelijke incidenten plaatsvonden. In 2019 zijn vooral scholen (21 %) en vervoersinfrastructuur (18 %) getroffen.³⁶⁷

Volgens het UN World Food Programme hebben in 2021 zo'n 20,7 miljoen Jemenieten nood aan een of andere vorm van humanitaire hulp.³⁶⁸ De ngo Humanity & Inclusion schrijft in juni 2020 dat zowat twee derde van de Jemenitische bevolking nood heeft aan humanitaire hulp.³⁶⁹ Nog volgens het World Food Programme zijn in 2021 zo'n 16,2 miljoen Jemenieten voedselonzeker. Daarnaast zijn zo'n 11 miljoen personen afhankelijk van drinkwater via pijpleidingen en 4 miljoen van drinkwater via tankwagens. Deze personen hebben hun drinkwaterverbruik sinds september 2019 drastisch moeten verminderen omdat de olieprijs hard stegen in Jemen wat de aanvoer bemoeilijkt. Volgens UNHCR hebben in 2021 zo'n 18 miljoen Jemenieten geen toegang tot veilig drinkwater.³⁷⁰ De beperkte toegang tot drinkwater leidde al meermaals tot cholera-uitbraken in Jemen. In 2019 waren er zo'n 380.000 vermoedelijke besmettingen.³⁷¹

Het VN-Panel van experts voor Jemen schrijft in 2019 en 2021 dat alle strijdende partijen zich schuldig maken aan het vertragen van goedkeuringen voor en het vrijgeven van essentiële en humanitaire producten. Het VN-Panel en de mensenrechtenorganisatie Mwatana schrijven dat vooral de al-Houthi's een sterke inmenging in het werk van humanitaire organisaties tonen. Ze beperken de bewegingsvrijheid van hulpverleners en verplichten ze om hun werkzaamheden in sommige gebieden stop te zetten of ze verplichten hulporganisaties om samen te werken met al-Houthi-gelieerde organisaties die dubieus werk verlenen. Daarnaast hebben ze al meermaals beslag gelegd op voedsel en medische hulpgoederen die ze daarna naar eigen goeddunken gebruiken. Ook verplichten ze in sommige gevallen dat hulp enkel uitgereikt wordt aan personen en/of organisaties die loyaal zijn aan de al-Houthi's. Omwille van deze beperkingen dreigde het World Food Programme in 2019 zijn werking in Jemen stop te zetten, wat een onmiddellijke impact op 850.000 mensen zou hebben.³⁷² De coalitie

³⁶² International Rescue Committee, 01/12/2019, p. 12, [url](#); World Health Organisation, 25/09/2021, pp. 2-3, [url](#)

³⁶³ ACAPS, 23/03/2020, [url](#); Sanaa Center for Strategic Studies, 02/06/2020, pp. 8-9, [url](#)

³⁶⁴ OCHA, 03/10/2021, p. 8, [url](#); World Health Organisation, 25/09/2021, p. 3, [url](#)

³⁶⁵ AP, 14/11/2019, [url](#)

³⁶⁶ CIMP, 07/2021, p. 2, [url](#); CIMP, 02/2021, p. 4, [url](#)

³⁶⁷ OCHA, 02/03/2020, pp. 1, 7, [url](#); CIMP, 02/2021, p. 8, [url](#)

³⁶⁸ World Food Programme, 19/09/2021, [url](#)

³⁶⁹ Humanity & Inclusion, 12/06/2020, p. 4, [url](#)

³⁷⁰ Food and Agriculture 01/2020, p. 12, [url](#); OCHA, 14/02/2019, p. 4, [url](#); OCHA, 05/09/2021, [url](#)

³⁷¹ OHCHR, 03/09/2019, pp. 176, [url](#); World Food Programme, 19/09/2021, [url](#)

³⁷² OHCHR, 03/09/2019, pp. 187-188, [url](#); OHCHR, 13/09/2021, p. 7, [url](#); Mwatana, 09/2021, pp. 246-257, [url](#)

legt op haar beurt beperkingen op de import van voedsel en brandstof op wat tekorten in de hand werkt. Zo kreeg in augustus 2021 geen enkel schip de toestemming om in Hodeidah aan te leggen.³⁷³

De Hadi-regering schrijft in 2021 dat de Jemenitische economie sinds maart 2015 met 50 % kromp en de Jemenitische reaal (YER) sterk devalueerde. Dit leidde tot verminderde werkgelegenheid en inkomens voor de Jemenieten en een verminderde koopkracht. Daarnaast waren de prijzen voor basisproducten in 2019 gemiddeld met 150 % gestegen ten opzichte van voor het conflict. Deze factoren leggen bijkomend druk op de Jemenitische huishoudens.³⁷⁴ Sinds 2016 verhuisde de Jemenitische Centrale bank van Sanaa naar Aden en richtten de al-Houthi's in Sanaa een eigen Centrale Bank op en begonnen hun eigen YER te drukken. Sinds januari 2020 houden de YER in de al-Houthi-gebieden en die in de Hadi-gebieden er verschillende wisselkoersen op na. De YER in de Hadi-gebieden is sindsdien sterk in waarde gedaald wat leidde tot verdere prijsstijgingen en verminderde koopkracht voor de bevolking. Daarnaast leiden de twee verschillende munteenheden ook tot bijkomende kosten voor de bevolking indien ze transacties tussen de twee gebieden uitvoeren. In augustus 2021 wisselt de reaal in de Hadi-gebieden aan 1.051 YER/1 Amerikaanse dollar (USD) en in de al-Houthi-gebieden aan 599 YER/1 USD.³⁷⁵

4.3 Bewegingsvrijheid

Carnegie Endowment schrijft in 2020 dat de gevechten in Jemen de verschillende regio's van elkaar geïsoleerd hebben. De uitbreiding van de conflictzone en de controle die lokale actoren over verschillende gebieden uitoefenen hebben in de praktijk interne grenzen gecreëerd die de bewegingsvrijheid beperken. Carnegie Endowment geeft verschillende voorbeelden van dergelijke interne grenzen. Zo is het moeilijk om van het noordelijk deel van Taiz, dat de al-Houthi's controleren, naar het door de Hadi-regering gecontroleerde centrum te gaan. De controleposten tussen deze zones zijn vaak gesloten zodat men alternatieve wegen via bergpassen moet nemen. Deze zijn enkel te voet begaanbaar en doet de afstand van slechts enkele kilometers uren duren. Daarnaast ondervinden inwoners van Noord- en West-Jemen volgens Carnegie Endowment steeds meer moeilijkheden om Aden binnen te raken omdat de STC de instroom van reizigers beperkt. Personen die naar de luchthaven van Aden willen krijgen wel vrije doorgang mits ze een geldig ticket hebben en verklaren niet in Aden te zullen blijven.³⁷⁶ Ook Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) schrijft in 2019 dat het meldingen heeft ontvangen van reizigers die aan de grens van de door de STC gecontroleerde zone van Aden gecontroleerd en tijdelijk gearresteerd worden.³⁷⁷

In de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden zijn er volgens Carnegie Endowment tientallen controleposten op de wegen tussen de steden. Gewapende mannen controleren er de documenten van reizigers en doorzoeken hun bagage. Bij deze controles eist men meestal documenten opgesteld door de persoon of de instantie die men gaat bezoeken. Op die manier willen de al-Houthi's voorkomen dat personen van een andere conflictpartij in het gebied reizen. Volgens Carnegie Endowment lopen reizigers die niet aan de vereiste criteria voldoen het risico om gearresteerd te worden. Naast de controleposten binnen hun gebied hebben de al-Houthi's ook controleposten opgericht aan de buitengrenzen van de door hen gecontroleerde zone, waar ze tegenover de controleposten van de Hadi-regering opgesteld staan. Belangrijke controleposten zijn de al-Houthi controlepost in Rada'a, provincie Bayda en die van de Hadi-regering in Falaj, provincie Marib.³⁷⁸

³⁷³ OHCHR, 13/09/2021, p. 7, [url](#); World Food Programme, 19/09/2021, [url](#)

³⁷⁴ OCHA, 14/02/2019, pp. 4, 8, [url](#); Jemenitisch ministerie van Planning en Internationale Samenwerking, 09/09/2021, [url](#)

³⁷⁵ ACAPS, 10/05/2021, p. 13, [url](#); SAM, 22/09/2021, pp. 26-27, [url](#); World Food Programme, 19/09/2021, [url](#)

³⁷⁶ Carnegie Endowment, 10/02/2020, [url](#)

³⁷⁷ IDMC, 09/2019, [url](#); OHCHR, 03/09/2019, p. 83, [url](#)

³⁷⁸ Carnegie Endowment, 10/02/2020, [url](#)

Het mensenrechtenrapport van USDOS van 2021 vermeldt dat veiligheidsdiensten, rebellen, tribale groepen en milities controleposten hebben op de voorname wegen. In vele regio's vooral degene die buiten het centrale gezag vallen, beperken gewapende tribale groepen de bewegingsvrijheid, soms samen met leden van andere ordediensten. Hierbij onderwerpen ze reizigers vaak aan fysieke mishandeling, afpersing, diefstal of kortdurende ontvoering voor losgeld.³⁷⁹

Freedom House schrijft in 2020 dat de bewegingsvrijheid binnen Jemen gehinderd wordt door gevechten, beschadigde infrastructuur en controleposten van verschillende gewapende groepen die reizigers afpersen en lastig vallen.³⁸⁰ Het Early Warning Project schrijft in 2019 eveneens dat de bewegingsvrijheid in Jemen beperkt wordt.³⁸¹

USDOS vermeldt ook nog dat vrouwen bijkomende beperkingen op hun bewegingsvrijheid kennen. De mate van beperkingen hangt af van de regio, waarbij in conservatieve gebieden de beperkingen voor vrouwen het strengste zijn. Hierbij is er bij controleposten een toenemende druk voor vrouwen om zich aan het zogenaamde *mahram*-systeem te houden, wat inhoudt dat ze verplicht vergezeld moeten zijn van een mannelijk familielid.³⁸² ACAPS merkt in 2021 op dat de bewegingsvrijheid van vrouwen door gestegen transportkosten in 2021 nog verder ingeperkt is, ook voor verplaatsingen voor noodzakelijke medische zorgen.³⁸³

Hierbij moet worden opgemerkt dat de situatie rond lokale ordediensten zeer complex is in Jemen. Een studie van de Carnegie Endowment stelt dat in de door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden de al-Houthi's de ordediensten controleren en er een structureel overzicht is. De rol van de lokale tribale leiders is gemarginaliseerd en de al-Houthi's controleren er de ordediensten via een systeem van supervisors (*musharafeen*). Daarnaast vervangen ze leden van de ordediensten die ze niet vertrouwen. In de rest van Jemen is de situatie veel complexer. In de Saleh-periode vond de lokale ordehandhaving meestal plaats op een hybride manier waarbij door de overheid gesteunde milities (meestal met een tribale mix) samenwerkten met staatsactoren zoals het leger, politie en de Republican Guard. In de niet door de al-Houthi's gecontroleerde gebieden staan de tribale leiders en zogenaamde *aqil's* in voor de ordehandhaving waarbij de rol van de centrale overheid sterk verminderd is. Carnegie Endowment merkt daarbij op dat de lokale ordehandhavers veelal niet neutraal zijn, maar meestal een politieke kleur hebben en passen binnen bredere beschermingsnetwerken. Daar komt bij dat in eenzelfde gebied soms verschillende ordediensten actief zijn. Zo kan bijvoorbeeld een veiligheidsmachtiging van de ene ordedienst niet erkend worden door een andere ordedienst die in hetzelfde gebied actief is en er bijvoorbeeld controleposten heeft. In deze realiteit zijn persoonlijke connecties en "vertrouwensnetwerken" volgens Carnegie Endowment een belangrijk element om zaken te regelen. Tenslotte merkt Carnegie Endowment op dat institutionele ordediensten zoals de politie voornamelijk in steden aanwezig zijn, terwijl in de rurale gebieden de tribale leiders belangrijke ordehandhavers blijven.³⁸⁴

4.4 IDP's

In september 2021 zijn er volgens UNHCR zo'n 4 miljoen IDP's in Jemen.³⁸⁵ Begin 2019 waren er volgens OCHA nog zo'n 3.3 miljoen IDP's in Jemen ten opzichte van 2.2 miljoen IDP's in 2018. In 2018 veroorzaakte de strijd rond al-Hodeidah en de zuidelijke Rode Zeekust vanaf juni 2018 een grote IDP-

³⁷⁹ USDOS, 11/03/2020, [url](#); USDOS, 30/03/2021, [url](#)

³⁸⁰ Freedom House, 04/05/2020, [url](#)

³⁸¹ Early Warning Project, 22/11/2019, [url](#)

³⁸² USDOS, 11/03/2020, [url](#); USDOS, 30/03/2021, [url](#)

³⁸³ ACAPS, 26/08/2021, p. 3, [url](#)

³⁸⁴ Carnegie Endowment, 27/03/2020, [url](#)

³⁸⁵ UNHCR, 30/09/2021, [url](#)

stroom van zo'n 685.000 personen. In 2020 waren er vooral nieuwe IDP's door gevechten in Marib en al-Jawf.³⁸⁶

Volgens cijfers van Internal Displacement Monitoring Center (IDMC) zijn er in december 2020 zo'n 3.8 miljoen IDP's in Jemen, waarvan 223.000 IDP's door toedoen van natuurrampen en de overige door toedoen van geweld. In 2019 telde IDCM nog 3,6 miljoen IDP's en in 2018 zo'n 2,3 miljoen. IDCM telde 143.000 bijkomende IDP's door toedoen van geweld in 2020.³⁸⁷ In de periode januari – juni 2020 registreerde IOM op haar beurt 16.601 bijkomende IDP-gezinnen die in totaal zo'n 99.606 personen tellen.³⁸⁸ Volgens UNHCR zijn er in 2021 zo'n 67.000 en in 2019 zo'n 66.499 gezinnen intern verplaatst.³⁸⁹

IDMC schrijft in 2019 dat volgens hun analyse een nog groter aantal personen in Jemen de intentie had om intern te vluchten maar dat ze hiervan verhinderd zijn omwille van fysieke, economische of sociale obstakels. Volgens IDMC woont zowat de helft van de IDP's in Jemen in gehuurde huisvesting. Daarnaast leeft 35 % in kwetsbare omstandigheden in informele nederzettingen, collectieve opvangcentra, tenten en in de open lucht. Zo'n 83 % van de IDP's zijn vrouwen en kinderen.³⁹⁰ Zo'n 75 % van de IDP's verliezen hun werk ten gevolge van hun interne vlucht.³⁹¹

Volgens een studie van IDMC is voor 90 % van de IDP's een specifieke conflictgebeurtenis de aanleiding om te vluchten binnen Jemen. ACAPS schat dat dit het geval is voor zo'n 83 % van de IDP's en dat daarnaast ook overstromingen en COVID-19 grotere groepen IDP's veroorzaken in 2020. Daarbij vermeldt 32 % van de IDP's dat ze zich meer dan eens verplicht zagen om te vluchten.³⁹²

Volgens een studie van IDMC van 2020 zijn de levensomstandigheden van de IDP's vaak slecht. De absolute meerderheid leeft in deplorabele opvangomstandigheden waarbij er beperkte toegang is tot water en elektriciteit. Zowat de helft van de IDP's verklaart dat ze meermaals per maand honger lijden en 10 % zegt dat dit elke dag het geval is.³⁹³ ACAPS schrijft in 2021 dat de levensomstandigheden van IDP's in 2020 verder verslechterd zijn. Dit geldt zeker voor personen die reeds langdurig IDP zijn. Zowat een derde van de IDP's zou verblijven in afgelegen nederzettingen waar ze moeilijk toegang hebben tot levensnoodzakelijke diensten en hulpverlening.³⁹⁴

IDMC schrijft in 2020 dat een strikt grensbeleid het voor veel Jemenieten moeilijk maakt om het land te ontvluchten en ze dus vaak enkel binnen Jemen kunnen migreren. Zo is Saoedi-Arabië in 2003 begonnen met de bouw van een grenshek en bouwt ook Oman een grensmuur. Sinds 2013 heeft Saoedi-Arabië ook zijn arbeidswet aangepast waardoor het sindsdien al meer dan 600.000 Jemenieten deporteerde die illegaal in het land verbleven. Volgens IDMC verklaren IDP's dat een vlucht buiten Jemen voor velen onmogelijk is omdat de economische kost te hoog ligt. Een vlucht naar Europa zou zo'n 26.000 USD kosten.³⁹⁵

Jemen is het enige land op het Arabische schiereiland dat de Vluchtelingenconventie en het Protocol (1967) getekend heeft. Volgens cijfers van UNHCR herbergt het in september 2021 zo'n 141.308 vluchtelingen en asielzoekers waarvan het merendeel Somali's en Ethiopiërs zijn. Ongeveer 65 % van deze groep verblijft in het zuiden van Jemen. In 2019 registreerde UNHCR 10.576 nieuwe asielzoekers in Jemen. Het citeert daarbij ook cijfers van IOM volgens welke er in 2019 132.200 migranten Jemen

³⁸⁶ OCHA, 14/02/2019, p. 4, [url](#); ACAPS, 10/05/2021, pp. 8-9, [url](#)

³⁸⁷ UNHCR, 03/2020, p. 6, [url](#); IDMC, s.d., [url](#); UNHCR, 30/09/2021, [url](#)

³⁸⁸ IOM, 28/06/2020, [url](#)

³⁸⁹ UNHCR, 30/09/2021, [url](#)

³⁹⁰ IDMC, s.d., [url](#)

³⁹¹ IDMC, 05/06/2020, p. 3, [url](#)

³⁹² IDMC, 17/04/2020, pp. 10, 16, [url](#); ACAPS, 10/05/2021, pp. 8-9, [url](#)

³⁹³ IDMC, 17/04/2020, pp. 18-19, [url](#)

³⁹⁴ ACAPS, 10/05/2021, pp. 8-9, [url](#)

³⁹⁵ IDMC, 05/06/2020, p. 2, [url](#)

binnenkwamen, grotendeels Ethiopiërs. Volgens UNHCR zijn er daarnaast nog zo'n 150.000 asielzoekers in Jemen aanwezig die niet geregistreerd zijn. In de periode 2017 – maart 2020 keerden zo'n 5.400 Somali's via een UNHCR-programma terug naar Somalië.³⁹⁶

4.5 Landmijnen

De impact op de burgerbevolking uit zich eveneens in de aanwezige landmijnen en andere resterende oorlogsmunitie (*Unexploded ordinance (UXO's)* en *Improvised explosive devices (IED's)*) die volgens bronnen zeker sinds 2011 aanwezig zijn.³⁹⁷

De ngo Conflict Armament Research publiceerde in 2018 een rapport waarin het stelt dat de al-Houthi's sterk gebruik maken van landmijnen. Volgens het rapport produceren de al-Houthi's zelf een breed spectrum aan landmijnen. De ngo citeert beweringen van de Hadi-regering die stelt dat ze in de periode 2016 - 2018 al 300.000 al-Houthi landmijnen opgeruimd heeft, een bewering die Conflict Armament Research zelf niet kon verifiëren.³⁹⁸

De Eminent Group of Experts van de UN High Commissioner for Human Rights schrijft in september 2019 dat het gebruik van anti-persoons en anti-voertuig landmijnen door de al-Houthi's al geleid heeft tot aanzienlijke schade voor burgers. Volgens de VN-experten is de plaatsing van landmijnen door de al-Houthi's in strijd met het internationaal recht. De experts konden zelf het plaatsen van landmijnen vaststellen in de provincies Aden, Hodeidah, Lahij en Taiz.³⁹⁹ Volgens Mwatana plaatsten de al-Houthi's al landmijnen in de provincies Aden, Hodeidah, Lahj en Taiz.⁴⁰⁰

De ngo Landmine and Cluster Munition Monitor schrijft in november 2019 dat de al-Houthi's in Jemen gebruik maken van anti-persoons en anti-voertuig landmijnen in 2018 en 2019. Dit voornamelijk aan de westkust van Jemen nabij de haven van Hodeidah. Daarnaast zijn er volgens de ngo ook meldingen van landmijnen die de al-Houthi's plaatsen langs de kust, de grens met Saoedi-Arabië, rond belangrijke steden, langs wegen en om eventuele terugtochten te dekken. Een gebied zoals Aden, dat in 2003 vrij van landmijnen verklaard is, werd volgens de ngo sinds 2015 wellicht opnieuw besmet met landmijnen. De ngo merkt ten slotte op dat het geen aanwijzingen heeft dat de Saoedi-geleide coalitie landmijnen gebruikt in Jemen.⁴⁰¹

De ngo Artsen Zonder Grenzen schrijft in 2019 dat duizenden landmijnen en IED's in zuidwest Jemen burgers doden en verminken en het roept de Jemenitische overheid en ontminningsorganisaties op om bewoonde gebieden te ontdoen van landmijnen.⁴⁰²

De ngo Landmine and Cluster Munition Monitor telde in 2019 248 slachtoffers van landmijnen tegenover 596 in 2018 (geen onderscheid doden en gewonden).⁴⁰³ Daarnaast vermeldt Landmine and Cluster Munition Monitor dat er in 2020 in Jemen 11 dodelijke slachtoffers vielen ten gevolge van clustermunitie.⁴⁰⁴

Het Civilian Impact Monitoring Project (CIMP) van de Verenigde Naties publiceerde in september 2019 een rapport over de impact van landmijnen, UXO's en IED's in Jemen in 2018 en januari-juni 2019. In

³⁹⁶ UNHCR, 03/2020, pp. 4, 18, [url](#)

³⁹⁷ Landmine and cluster munition Monitor, 19/11/2012, [url](#); Landmine and cluster munition Monitor, 06/12/2013, [url](#); HRW, 27/05/2013, [url](#)

³⁹⁸ Conflict Armament Research, 09/2018, [url](#)

³⁹⁹ OHCHR, 09/08/2019, p. 8, [url](#)

⁴⁰⁰ Mwatana, 09/2021, p. 276, [url](#)

⁴⁰¹ Landmine and cluster munition Monitor, 21/11/2019, pp. 13-14, 28, [url](#)

⁴⁰² Artsen Zonder Grenzen, 09/01/2019, [url](#)

⁴⁰³ Landmine and Cluster Munition Monitor, 21/11/2019, p. 56, [url](#); Landmine and cluster munition Monitor, 12/11/2020, p. 38, [url](#)

⁴⁰⁴ Landmine and cluster munition Monitor, 15/09/2021, p. 48, [url](#)

2018 waren er 148 incidenten met landmijnen, *UXO's* en *IED's* waarbij er volgens CIMP 405 burgerslachtoffers (180 doden, 225 gewonden) vielen. Volgens cijfers die CIMP in 2020 publiceerde vielen er in 2019 in totaal 428 burgerslachtoffers bij 191 incidenten met landmijnen, *UXO's* en *IED's*. CIMP maakt hierbij geen vermelding van het aantal dodelijke slachtoffers en gewonden. In 2020 vielen er volgens CIMP 248 burgerslachtoffers bij dit type geweld waarvan 129 dodelijke. In de eerste helft van 2021 telde CIMP 123 burgerslachtoffers van landmijnen, *UXO's* en *IED's*. In 2019 deden deze incidenten zich voornamelijk voor in de nabijheid van de frontlinies van Taiz, Hodeidah, al-Bayda, Sanaa en al-Dhaleh. In 2020 was dit voornamelijk in Bayda, al-Jawf, Hodeidah en Marib.⁴⁰⁵

In de periode 2016 – 2018 is er volgens Landmine and Cluster Munition Monitor 4,05 km² terrein vrijgemaakt van landmijnen en zijn er 14.031 landmijnen vernietigd. Daarnaast moet er nog 323 km² ontdaan worden van landmijnen, los van een onbekend aantal nieuwe zones met landmijnen. In 2019 is er volgens de ngo 3,1 km² terrein landmijnenvrijgemaakt waarbij er 1.536 landmijnen vernietigd zijn.⁴⁰⁶ In de periode januari – augustus 2021 hebben Mine Action en partnerorganisaties zo'n 2 km² terrein vrijgemaakt van 403 *IED's*, 4.095 landmijnen en 31.173 *UXO's*.⁴⁰⁷

In 2020 schrijft de ngo dat er geen duidelijkheid is over de omvang van het totale gebied dat in Jemen besmet is met landmijnen. Zo worden er in sommige gebieden landmijnen gelegd die geen onderdeel zijn van officiële voorraden en komt het voor dat er in gebieden waar landmijnen verwijderd zijn later weer nieuwe gelegd worden. Dit laatste is onder andere het geval in Aden.⁴⁰⁸

⁴⁰⁵ CIMP, 09/2019, [url](#); OCHA, , 02/03/2020, p. 9, [url](#); CIMP, 02/2021, pp. 7, 10, [url](#); CIMP, 04/2021, p. 6, [url](#); CIMP, 07/2021, p. 6, [url](#)

⁴⁰⁶ Landmine and cluster munition Monitor, 12/11/2020, p. 55, [url](#)

⁴⁰⁷ OCHA, 03/10/2021, p. 5, [url](#)

⁴⁰⁸ Landmine and cluster munition Monitor, 21/11/2019, pp. 32, 37, [url](#); Landmine and cluster munition Monitor, 12/11/2020, p. 30, [url](#)

Samenvatting

Na het aftreden van president Saleh en het overgangsakkoord van november 2011 verbeterde de veiligheidssituatie in Jemen aanzienlijk. In 2012 is Hadi verkozen als nieuwe president, maar na vastlopende hervormingen en falend beleid kwam hij al snel onder druk te staan van de al-Houthi's die in september 2014 de hoofdstad Sanaa overnamen en Hadi dwongen om in november 2014 een nieuwe regering te vormen. In februari 2015 viel deze regering en namen de al-Houthi's het gezag in Sanaa over. President Hadi vluchtte eerst naar Aden en vervolgens naar Saoedi-Arabië.

De al-Houthi's hebben vervolgens hun militaire opmars verdergezet en voerden strijd met verschillende stammen, AQAP en gevechtseenheden die trouw bleven aan Hadi. Het strijdtoneel was verspreid over de regio's, maar de voornaamste brandhaarden situeerden zich in de zuidelijke regio's van Jemen.

Op 25 maart 2015 startte een militaire coalitie geleid door Saoedi-Arabië een campagne van luchtbombardementen in Jemen om de al-Houthi's klein te krijgen. Samen met de VAE, die voornamelijk grondtroepen voor de coalitie leverden, slaagde deze erin om de al-Houthi's weg te dringen uit het zuiden van Jemen. In het noordwesten hielden de al-Houthi's evenwel stand.

Er vonden verschillende rondes van mislukte vredesgesprekken plaats die gepaard gingen met gedeeltelijke wapenstilstanden, maar op het terrein vinden er tot heden voortdurend gevechten plaats tussen de verschillende strijdende partijen.

De VAE richtten vanaf 2015 verschillende gewapende groeperingen op die ze anno 2021 nog steeds ondersteunen en kunnen gebruiken om onrechtstreeks hun belangen veilig te stellen. In 2019 kondigden de VAE aan dat ze Jemen zouden verlaten, maar in de praktijk behouden ze een beperkte eigen militaire aanwezigheid in Jemen en blijven ze een aanzienlijk aantal militieën ondersteunen.

In Aden ontstond er in 2017 de Southern Transitional Council (STC) als nieuwe vaandeldrager van de Zuidelijke Beweging. De VAE steunen deze STC die in augustus 2019 de macht overnam in Aden en zo een open conflict creëerde met de Hadi-regering. In november 2019 sloten deze twee partijen een vredesovereenkomst die echter niet geïmplementeerd raakte. De STC riep dan in april 2020 zelfbestuur uit waarna de gewapende confrontaties opnieuw toenamen. In december richtten de STC en Hadi een gezamenlijke regering op die zetelt in Aden. Hierdoor stopte de onderlinge gewapende strijd, al staan beide partijen op gespannen voet met elkaar.

Aan de westkust van Jemen slaagde Tareq Saleh, een neef van de vroegere president, erin om vanaf 2018 met steun van de VAE een eigen zone te controleren. Tareq Saleh vaart een eigen koers en erkent het gezag van de Hadi-regering niet. In de provincies Hadramawt en Mahra slaagden lokale tribale groepen erin om een eigen autonomie uit te bouwen, los van de Hadi-regering en de STC.

De Hadi-regering is in naam nog steeds de legitieme autoriteit in Jemen maar heeft op het terrein nog maar beperkte invloed. Militair steunt het op de Saoedi-geleide coalitie en lokale gewapende groepen. Deze groepen staan in naam onder het gezag van de Hadi-regering maar in de praktijk hebben ze vaak hun eigen agenda. Een deel van hen zijn eerder gedreven door een anti-Houthi-agenda dan door trouw aan de Hadi-regering.

De al-Houthi's zijn er ondertussen in geslaagd om in het westen van Jemen hun eigen gebied onder controle te houden. In 2021 voeren ze actieve militaire offensieven uit om Marib te veroveren en boeken ze ook terreinwinst naar het zuiden toe.

AQAP en IS zijn in 2020 sterk verzwakt en hun invloed op het terrein is beperkt. Ze slagen er nog wel in om af en toe een aanslag te plegen.

De voortdurende gevechten tussen de verschillende strijdende partijen en de bombardementen van de Saoedi-geleide coalitie hebben nieuwe golven van IDP's teweeggebracht en veroorzaakten zware

schade aan de Jemenitische infrastructuur. De Jemenitische economie leed hierbij ook zeer zware verliezen. De humanitaire situatie is zeer slecht en tal van bronnen bestempelen het als de ergste humanitaire crisis ter wereld. Bij de gevechten en bombardementen vielen er al een groot aantal burgerslachtoffers. In de tweede helft van 2019 is er een voorzichtige daling van het aantal slachtoffers en geweldsincidenten waarneembaar ten opzichte van 2018 maar hun aantal blijft aanzienlijk. Het aantal burgerslachtoffers in 2020 ligt enigszins hoger dan in 2019, maar in 2021 is er een lichte daling merkbaar.

Volgens de bronnen maken de verschillende strijdende partijen zich bij de gevechten schuldig aan schendingen van het internationaal humanitair recht. De bombardementen van de Saoedische coalitie zouden een groot aantal burgerslachtoffers maken en er zijn meldingen van het gebruik van clusterbommen. De al-Houthi's maken op hun beurt veelvuldig gebruik van landmijnen. Er zijn meldingen dat de al-Houthi's, de Hadi-regering en de VAE zich schuldig maken aan arbitraire detenties en verdwijningen.

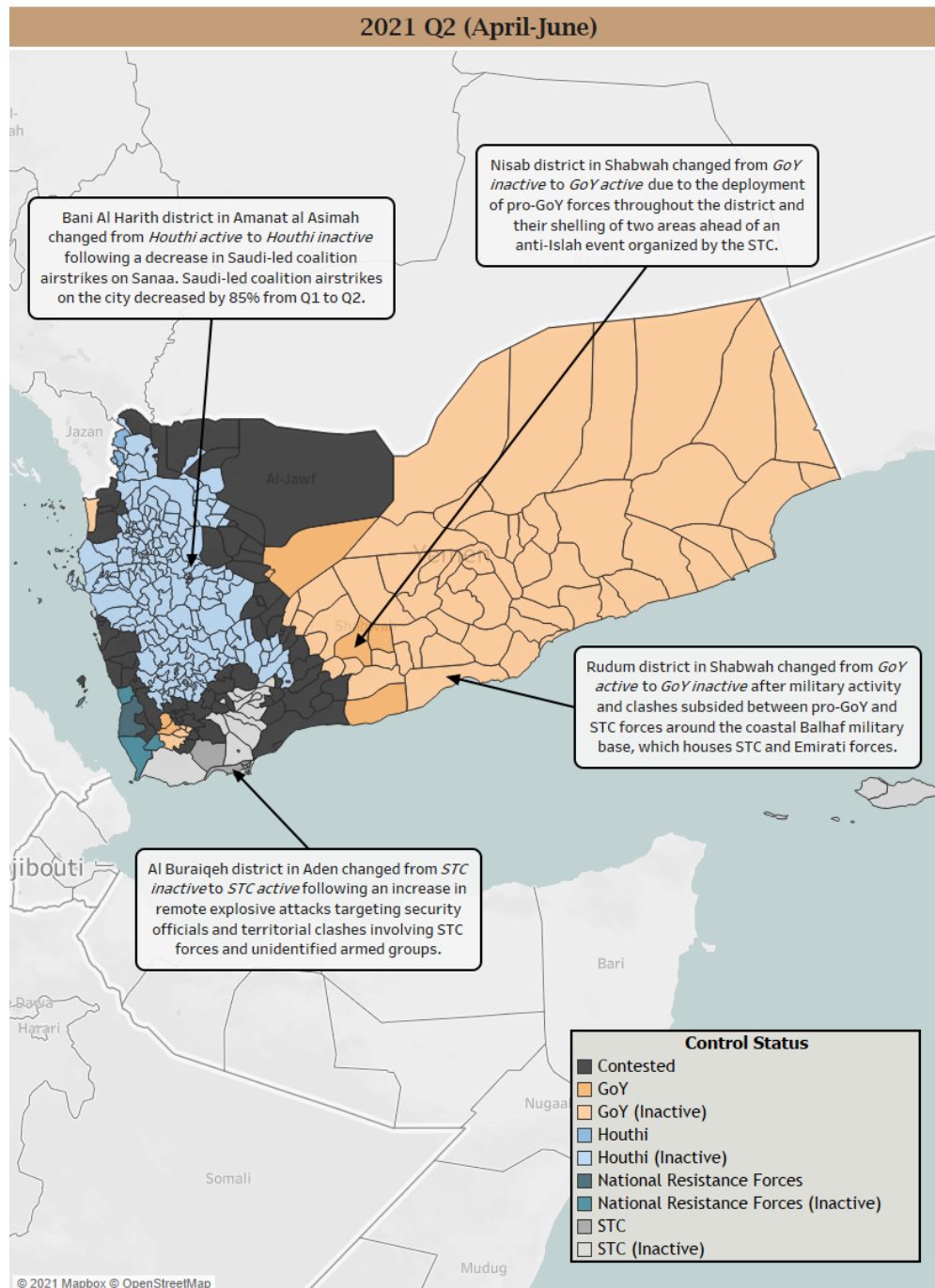
Bijlagen

1. Kaart: Political map of Yemen⁴⁰⁹

⁴⁰⁹ Ezilon Maps, s.d., [url](http://ezilon.com)

2. Kaart ACLED: State of Yemen 2021 Q2

The state of Yemen: Q1 2021 – Q2 2021⁴¹⁰

⁴¹⁰ ACLED, 11/08/2021, [url](#)

Bibliografie

Abaad, *Abaad Report: 7,000 Yemenis killed in 2014, Houthis control 70 % of the state army capabilities*, 04/01/2015, <http://www.abaadstudies.org/?p=1837&lang=en> [geraadpleegd 28/04/2015]

ACAPS, *Conflict escalation in Marib and potential humanitarian and economic impacts scenario*, 07/2021, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20210726_acaps_yemen_analysis_hub_marib_scenario.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]

ACAPS, *COVID-19: Impact on Yemen: Risk report*, 23/03/2020, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/COVID-19%20-%20Impact%20on%20Yemen%20-%20Risk%20report%20%E2%80%93%2023%20March%202020.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

ACAPS, *The Houthi supervisory system*, 17/06/2020, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20200617_acaps_yemen_analysis_hub_the_houthi_supervisory_system.pdf [geraadpleegd 23/06/2020]

ACAPS, *Yemen crisis impact overview Key humanitarian developments in 2020 and outlook for 2021*, 10/05/2021, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20210510_acaps_yah_crisis_impact_overview_0.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]

ACAPS, *Yemen CrisisInSight: Trends in 2019 & Outlook into 2020*, 13/05/2020, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20200513_acaps_yemen_analysis_hub_trends_in_2019_outlook_into_2020_0.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

ACAPS, *Yemen Social impact monitoring report: April - June 2021*, 26/08/2021, https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20210826_acaps_yah_simp_april_to_june.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]

Airwars, *US Forces in Yemen: Trump*, 2021, <https://airwars.org/conflict/us-forces-in-yemen/> [geraadpleegd 4/09/2021]

Al-Jazeera, *Analysis: Boots on the ground in Yemen? Think again*, 09/04/2015, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2015/04/analysis-boots-ground-yemen-150408112912763.html> [geraadpleegd 07/05/2015]

Al-Jazeera, *Ban Ki-moon: 'Serious violations' of Yemen ceasefire*, 27/06/2016, <http://www.aljazeera.com/news/2016/06/yemen-ceasefire-violations-160626172944163.html> [geraadpleegd 11/08/2016]

Al-Jazeera, *Yemen leader signs power transfer deal*, 11/2011, www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/11/2011112355040101606.html [geraadpleegd op 04/07/2013]

Al-Jazeera, *Yemen report highlights turmoil's human cost*, 04/01/2015, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2015/01/report-details-human-cost-yemen-turmoil-20151412359668949.html> [geraadpleegd 28/04/2015]

Al-Masdar, *Left without pay, UAE-backed fighters in Yemen's south face precarious future*, 01/02/2020, <https://al-masdaronline.net/national/300> [geraadpleegd 22/06/2020]

Al-Masdar, *New AQAP leader pledges allegiance to Al-Zawahiri, vows revenge against America*, 22/03/2020, <https://al-masdaronline.net/national/506> [geraadpleegd 22/06/2020]

Al-Masdar, *New batch of Saudi-trained Yemeni forces arrive at Aden airport*, 03/04/2020, <https://al-masdaronline.net/national/584> [geraadpleegd 22/06/2020]

Al-Masdar, *Parallel militaries: Anatomy of the armed forces fighting Yemen's war*, 03/01/2021, <https://al-masdaronline.net/national/915> [geraadpleegd 24/09/2021]

Al-Masdar, *Saudi Arabia considers STC proposal to restart Riyadh Agreement*, 29/05/2020, <https://al-masdaronline.net/national/848> [geraadpleegd 22/06/2020]

Al-Masdar, *The Presidential Protection Brigades: Hadi's muscle in the south*, 11/05/2020, <https://al-masdaronline.net/national/771> [geraadpleegd 22/06/2020]

Al-Monitor, *Houthis revive Shiite festivals to strengthen grip on north*, 08/08/2021, <https://www.al-monitor.com/originals/2021/08/houthis-revive-shiite-festivals-strengthen-grip-north#ixzz78390PNWq> [geraadpleegd 24/09/2021]

Amnesty International (AI), *Annual Report 2012- Yemen*, 24/5/2012, [geraadpleegd op 31/8/2012], www.amnesty.org [geraadpleegd op 04/07/2013]

Amnesty International (AI), *Yemen: 'Where is my father?': Detention and disappearance in Huthi-controlled Yemen*, 18/05/2016, <https://www.amnesty.org/download/Documents/MDE3140062016ENGLISH.PDF> [geraadpleegd 11/08/2016]

Arab Center for Research and Policy Studies, *The Declaration of Self-Rule in South Yemen: Background and Implications*, 04/05/2020, <https://www.dohainstitute.org/en/PoliticalStudies/Pages/The-Declaration-of-Self-Rule-in-South-Yemen-Background-and-Implications.aspx> [geraadpleegd 22/06/2020]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Codebook*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2827> [geraadpleegd op 10/05/2019]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED Codebook*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2827/> [geraadpleegd op 10/05/2019]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *ACLED User Guide for Media*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/2820/> [geraadpleegd op 10/05/2019]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Coding review Process*, 10/04/2019, <https://www.acleddata.com/download/3705/> [geraadpleegd op 10/05/2019]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Full Dashboard, Yemen, Time period: 01/01/2015 – 24/09/2021*, laatst geraadpleegde update van 24/09/2021, <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard> [geraadpleegd 22/06/2020]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Press release: Yemen war death toll exceeds 90,000 according to new ACLED data for 2015*, 18/06/2019, <https://acleddata.com/2019/06/18/press-release-yemen-war-death-toll-exceeds-90000-according-to-new-acled-data-for-2015/> [geraadpleegd 22/06/2020]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional overview: Middle East 22-26 March 2021*, 01/04/2021, <https://acleddata.com/2021/04/01/regional-overview-middle-east20-26-march-2021/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional overview: Middle East 24-30 April 2021*, 05/05/2021, <https://acleddata.com/2021/05/05/regional-overview-middle-east24-30-april-2021/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional overview: Middle East 11-17 September 2021*, 22/09/2021, <https://acleddata.com/2021/09/22/regional-overview-middle-east11-17-september-2021/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Regional overview: Middle East 25 September-1 October 2021*, 6/10/2021, <https://acleddata.com/2021/10/06/regional-overview-middle-east25-september-1-october-2021/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Research hub: war in Yemen*, 23/09/2021, <https://acleddata.com/research-hub-war-in-yemen/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Research hub: war in Yemen*, 24/09/2021, <https://acleddata.com/research-hub-war-in-yemen/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *The myth of stability: infighting and repression in Houthi-controlled territories*, 09/02/2021, <https://acleddata.com/2021/02/09/the-myth-of-stability-infighting-and-repression-in-houthi-controlled-territories/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *The state of Yemen: Q1 2021 – Q2 2021*, 11/08/2021, <https://acleddata.com/2021/08/11/the-state-of-yemen-q1-2021-q2-2021/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *The wartime transformation of Aqap in Yemen*, 14/12/2020, <https://acleddata.com/2020/12/14/the-wartime-transformation-of-aqap-in-yemen/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Yemen snapshots: 2015-2019*, 18/06/2019, <https://acleddata.com/2019/06/18/yemen-snapshots-2015-2019/> [geraadpleegd 22/06/2020]

Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), *Yemen's fractured south: Aden, Abyan, and Lahij*, 18/12/2019, <https://acleddata.com/2019/12/18/yemens-fractured-south-aden-abyan-and-lahij/> [geraadpleegd 24/09/2021]

Artsen Zonder Grenzen, *Yemen: Land mines take heavy toll on civilians*, 09/01/2019, <https://reliefweb.int/report/yemen/yemen-land-mines-take-heavy-toll-civilians> [geraadpleegd 22/06/2020]

Associated Press (AP), *Report: Over 130 attacks on medical facilities in Yemen war*, 14/11/2019, <https://apnews.com/8cae880768a849158756a03deefc1ce2> [geraadpleegd 22/06/2020]

BBC News, *Yemen's president Ali Abdullah Saleh cedes power*, 27/2/2012, www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-17177720 [geraadpleegd op 04/07/2013]

Behorizon, *Yemen crisis horizon (15 - 21 Jun 2020)*, 16/06/2020, <https://behorizon.org/wp-content/uploads/2020/06/YEMEN-15-21-Jun-2020.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

Bertelsman Stiftung, *BTI 2020 - Yemen Country Report 2020*, 29/04/2020, <https://www.bti-project.org/en/reports/country-report-YEM.html> [geraadpleegd 22/06/2020]

Bertelsmann Stiftung, *BTI 2014 — Yemen Country Report*, 01/2014, <http://www.bti-project.org/reports/country-reports/mena/yem/index.nc> [geraadpleegd 14/11/2014]

Bloomberg, *Yemen Rebels Hit Mokha Port With Missiles, Drones: Joint Forces*, 11/09/2021, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-09-11/yemen-rebels-hit-mokha-port-with-missiles-drones-joint-forces> [geraadpleegd 24/09/2021]

Brookings Doha Center (Sharqieh I.), *A lasting peace? Yemen's long journey to national reconciliation*, 11/02/2013 <http://www.brookings.edu/research/papers/2013/02/11-yemen-national-reconciliation-sharqieh> [geraadpleegd op 27/06/2013]

Carnegie Endowment for International Peace (al-Falahi A.), *Yemen's Fraught Constitution Drafting Committee*, 02/05/2014, <http://carnegieendowment.org/sada/2014/05/02/yemen-s-fraught-constitution-drafting-committee/h9tn> [geraadpleegd 14/11/2014]

Carnegie Endowment for International Peace (al-Muslimi F.), *A new deal for Yemen?*, 31/10/2014, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=57091> [geraadpleegd 14/11/2014]

Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), *Rising Extremism in Yemen*, 19/02/2016, <http://carnegieendowment.org/sada/?fa=62832> [geraadpleegd 11/08/2016]

Carnegie Endowment for International Peace (Arrabyee N.), *Saudi Arabia's Unholy War*, 03/03/2016, <http://carnegieendowment.org/sada/?fa=62959> [geraadpleegd 11/08/2016]

Carnegie Endowment for International Peace (Nagi A.), *Eastern Yemen's Tribal Model for Containing Conflict*, 31/03/2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/31/eastern-yemen-s-tribal-model-for-containing-conflict-pub-81403> [geraadpleegd 22/06/2020]

Carnegie Endowment for international Peace (Nagi A.), *Five Years of Yemen Conflict Yield Muddled Picture for Saudi Coalition*, 31/03/2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/31/five-years-of-yemen-conflict-yield-muddled-picture-for-saudi-coalition-pub-81406> [geraadpleegd 22/06/2020]

Carnegie Endowment for International Peace (Nagi A.), *Shuyyukh, Policemen and Supervisors: Yemen's Competing Security Providers*, 27/03/2020, <https://carnegie-mec.org/2020/03/27/shuyyukh-policemen-and-supervisors-yemen-s-competing-security-providers-pub-81385> [geraadpleegd 22/06/2020]

Carnegie Endowment for International Peace (O'Neill B.), *Aden's port in the storm*, 6/9/2012, http://carnegieendowment.org/sada/index.cfm?fa=show&article=49291&solr_hilite=Yemen [geraadpleegd op 04/07]

- Carnegie Endowment for International Peace (Shuja al-Deen M.), *The Houthi-Tribal Conflict in Yemen*, 23/04/2019, <https://carnegieendowment.org/sada/78969> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Carnegie Endowment for International Peace (Transfeld M.), *Houthis on the Rise in Yemen*, 31/10/2014, <http://carnegieendowment.org/sada/2014/10/31/houthis-on-rise-in-yemen/ht8x> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Carnegie Endowment, *Divided, Yemen is Falling*, 10/02/2020, <https://carnegie-mec.org/diwan/80980> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Center for Applied Research in Partnership with the Orient (CARPO), *Local Security Governance in Yemen in Times of War The Cases of al-Hudayda, Ta'iz and Aden*, 15/04/2021, <https://carpo-bonn.org/wp-content/uploads/2021/04/YPC-CARPO-Local-Security-Governance-in-Yemen-in-Times-of-War-final.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Chatham House, *Yemen: Key Players and Prospects for Peace*, 18/11/2015, https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/events/2015-11-07-yemen-key-players-prospects-peace-meeting-summary_4.pdf [geraadpleegd 04/07/2016]
- Chatham House, *Yemen: Stemming the Rise of a Chaos State*, 25/05/2016, <https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/publications/research/2016-05-25-yemen-stemming-rise-of-chaos-state-salisbury.pdf> [geraadpleegd 04/07/2016]
- Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *2020 Annual Report*, 02/2021, <https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/2020%20CIMP%20Annual%20Report.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *CIMP quarterly report Q1: January - March 2021*, 04/2021, https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Quarterly%20Report_2021_Q1.pdf
- Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *CIMP Quarterly Report, Q2: April - June 2021*, 07/2021, https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/CIMP%20Quarterly%20Report_2021_Q2.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Civilian Impact Monitoring Project (CIMP), *Thematic report: the threat to civilians from explosive ordnance*, 09/2019, https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/20190901_CIMP%20Thematic%2001_Explosive%20Ordnance.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Combatting Terrorism Center (CTC) (Coombs C.L.), *Yemen's use of militias to maintain stability in Abyan province*, in *CTC Sentinel*, 20/03/2013, <http://www.ctc.usma.edu/posts/yemens-use-of-militias-to-maintain-stability-in-abyan-province> [geraadpleegd op 27/6/06/2013]
- Combatting Terrorism Center (CTC) (Swift C.), *Arc of Convergence: AQAP, Ansar al-sharia and the struggle for Yemen*, in *CTC Sentinel*, 21/6/2012, www.ctc.usma.edu/posts/arc-of-convergence-aqap-ansar... [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Conflict Armament Research, *Mines and ieds employed by Houthi forces on Yemen's west coast*, 09/2018, https://www.conflictarm.com/download-file/?report_id=2949&file_id=2954 [geraadpleegd 22/06/2020]
- Congressional Research Service (Sharp J.), *Yemen: Background and U.S. Relations*, 06/02/2014, http://mercury.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/100174/ipublicationdocument_singledocument/182bd65e-6174-4ad4-ae07-b06680a84bde/en/221758.pdf, [geraadpleegd 14/11/2014]
- Congressional Research Service, *Congress and the War in Yemen: Oversight and Legislation 2015-2020*, 19/06/2020, <https://fas.org/sqp/crs/mideast/R45046.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Congressional Research Service, *Yemen: Civil War and Regional Intervention*, 21/03/2021, <https://sqp.fas.org/crs/mideast/R43960.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Council on Foreign Relations, *Yemen in Crisis*, 19/04/2016, <http://www.cfr.org/yemen/yemen-crisis/p36488> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Counterterrorism Project, *Muslim brotherhood in Yemen*, 04/2019, https://www.counterextremism.com/sites/default/files/mb_pdf/MB%20Branch_Yemen_050219_0.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

- Critical Threats (Curran C.), *Tracker: unrest in Southern Yemen*, 16/5/2011, <http://www.criticalthreats.org/yemen/tracker-unrest-southern-yemen> [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Critical Threats (Gordon S.), *Tribal militias in Yemen: al Bayda and Shabwah*, 07/02/2013, <http://www.criticalthreats.org/yemen/gordon-tribal-militias-yemen-al-bayda-and-shabwah-february-7-2013> [geraadpleegd op 27/06/2013]
- Critical Threats (Zimmerman K.), *Yemen's Pivotal Moment*, 02/2014, http://www.criticalthreats.org/sites/default/files/pdf_upload/analysis/Zimmerman_Yemen_Pivotal_Moment_February_2014.pdf [geraadpleegd 14/11/2014]
- Critical Threats, *2015 SAUDI-LED INTERVENTION IN YEMEN: ORDER OF BATTLE*, 23/04/2015, <http://www.criticalthreats.org/yemen/caris-saudi-intervention-order-battle-april-23-2015> [geraadpleegd 28/04/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: April 17*, 17/04/2015, <http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-april-17-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: April 29*, 29/04/2015, <http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-april-29-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: February 9*, 09/02/2015, <http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-february-9-2015> [geraadpleegd 28/02/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: March 27*, 27/03/2015, <http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-march-27-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2015 Yemen Crisis Situation Report: May 1*, 01/05/2015, <http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-may-1-2015> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Critical Threats, *2016 Yemen Crisis Situation Report: April 19*, 19/04/2016, <http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-april-19-2016> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Critical Threats, *2016 Yemen Crisis Situation Report: August 4*, 04/08/2016, <http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-august-4-2016> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Critical Threats, *2016 Yemen Crisis Situation Report: May 2*, 02/05/2016, <http://www.criticalthreats.org/yemen/yemen-crisis-situation-reports-may-2-2016> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Critical Threats, *Abyani tribes and al Qaeda in the Arabian Peninsula in Yemen*, 25/7/2012, www.criticalthreats.org/print/4743 [geraadpleegd op 04/07/2013]
- Critical Threats, *Challenging the Yemeni State: ISIS in Aden and al Mukalla*, 09/06/2016, <http://www.criticalthreats.org/yemen/zimmerman-diamond-challenging-yemeni-state-isis-in-aden-al-mukalla-june-9-2016> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Critical Threats, *Gulf of Aden Security Review*, 15/08/2016, <http://www.criticalthreats.org/yemen/gulf-aden-security-review> [geraadpleegd 18/08/2016]
- Critical Threats, *Gulf of Aden security Review*, s.d., <http://www.criticalthreats.org/yemen/gulf-aden-security-review> [geraadpleegd op 11/06/2013]
- Critical Threats, *ISIS in Yemen: Fueling the Sectarian Fire*, 20/03/2015, <http://www.criticalthreats.org/yemen/knutsen-isis-yemen-fueling-sectarian-fire-march-20-2015> [geraadpleegd 28/04/2015]
- Critical Threats, *Warning: AQAP's Looming Threat in Yemen*, 14/08/2014, <http://www.criticalthreats.org/yemen/knutsen-zimmerman-warning-aqap-looming-threat-yemen-august-14-2014> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Critical Threats, *Yemen's Counter-Terrorism Quandary*, 26/06/2014, <http://www.criticalthreats.org/yemen/knutsen-houthi-counterterrorism-quandary-june-26-2014> [geraadpleegd 14/11/2014]

- CTC Sentinel (Kendall E.), *Twenty Years After 9/11: The Jihadi Threat in the Arabian Peninsula*, 09/2021, <https://ctc.usma.edu/twenty-years-after-9-11-the-jihadi-threat-in-the-arabian-peninsula/> [geraadpleegd 24/09/2021]
- CTC Sentinel (Schmitz C.), *Understanding the Role of Tribes in Yemen*, 10/2011, <https://ctc.usma.edu/understanding-the-role-of-tribes-in-yemen/> [geraadpleegd 20/06/2020]
- CTC Sentinel, *Al-Qa`ida and the Islamic State Benefit as Yemen War Drags On*, 19/01/2016, <https://www.ctc.usma.edu/posts/al-qaida-and-the-islamic-state-benefit-as-yemen-war-drags-on> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Daily Star, *Dozens dead as suicide car bomber hits Yemen militia*, 13/11/2014, <http://www.dailystar.com.lb/News/Middle-East/2014/Nov-13/277443-dozens-dead-as-suicide-car-bomber-hits-yemen-militia.ashx#axzz3IwVyp62I> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Deeproot (al-Hamdani R.), *The Tribal Dimension: The Role of Yemeni Tribes in Conflict Mediation*, 15/12/2019, https://docs.wixstatic.com/ugd/df2b40_36954160237f44b59b651d3e703ca66e.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Early Warning Project, *Countries at Risk for Mass Killings 2019–2020: Early Warning Project Statistical Risk Assessment Results*, 22/11/2019, <https://earlywarningproject.ushmm.org/reports/countries-at-risk-for-mass-killings-2019-2020-early-warning-project-statistical-risk-assessment-results> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Euro-Mediterranean Human Rights Monitor, *Yemen: Government and Transitional Council unite in suppressing protesters*, 19/09/2021, <https://euromedmonitor.org/en/article/4631/Yemen:-Government-and-Transitional-Council-unite-in-suppressing-protesters> [geraadpleegd 24/09/2021]
- European Council on Foreign Relations, *Yemen: Why the Riyadh Agreement is collapsing*, 03/02/2020, https://www.ecfr.eu/article/commentary_yemen_why_the_riyadh_agreement_is_collapsing [geraadpleegd 06/02/2020]
- European Union Institute for Security Studies, *Beyond Yemen's militiads*, 21/04/2020, <https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief%208%20Yemen.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Ezilon Maps, *Political map of Yemen*, s.d., <https://www.ezilon.com/maps/asia/yemen-maps.html> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Fanack, *Understanding the Balance of Power in Yemen*, 19/06/2019, <https://fanack.com/yemen/history-past-to-present/understanding-balance-of-power-in-yemen/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Food and Agriculture Organization of the United Nations, *Early Warning Early Action Report on Food Security and Agriculture, Januari-March 2020*, 01/2020, <http://www.fao.org/3/ca7557en/ca7557en.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Foundation for Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), *29 dead in 8 days as US puts Yemen drone war in overdrive*, 5/9/2012, www.defenddemocracy.org/media-hit/29-dead-in-8-days-as-us [geraadpleegd op 17/06/2013]
- Foundation for the Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), *US drones kill AQAP Commander, 5 fighters in Northern Yemen*, in *The Long War Journal*, 9/6/2013, <http://www.defenddemocracy.org/media-hit/us-drones-kill-aqap-commander-5-fighters-in-northern-yemen/> [geraadpleegd op 27/06/2013]
- Foundation for the Defense of Democracies (FDD) (Roggio B.), *Debate aside, number of drone strikes drops sharply*, 22/05/2013, <http://www.defenddemocracy.org/media-hit/debate-aside-number-of-drone-strikes-drops-sharply/> [geraadpleegd op 17/06/2013]
- Freedom House, *Countries at the crossroads 2012- Yemen*, 20/9/2012, <http://www.freedomhouse.org/report/countries-crossroads/2012/yemen> [geraadpleegd op 17/06/2013]
- Freedom House, *Freedom in the World 2020, Yemen*, 04/05/2020, <https://freedomhouse.org/country/yemen/freedom-world/2020> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Friedrich Ebert Stiftung (Gross A.), *Jemens politische Transition Auf dem Weg zu einem neuen Gesellschaftsvertrag?*, 04/2014, <http://library.fes.de/pdf-files/iez/10709.pdf> [geraadpleegd 14/11/2014]

German Institute of Global and Area Studies (GIGA) (Heibach J.), *The Future of South Yemen and the Southern Transitional Council*, 03/2021, https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/72144/ssoar-2021-heibach-The_Future_of_South_Yemen.pdf?sequence=1&isAllowed=y&lnkname=ssoar-2021-heibach-The_Future_of_South_Yemen.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]

Heidelberger Institut für Internationale Konfliktforschung, *Conflict Barometer 2015*, 02/2016, http://hiik.de/de/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2015.pdf, [geraadpleegd 11/08/2016]

Human Rights Watch (HRW), *A Wedding That Became a Funeral*, 20/02/2014, <http://www.hrw.org/reports/2014/02/19/wedding-became-funeral> [geraadpleegd 18/11/2014]

Human Rights Watch (HRW), *Between a Drone and Al-Qaeda*, 22/10/2013, <http://www.hrw.org/reports/2013/10/22/between-drone-and-al-qaeda> [geraadpleegd 14/11/2014]

Human Rights Watch (HRW), *Q & A on The Conflict in Yemen and International Law*, 07/04/2015, <http://www.hrw.org/news/2015/04/06/q-conflict-yemen-and-international-law> [geraadpleegd 28/04/2015]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen Events of 2019*, 14/01/2020, <https://www.hrw.org/world-report/2020/country-chapters/yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen: Coalition Warships Attack Fishing Boats*, 21/08/2019, <https://www.hrw.org/news/2019/08/21/yemen-coalition-warships-attack-fishing-boats> [geraadpleegd 22/06/2020]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen: Houthis Use Deadly Force Against Protesters*, 08/04/2015, <http://www.hrw.org/news/2015/04/07/yemen-houthis-use-deadly-force-against-protesters> [geraadpleegd 28/04/2015]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen: investigate, respond to Landmine use reports*, 27/05/2013, <http://www.hrw.org/news/2013/05/27/yemen-investigate-respond-landmine-use-reports> [geraadpleegd op 17/06/2013]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen: Saudi-Led Airstrikes Used Cluster Munitions*, 03/05/2015, <http://www.hrw.org/news/2015/05/03/yemen-saudi-led-airstrikes-used-cluster-munitions> [geraadpleegd 07/05/2015]

Human Rights Watch (HRW), *Yemen: US Bombs Used in Deadliest Market Strike*, 07/04/2016, <https://www.hrw.org/news/2016/04/07/yemen-us-bombs-used-deadliest-market-strike> [geraadpleegd 11/08/2016]

Humanity & Inclusion, *Death Sentence to Civilians: The Long-Term Impact of Explosive Weapons in Populated Areas in Yemen*, 12/06/2020, https://blog.hi.org/wp-content/uploads/2020/06/Study2020_Rapport-YEMEN-EWIPA_EN_Web.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

Inside Arabia, *Al Qaeda May Adapt in Yemen Following Leader Al-Rimi's Death*, 25/02/2020, <https://insidearabia.com/al-qaeda-may-adapt-in-yemen-following-leader-al-rimis-death/> [geraadpleegd 22/06/2020]

Integrated Regional Information Networks (IRIN), *"Popular Committees" feed Yemen polarization*, 03/11/2014, <http://www.irinnews.org/report/100788/popular-committees-feed-yemen-polarization> [geraadpleegd 14/11/2014]

Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Analysis: patronage stalls Yemen's transition*, 8/8/2012, www.irinnews.org/printreport.aspx?reportid=96052 [geraadpleegd op 05/07/2013]

Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Conflict in Yemen's north threatens political transition*, 24/02/2014, <http://www.irinnews.org/report/99697/conflict-in-yemen-s-north-threatens-political-transition> [geraadpleegd 14/11/2014]

Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Embassy closures put Yemen aid at risk*, 12/02/2015, <http://www.irinnews.org/report/101119/embassy-closures-put-yemen-aid-at-risk> [geraadpleegd 28/04/2015]

Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Sana'a power vacuum hampers aid response*, 29/09/2014, <http://www.irinnews.org/report/100668/sana-a-power-vacuum-hampers-aid-response> [geraadpleegd 14/11/2014]

- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Yemen deal brings little solace*, 23/09/2014, <http://www.irinnews.org/report/100653/yemen-deal-brings-little-solace> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Yemenis need trade more than Saudi aid*, 23/04/2015, <http://www.irinnews.org/report/101391/yemenis-need-trade-more-than-saudi-aid> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Integrated Regional Information Networks (IRIN), *Yemen's crisis in numbers*, 01/05/2015, <http://www.irinnews.org/report/101441/yemen-s-crisis-in-numbers> [geraadpleegd 04/05/2015]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Country Information, Yemen*, s.d., <https://www.internal-displacement.org/countries/yemen> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Even if they reopened the airports: barriers to cross-border movement expose Yemenis to repeated internal displacement*, 17/04/2020, <https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/202004-yemen-cross-border-report.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Internal displacement's impacts on health in Yemen*, 16/06/2021, https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/IDMC_ImpactsonHealthinYemen.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *The road from Yemen: part 6*, 09/2019, <https://www.internal-displacement.org/expert-opinion/the-road-from-yemen-part-6> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Yemen: resolving displacement essential for long-term peace and stability*, 18/09/2014, <http://www.internal-displacement.org/assets/library/Middle-East/Yemen/pdf/201409-me-yemen-overview-en.pdf> [geraadpleegd 17/11/2014]
- Internal Displacement Monitoring Center (IDMC), *Yemen: the implications of forced immobility*, 05/06/2020, <https://www.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/202006-yemen-policy-paper.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- International Crisis Group (ICG), *After Aden: Navigating Yemen's New Political Landscape*, 30/08/2019, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/b071-after-aden.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- International Crisis Group (ICG), *Breaking A Renewed Conflict Cycle in Yemen*, 24/01/2020, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/breaking-renewed-conflict-cycle-yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]
- International Crisis Group (ICG), *Breaking Point? Yemen's Southern Question*, in: *Middle East N° 114*, 20/10/2011, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/breaking-point-yemen-s-southern-question>, [geraadpleegd op 04/07/2013]
- International Crisis Group (ICG), *Crisis Watch Database*, s.d., <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/crisiswatch/crisiswatch-database.aspx?CountryIDs=%7b9D2149C0-C350-40FC-BE12-7693FB454AEE%7d#results> [geraadpleegd op 02/07/2013]
- International Crisis Group (ICG), *Ending the Yemen Quagmire: Lessons for Washington from Four Years of War*, 15/04/2019, [https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/003-ending-the-yemen-quagmire%20\(2\).pdf](https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/003-ending-the-yemen-quagmire%20(2).pdf) [geraadpleegd 22/06/2020]
- International Crisis Group (ICG), *Rethinking Peace in Yemen*, 02/07/2020, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/216-rethinking-peace-in-yemen.pdf> [geraadpleegd 03/07/2020]
- International Crisis Group (ICG), *The Huthis: From Saada to Sanaa*, 10/06/2014, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iran%20Gulf/Yemen/154-the-huthis-from-saada-to-sanaa> [geraadpleegd 14/11/2014]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen at War*, 27/03/2015, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iran%20Gulf/Yemen/b045-yemen-at-war.pdf> [geraadpleegd 28/04/2015]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen, August 2021*, 09/2021, <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/september-alerts-and-august-trends-2021#yemen> [geraadpleegd 24/09/2021]

- International Crisis Group (ICG), *Yemen, July 2021*, 08/2021, <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/august-alerts-and-july-trends-2021> [geraadpleegd 24/09/2021]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen: enduring conflicts, threatened transition*, in: *Middle East Report N° 125*, 3/7/2012, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/125-yemen-enduring-conflicts-threatened-transition.pdf>, [geraadpleegd op 04/07/2013]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen: Is peace possible?*, 09/02/2016, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/167-yemen-is-peace-possible.pdf> [geraadpleegd 04/07/2016]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen's Military-security reform: seeds of new conflict?* In: *Middle East Report N° 139*, 04/04/2013, <http://www.crisisgroup.org/en/regions/middle-east-north-africa/iraq-iran-gulf/yemen/139-yemens-military-security-reform-seeds-of-new-conflict.aspx> [geraadpleegd op 27/6/2013]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen's Southern Question: Avoiding a Breakdown*, 25/09/2013, <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Gulf/Yemen/145-yemen-s-southern-question-avoiding-a-breakdown.pdf> [geraadpleegd 14/11/2014]
- International Crisis Group (ICG), *Yemen's Southern Transitional Council: A Delicate Balancing Act*, 30/03/2021, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/yemens-southern-transitional-council-delicate-balancing-act> [geraadpleegd 24/09/2021]
- International Institute for Strategic Studies, *The Military Balance 2021*, 02/2021, <https://www.iiss.org/publications/the-military-balance/the-military-balance-2021> [geraadpleegd 24/09/2021]
- International Organisation for Migration (IOM), *Rapid displacement tracking (RDT) Reporting Period : 21 - 27 Jun 2020*, 28/06/2020, <https://displacement.iom.int/system/tmf/reports/Yemen%20DTM%20Rapid%20Displacement%20Tracking%20Update%20-%20June%2028%2C%202020.pdf?file=1&type=node&id=9059> [geraadpleegd 28/06/2020]
- International Organisation for Migration (IOM), *Yemen - Regional Response to the Yemen Crisis Situation Report*, 31/05/2016, https://www.iom.int/sites/default/files/situation_reports/file/IOM-Yemen-Crisis-Regional-Response-Situation-Report-31-May-2016.pdf [geraadpleegd 11/08/2016]
- International Rescue Committee, *"The war destroyed our dreams"*, 01/12/2019, <https://www.rescue.org/sites/default/files/document/4285/thewardestroyedourdreams.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- IPI Global Observatory, *Despite Saudi Assurances, Yemen Set for Another Challenging Year*, 23/03/2016, <https://theipiglobalobservatory.org/2016/03/yemen-saudi-houthi-saleh-hadi/> [geraadpleegd 11/08/2016]
- IPI, *Mediating Transition in Yemen: Achievements and Lessons*, 10/2014, http://www.ipinst.org/media/pdf/publications/ipi_e_pub_mediating_transition.pdf [geraadpleegd 14/11/2014]
- Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, *Biden in Yemen: When "End the War" Brings More Wars*, 26/04/2021, <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/biden-yemen-when-end-war-brings-more-wars-30208?s=09> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Istituto per gli Studi di Politica Internazionale, *Tribes in Yemen: Dominant, but not a Single Bloc*, 19/03/2018, <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/tribes-yemen-dominant-not-single-bloc-19922> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Jemenitisch ministerie van Planning en Internationale Samenwerking, *Yemen Socio-Economic Update, Issue 60 - May 2021*, 09/09/2021, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/YSEU%2060-English%20version.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Konrad Adenauer Stiftung, *The Yemen War Actors, Interests and the Prospects of Negotiations*, 10/2019, <https://www.kas.de/documents/286298/0/The+Yemen+War.pdf/8059274b-c1cd-ae8d-1aa7-28619e6fd8a3?version=1.0&t=1571042896980> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Landmine and cluster munition Monitor, *Landmine Monitor 2019*, 21/11/2019, <http://www.the-monitor.org/media/3074086/Landmine-Monitor-2019-Report-Final.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Landmine and cluster munition Monitor, *Landmine Monitor 2020*, 12/11/2020, <http://www.the-monitor.org/media/3168934/LM2020.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]

- Landmine and cluster munition Monitor, *Landmine Monitor 2021*, 15/09/2021, http://www.the-monitor.org/media/3299952/Cluster-Munition-Monitor-2021_web_Sept2021.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Landmine and Cluster Munition Monitor, *Yemen*, 19/11/2012, http://www.the-monitor.org/custom/index.php/region_profiles/print_profile/612, [geraadpleegd op 05/07/2013]
- Landmine and cluster munition Monitor, *Yemen, Mine Ban Policy*, 06/12/2013, http://www.the-monitor.org/index.php/cp/display/region_profiles/theme/4003 [geraadpleegd 27/11/2014]
- Le Monde Diplomatique (Bonneyfof L.), *Retour des chiites sur la scène yéménite*, 10/2014, <http://www.monde-diplomatique.fr/2014/11/BONNEFOY/50965> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Middle East Institute (N. al-Dawsari), *Peacebuilding in the time of war: tribal cease-fire & de-escalation mechanisms in Yemen*, 04/2021, <https://www.mei.edu/sites/default/files/2021-04/Peacebuilding%20in%20the%20Time%20of%20War.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Middle East Eye, *'Saleh was everything': Yemeni ex-president's party divided two years after his death*, 04/12/2019, <https://www.middleeasteye.net/news/party-former-yemeni-president-deeply-divided-two-years-after-his-death> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Middle East Eye, *UN looks for way forward amid collapse of Yemen peace talks*, 06/08/2016, <http://www.middleeasteye.net/news/un-looks-way-forward-amid-collapse-yemen-peace-talks-602959975> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Middle East Eye, *Yemen government quits talks after Houthis reject deal*, 01/08/2016, <http://www.middleeasteye.net/news/yemen-government-quits-talks-after-houthis-reject-deal-1999261463>, [geraadpleegd 11/08/2016]
- Middle East Eye, *Yemen's STC separatists expel northerners from Socotra following takeover*, 25/06/2020, <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-socotra-saudi-arabia-stc-expel-northerners> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Middle East Institute (F. Alasrar), *For Yemen's Houthis, the status quo is the key to power*, 25/03/2021, <https://mei.edu/publications/yemens-houthis-status-quo-key-power> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Middle East Institute, *A fight for survival in a new landscape: Can Yemen's GPC recover after Saleh?*, 04/02/2020, <https://www.mei.edu/publications/fight-survival-new-landscape-can-yemens-gpc-recover-after-saleh> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Middle East Institute, *Monday Briefing: Syria Cease-fire, Yemen Talks, and Iran Elections*, 25/04/2016, <http://www.mei.edu/content/article/monday-briefing-syria-cease-fire-yemen-talks-and-iran-elections> [geraadpleegd 11/08/2016]
- Middle East Institute, *President Hadi and the future of legitimacy in Yemen*, 14/05/2020, <https://www.mei.edu/publications/president-hadi-and-future-legitimacy-yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Military Times, *Trump vetoes measure to end US involvement in Yemen war*, 16/04/2019, <https://www.militarytimes.com/news/pentagon-congress/2019/04/17/trump-vetoes-measure-to-end-us-involvement-in-yemen-war/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Mwatana, *Arbitrary Detention, Enforced Disappearance and Torture Committed by All Warring Parties in Yemen between May 2016 and April 2020*, 30/06/2020, <https://mwatana.org/wp-content/uploads/2020/06/In-the-Darkness.pdf> [geraadpleegd 30/06/2020]
- Mwatana, *Starvation Makers, The use of starvation by warring parties in Yemen*, 09/2021, <https://mwatana.org/wp-content/uploads/2021/09/Starvation-Makers-2021-En.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Nederlands ministerie van Buitenlandse Zaken, *Thematisch ambtsbericht veiligheidssituatie in Jemen van juli 2019*, 11/07/2019, <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/ambtsberichten/2019/07/12/thematisch-ambtsbericht-veiligheidssituatie-in-jemen-van-juli-2019/Thematisch+Ambtsbericht+Veiligheidssituatie+Jemen+juli+2019.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- New America, *Air & Drone Wars Yemen: 2013*, s.d., <http://securitydata.newamerica.net/drones/yemen/2013> [geraadpleegd 14/11/2014]
- New America, *Drone Wars Yemen: Analysis*, s.d., <http://securitydata.newamerica.net/drones/yemen/analysis> [geraadpleegd 14/11/2014]

- New America, *The War in Yemen*, 2021, <https://www.newamerica.org/international-security/reports/americas-counterterrorism-wars/the-war-in-yemen/> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Oasis (Ardemagni E.), *Framing Yemen's Zaydi Shi'a*, 28/07/2019, <https://www.oasiscenter.eu/en/framing-yemen-s-zaydi-shi-a> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Oxford Research Group, *The Hadramawt strategic thinking group*, 10/07/2019, <https://www.oxfordresearchgroup.org.uk/Handlers/Download.ashx?IDMF=1b565532-7125-4997-83fa-7da052cd3cf8> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Perspectives on terrorism, Volume 13, Issue 1 (Kendall E.), *The Failing Islamic State Within The Failed State of Yemen*, 02/2019, <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2019/issue-1/kendall.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Political Geography Now, *Yemen Control Map & Report: Houthi Expand in South - September 2021*, 28/09/2021, <https://members.polgeonow.com/2021/09/yemen-map-of-houthi-control-separatists.html?zx=104df6d1925290d8> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Press Tv, *Major Tribes join Yemeni protests*, 26/2/2012, www.presstv.ir/detail/167110.html [geraadpleegd op 05/07/2013]
- Reuters AlertNet, *Fighting grips Yemeni capital as Saleh orders arrests*, 05/2012, www.alertnet.org/rss/breaking_news/598992/ [geraadpleegd op 31/8/2012]
- Reuters, *Talks on new Yemeni government collapse over Shi'ite Houthi subsidy demands*, 24/08/2014, <http://www.reuters.com/article/2014/08/24/us-yemen-protests-idUSKBN0GN06820140824?irpc=932> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Reuters, *Yemen's Houthi group endorse new government: presidential aide*, 13/11/2014, <http://www.reuters.com/article/2014/11/13/us-yemen-politics-idUSKCN0IX1LF20141113?feedType=RSS&feedName=worldNews> [geraadpleegd 28/11/2014]
- Reuters, *Yemen's President Hadi forced from leadership of party*, 8/11/2014, <http://in.reuters.com/article/2014/11/08/yemen-president-idINKBN0IS0ID20141108> [geraadpleegd 14/11/2014]
- Safeguarding Health in Conflict, *No respite: Violence against Health Care in Conflict*, 24/05/2021, <https://www.safeguardinghealth.org/sites/shcc/files/SHCC%202021%20Report%20No%20respite%20Violence%20against%20health%20care%20in%20conflict.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- SAM, *The Big Collapse*, 22/09/2021, <https://samrl.org/pdf/en/TheBigCollapseEN.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- SAM, *The Long Absence*, 30/08/2021, <https://samrl.org/pdf/en/longabsenceEN.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *A Decade After the Uprising – The Yemen Review, March-April 2021*, 07/05/2021, https://sanaacenter.org/files/TYR_March_April_2021_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *A Grave Road Ahead, The Yemen Review, May 2020*, 02/06/2020, https://sanaacenter.org/files/TYR_May_2020_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Eye on the East – The Yemen Review, June 2021*, 14/07/2021, https://sanaacenter.org/files/TYR_June_2021_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Five Years Since Decisive Storm – The Yemen Review, March 2020*, 01/04/2020, <https://sanaacenter.org/publications/the-yemen-review/9518> [geraadpleegd 22/06/2020]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Foreign actors in Yemen: the history, the politics and the future*, 31/01/2021, https://sanaacenter.org/files/The_History_the_Politics_and_the_Future_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *New Fronts in the Economic War – The Yemen Review, August 2021*, 10/09/2021, https://sanaacenter.org/files/TYR_August_2021_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Starvation, Diplomacy and Ruthless Friends: The Yemen Annual Review 2018*, 22/01/2019, http://sanaacenter.org/files/TYR_Annual_2018_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Taiz: a hotbed of irregular militias*, 14/08/2021, https://sanaacenter.org/files/Taiz_A_Hotbed_of_Irregular_Militias_En.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]

- Sanaa Center for Strategic Studies, *The View from Sana'a – The Yemen Review, Summer Edition, July 2021*, 05/08/2021, https://sanaacenter.org/files/TYR_July_2021_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *The War Over Aid – The Yemen Review, January/February 2020*, 29/02/2020, http://sanaacenter.org/files/TYR_February_2020_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *The Yemen Review, 2019 Annual Edition, War's Elusive End*, 30/01/2020, https://sanaacenter.org/files/TYR_Annual_2019_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *Tribes and the state in Marib*, 04/05/2021, https://sanaacenter.org/files/Tribes_and_the_State_in_Marib_en.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]
- Sanaa Center for Strategic Studies, *War and Pandemic – The Yemen Review, April 2020*, 05/05/2020, https://sanaacenter.org/files/TYR_April_2020_en.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]
- Stiftung Wissenschaft und Politik (Alwazir A.), *Yemen's Independent Youth and Their Role in the National Dialogue Conference*, 08/2013, http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/comments/2013C23_wzr.pdf [geraadpleegd 14/11/2014]
- The Arab Weekly, *Yemen's STC thwarts Muslim Brotherhood's plans in Socotra*, 20/06/2020, <https://the arabweekly.com/yemens-stc-thwarts-muslim-brotherhoods-plans-socotra> [geraadpleegd 22/06/2020]
- The Atlantic, *The Gulf Country That Will Shape the Future of Yemen*, 22/09/2018, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/09/yemen-mukalla-uae-al-qaeda/570943/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- The Bureau of Investigative Journalism, *Yemen: Reported US covert actions 2019, 2020*, <https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/yemen-reported-us-covert-actions-2019#strike-logs> [geraadpleegd 22/06/2020]
- The Bureau of Investigative Journalism, *Yemen: Reported US covert actions 2016, 2017*, <https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/yemen-reported-us-covert-actions-2016> [geraadpleegd 22/06/2020]
- The Bureau of Investigative Journalism, *Yemen: Reported US covert actions 2017, 2018*, <https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/yemen-reported-us-covert-actions-2017> [geraadpleegd 22/06/2020]
- The Bureau of Investigative Journalism, *Yemen: Reported US covert actions 2018, 2019*, <https://www.thebureauinvestigates.com/drone-war/data/yemen-reported-us-covert-actions-2018#strike-logs> [geraadpleegd 22/06/2020]
- The Daily Star, *Thousands of Yemenis rally for South's independence*, 10/9/2012, www.dailystar.com.lb/ArticlePrint.aspx?id=187475&mode=print [geraadpleegd op 05/07/2013]
- The Defense Post, *ISIS revival in Aden further complicates war in Yemen's south*, 03/09/2019, <https://www.thedefensepost.com/2019/09/03/yemen-islamic-state-aden/> [geraadpleegd 22/06/2020]
- The Guardian, *America is likely complicit in war crimes in Yemen. It's time to hold the US to account*, 03/10/2019, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/oct/03/yemen-airstrikes-saudi-arabia-mbs-us> [geraadpleegd 22/06/2020]
- The Guardian, *Who is held to account for deaths by drone in Yemen?*, 6/9/2012, <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/sep/06/drone-deaths-yemen> [geraadpleegd op 05/07/2013]
- The Guardian, *Yemeni implosion pushes southern Sunnis into arms of al-Qaida and Isis*, 22/03/2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/mar/22/yemen-sunnis-al-qaeda-isis-islamic-state-shia-houthis-sanaa> [geraadpleegd 28/04/2015]
- The Guardian, *Yemenis suffer from lack of food, power and medical aid as battles rage on*, 01/05/2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/may/01/yemen-people-suffer-lack-food-power-medical-aid-battles-rage-on> [geraadpleegd 04/05/2015]
- The Jamestown Foundation (Basinsky K.), *Houthi rebels seize Yemeni port*, 28/10/2014, [http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews\[swords\]=8fd5893941d69d0be3f378576261ae3e&tx_ttnews\[any_of](http://www.jamestown.org/single/?tx_ttnews[swords]=8fd5893941d69d0be3f378576261ae3e&tx_ttnews[any_of)

[the words\]=yemen&tx_ttnews\[tt_news\]=42996&tx_ttnews\[backPid\]=7&cHash=80f8351bcc34dfbd34152252968a35bc#.VFicIc731U](#) [geraadpleegd 14/11/2014]

The Jamestown Foundation (Brandon J.), *Houthis continue to consolidate control in Yemen*, 7/11/2014, http://www.jamestown.org/regions/middleeast/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=43058&tx_ttnews%5BbackPid%5D=677&cHash=9058c7dc8bca5153b7521c0c6d43114d#.VGoMW1lkDIU [geraadpleegd 14/11/2014]

The Jamestown Foundation (Carlino L.), *Al-Qaeda in the Arabian Peninsula makes inroads in Southern Yemen but reveals limits to its operational capabilities*, 27/06/2013, http://www.jamestown.org/programs/tm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=41077&tx_ttnews%5BbackPid%5D=26&cHash=42b883053e9f775ba464f04642acc01f [geraadpleegd op 27/06/2013]

The Jamestown Foundation (Carlino L.), *Yemen's Southern Insurgency is undermining the political transition*, 06/03/2014, http://www.jamestown.org/programs/tm/archivesqta/2014/?tx_publicationsttnews_pi2%5Bissue%5D=5 [geraadpleegd 14/11/2014]

The Jamestown Foundation (Coombs C.L.), *The Ansar al-Shari'a Insurgency in Southern Yemen: The view from the ground*, 24/5/2012, http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39348&tx_ttnews%5BbackPid%5D=26&cHash=42b883053e9f775ba464f04642acc01f [geraadpleegd op 05/07/2013]

The Jamestown Foundation (McGregor M.), *Yemen's presidential adviser views al-Qaeda's role in Yemen*, 30/05/2013, <http://www.refworld.org/docid/51ac88014.html> [geraadpleegd op 27/06/2013]

The Jamestown Foundation, *Houthis battle army and tribal militias for control of Yemen's Amran governorate*, 25/07/2014, [http://www.jamestown.org/programs/tm/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=42667&cHash=b671e6b9b6681eec47367f9240a1f838#.VFiaR1c731U](http://www.jamestown.org/programs/tm/single/?tx_ttnews[tt_news]=42667&cHash=b671e6b9b6681eec47367f9240a1f838#.VFiaR1c731U) [geraadpleegd 14/11/2014]

The Long War Journal (Adaki O.), *AQAP continues escalation of attacks in Yemen, targets US ambassador*, 10/11/2014, http://www.longwarjournal.org/archives/2014/11/aqap_continues_escal.php#ixzz3JQNg1I4V [geraadpleegd 14/11/2014]

The Medialine, *Saudi Arabia Looks for Yemen Exit Strategy*, 09/06/2020, <https://themedialine.org/by-region/saudi-arabia-looks-for-yemen-exit-strategy/> [geraadpleegd 22/06/2020]

The National, *Al Qaeda shows signs of resurgence in Yemen*, 10/04/2021, <https://www.thenationalnews.com/mena/al-qaeda-shows-signs-of-resurgence-in-yemen-1.1200037> [geraadpleegd 24/09/2021]

The National, *Yemen's STC force captures Al Qaeda-linked cell responsible for deadly attacks against troops*, 14/07/2021, <https://www.thenationalnews.com/gulf-news/yemen-s-stc-force-captures-al-qaeda-linked-cell-responsible-for-deadly-attacks-against-troops-1.1240567> [geraadpleegd 24/07/2021]

The Washington Institute, *AQAP in South Yemen: Past and Present*, 30/09/2019, <https://www.washingtoninstitute.org/fikraforum/view/aqap-in-south-yemen-past-and-present> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *2019 Yemen Country Report*, 03/2020, <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Yemen%202019%20Annual%20Report%20-%20March%202020.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *UNHCR position on returns to Yemen*, 08/04/2015, <http://www.refworld.org/docid/5523fdf84.html> [geraadpleegd 28/04/2015]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Yemen fact sheet*, 04/2013, <http://www.unhcr.org/4c907a4a9.html> [geraadpleegd op 3/6/2013]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Yemen Fact Sheet, September 2021*, 30/09/2021, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNHCR%20Yemen%20Country%20Factsheet%20-%20September%202021%20%281%29.pdf> [geraadpleegd 30/09/2021]

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Yemen situation, UNHCR regional update #40*, 30/06/2016, <http://data.unhcr.org/yemen/download.php?id=195> [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations Human Rights Council, *Annual report of the United Nations High Commissioner for Human Rights and reports of the Office of the High Commissioner and the Secretary-General, Yemen 2014*, 27/08/2014, http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session27/Documents/A_HRC_27_44_ENG.doc [geraadpleegd 14/11/2014]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *The humanitarian response plan*, 01/2016, <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2016%20Yemen%20Humanitarian%20Response%20Plan.pdf>, [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Humanitarian Bulletin, Yemen, Issue 13*, 30/06/2016, https://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/ocha_yemen_humanitarian_bulletin_issue_13_-_30_june_2016_2.pdf [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Yemen: 2019 Humanitarian Needs Overview*, 14/02/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2019_Yemen_HNO_FINAL.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Protection Cluster Yemen, Civilian impact monitoring project, 2019 Annual report*, 02/03/2020, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Civilian%20Impact%20Monitoring%20Report%20-%202019%20Annual%20Report%20-%201%20January%20-%2031%20December%202019.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Civilian impact monitoring project Yemen*, 24/09/2021, <https://civilianimpactmonitoring.org/> [geraadpleegd 24/09/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *CIMP Monthly report, June 2020*, 07/2020, <https://civilianimpact.activehosted.com/social/3147da8ab4a0437c15ef51a5cc7f2dc4.2244> [geraadpleegd 24/09/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Protection Cluster Yemen, Civilian impact monitoring project, 2020 Annual report*, 02/2021, <https://civilianimpactmonitoring.org/onewebmedia/2020%20CIMP%20Annual%20Report.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Yemen Humanitarian Update - Issue 8 / August 2021*, 05/09/2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Humanitarian%20Update_2021%20%2308_v3.1.pdf [geraadpleegd 24/09/2021]

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), *Yemen Humanitarian Update - Issue 9 / September 2021*, 03/10/2021, <https://reliefweb.int/report/yemen/yemen-humanitarian-update-issue-9-september-2021-enar> [geraadpleegd 03/10/2021]

United Nations Security Council, *Children and armed conflict Report of the Secretary-General*, 20/04/2016, http://www.un.org/qa/search/view_doc.asp?symbol=s/2016/360&referer=/english/&Lang=E [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations Security Council, *Letter dated 22 January 2016 from the Panel of Experts on Yemen established pursuant to Security Council resolution 2140 (2014) addressed to the President of the Security Council*, 26/01/2016, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2016_73.pdf [geraadpleegd 11/08/2016]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Yemen: The world must be prepared for rapid collapse into mass displacement crisis – UN expert*, 08/04/2015, <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15808&LangID=E#sthash.JVXGKuom.dpuf> [geraadpleegd 28/04/2015]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *OHCHR deeply concerned at the recent surge in civilian casualties in Yemen*, 21/12/2017, <https://osesqy.unmissions.org/ohchr-deeply-concerned-recent-surge-civilian-casualties-yemen> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014, Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights containing the findings of the Group of Independent Eminent International and Regional Experts and a summary of technical assistance provided by the Office of the High Commissioner to the National Commission of Inquiry*, 17/08/2018, https://www.ohchr.org/Documents/Countries/YE/A_HRC_39_43_EN.docx [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014, Report of the Group of Eminent International and Regional Experts as submitted to the United Nations High Commissioner for Human Rights*, 09/08/2019, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G19/240/87/PDF/G1924087.pdf?OpenElement> [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014 Report of the detailed findings of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen*, 03/09/2019, https://yemen.un.org/sites/default/files/2019-10/A_HRC_42_CRP_1.PDF [geraadpleegd 22/06/2020]

United Nations, Office of the Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Situation of human rights in Yemen, including violations and abuses since September 2014, Report of the Group of Eminent International and Regional Experts on Yemen*, 13/09/2021, https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session48/Documents/A_HRC_48_20_AdvanceEditedVersion.docx [geraadpleegd 24/09/2021]

United States Department of State (USDOS), *2011 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 24/5/2012, www.unhcr.org/cgi-bin/txis/vtx/refworld/rwmain?page=printdoc&docid [geraadpleegd op 05/07/2013]

United States Department of State (USDOS), *2016 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 25/04/2016, <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2015&dlid=252955> [geraadpleegd 11/08/2016]

United States Department of State (USDOS), *2019 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 11/03/2020, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/03/YEMEN-2019-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [geraadpleegd 22/06/2020]

United States Department of State (USDOS), *2020 Country Reports on Human Rights Practices – Yemen*, 30/03/2021, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/03/YEMEN-2020-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]

United States Department of State (USDOS), Bureau of Counterterrorism, *Country Reports on Terrorism 2013*, 30/04/2014, <http://www.state.gov/documents/organization/225050.pdf>

United States Department of State (USDOS), *Country Report on Terrorism 2012*, 30/05/2013, <http://www.state.gov/j/ct/rls/crt/2012/209982.htm> [geraadpleegd op 14/06/2013]

War Child UK, *Being kept behind: the impact of conflict on the education of Yemen children*, 23/05/2019, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/War_Child_UK_Yemen_Report_Being_Kept_Behind_FINAL.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

World Food Programme, *WFP Yemen Situation Report #8*, 19/09/2021, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/08%202021%20WFP%20Yemen%20External%20Situation%20Report%20August.pdf> [geraadpleegd 24/09/2021]

World Health Organisation, *Yemen: Health Cluster Bulletin, May & June 2021*, 25/09/2021, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/yemen_health_cluster_bulletin_-_may_june_2021.pdf [geraadpleegd 25/09/2021]

Xinhua, *Pro-gov't forces clash with Houthis in Yemen's Hodeidah, 10 killed*, 16/08/2021, http://www.xinhuanet.com/english/2021-08/16/c_1310128839.htm [geraadpleegd 24/09/2021]

Yemen Data Project, *Yemen Data Project*, s.d., <https://www.yemendataproject.org/index.html> [geraadpleegd 22/06/2020]

Yemen Polling Center, *Research Debrief, (Human) Insecurity in a Fragmented State*, 03/2020, http://yemenpolling.org/Projects-en/ICSP_EU_HumanSecurityFragmentedState_2020Mar18.pdf [geraadpleegd 22/06/2020]

Yemen Post, *Houthis Fight Tribes, Take over Schools, Public Offices in Yemen*, 6/9/2012, <http://yemenpost.net/Detail123456789.aspx?ID=100&SubID=5950&MainCat=3> [geraadpleegd op 05/07/2013]

Yemen Times, *36 Hirak protesters killed since January*, 27/06/2013, <http://www.yementimes.com/en/1689/report/2550/36-Hirak-protesters-killed-since-January.htm> [geraadpleegd op 4/7/2013]

Yemen Times, *A visit to Rada district*, 25/11/2014, <http://www.yementimes.com/en/1836/report/4613/A-visit-to-Rada-a-district.htm> [geraadpleegd 28/11/2014]

Yemen Times, *al-Qaeda and state forces face off in Hadrmout*, 10/06/2013, <http://www.yementimes.com/en/1684/news/2469/Al-Qaeda-and-state-forces-face-off-in-Hadrmout.htm> [geraadpleegd op 27/06/2013]

Yemen Times, *AQAP, Houthis clash in Ibb*, 23/10/2014, <http://www.yementimes.com/en/1827/news/4476/AQAP-Houthis-clash-in-Ibb.htm> [geraadpleegd 14/11/2014]

Yemen Times, *Drone presence increases, civilians die in recent strike*, 6/9/2012, www.yementimes.com/en/1605/report/1363/Drone-presence-increases [geraadpleegd op 05/07/2013]

Yemen Times, *Drones in Yemen: May and June*, 13/06/2013, <http://www.yementimes.com/en/1685/news/2487/Drones-in-Yemen-May-and-June.htm> [geraadpleegd op 17/06/2013]

Yemen Times, *Finally some action*, 14/08/2014, <http://www.yementimes.com/en/1807/viewpoint/4210/Finally-some-action.htm> [geraadpleegd 14/11/2014]

Yemen Times, *Military reinforcements sent to Ra'ada district, government continues fight against Al-Qaeda*, 4/3/2013, [www.yementimes.com/en/1656/news/2072/Military-reinforcements-sent-to-Ra%](http://www.yementimes.com/en/1656/news/2072/Military-reinforcements-sent-to-Ra%20) [geraadpleegd op 4/6/2013]

Yemen Times, *Protesters vow to continue their 'peaceful struggle'*, 6/9/2012, www.yementimes.com/en/1605/news/1353/Protesters-vow-to-continue-their [geraadpleegd op 05/07/2013]

Yemen Times, *Southern movement calls on government employees to leave*, 16/10/2014, <http://www.yementimes.com/en/1825/news/4445/Southern-Movement-calls-on-government-employees-to-leave.htm> [geraadpleegd 14/11/2014]

Yemen Times, *Southern movement forms new supreme Council*, 28/10/2014, <http://www.yementimes.com/en/1828/news/4500/Southern-Movement-forms-new-supreme-council.htm> [geraadpleegd 14/11/2014]